

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку і аудиту
Кафедра економічної експертизи та аудиту бізнесу

Ратушний Володимир Ігорович

Фінансова звітність та її використання для аудиту
фінансового стану підприємства

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійна програма – «Економічна експертиза та аудит бізнесу»
Випускна кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Студентка групи ОЕЕМ-21
Ратушний В.І. _____

Тернопіль 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні засади формування фінансової звітності в підприємстві.....	6
1.1. Звітність підприємства та її класифікація.....	6
1.2. Фінансова звітність та вимоги до неї.....	23
1.3. Роль і значення фінансової звітності в управлінні підприємством.....	34
Висновки до розділу 1.....	43
Розділ 2. Фінансова звітність підприємства: організація та методика....	45
2.1. Баланс (звіт про фінансовий стан) підприємства зміст та порядок формування	45
2.2. Звіт про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) та його характеристика.....	58
2.3. Поняття змісту і статей Звіту про рух грошових коштів та Звіту про власний капітал підприємства.....	68
2.4. Примітки до фінансової звітності та звітність за сегментами.....	80
Висновки до розділу 2.....	91
Розділ 3. Аудит фінансової звітності підприємства.....	93
3.1. Організація аудиту фінансової звітності.....	93
3.2. Використання аналітичних процедур в аудиті фінансового стану підприємства.....	105
Висновки до розділу 3.....	133
Висновки та пропозиції.....	134
Список використаних джерел.....	140
Додатки.....	150

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні етапи розвитку економіки України потребують нових підходів щодо формування фінансової звітності. Зазвичай, фінансова звітність вітчизняних підприємств ще не повною мірою відповідає ринково-орієнтованим підходам до розкриття інформації. Існує низка проблем, які перешкоджають підвищенню якості фінансової звітності, складеної відповідно до законодавства України. Найістотнішими з них є такі: покладення на державу функцій розробки, затвердження НП(С)БО і контролю їх виконання; недосконалість методики трансформації даних, накопичених на рахунках бухгалтерського обліку, у звітну інформацію; превалювання юридичної форми над економічним змістом; несвоєчасність адаптування вітчизняного законодавства до змін у МСФЗ, що гальмує процес гармонізації; недостатність зворотного зв'язку між користувачами звітної інформації та розробниками нормативно-правових актів у сфері бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується високими вимогами до інформації, яку споживають внутрішні та зовнішні користувачі. При цьому адміністрація підприємства для прийняття рішень використовує інформацію, яка міститься у внутрішніх звітних формах. Для зовнішніх користувачів (кредитних установ, інвесторів, державних органів) основні показники, які характеризують діяльність підприємства містяться у фінансовій звітності. Саме тому фінансова звітність підприємства повинна бути зрозумілою як вітчизняним, так і зарубіжним потенційним інвесторам.

Вище вказані фактори обумовлюють важливість і актуальність теми даної магістерської роботи.

Вагомий внесок в дослідженням даної теми зробили такі провідні вітчизняні вчені, як М.І. Бондар, А.В. Бодюк, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Я.А. Гончарук, Г.М. Давидов, З.В. Задорожний, Г.П. Журавель, В.М. Жук, Ю.О. Івахів, Л.М. Кіндрацька, Ю.А. Кузьмінський, В.А. Кулик,

Т.Є. Кучеренко, Я.Д. Крупка, С.О. Левицька, О.І. Малишкіна, І.Я. Назарова, В.М. Пархоменко, О.М. Петрук, Н.В. Починок, М. С. Пушкар, С.В. Свірко, П.Я. Хомин, Л.В. Чижевська, М.Г. Чумаченко, Я.В. Шевері, В.О. Шевчук, М.М. Шигун, І.Й. Яремко, Б.Ф. Усач, і зарубіжні автори – Р. Адамс, Е.А. Аренс, Е.Н. Гутцайт, Г.Р. Дженик, Р. Додж, Дж.К. Лоббек, Р.К.

Ці вчені-економісти зробили вагомий внесок у розвиток теорії, методики та організації фінансової звітності та аудиту її показників. Проте окремі аспекти методики і організації аудиту фінансової звітності в наших специфічних умовах, обумовлених особливостями ведення господарської діяльності і відображення її результатів, досі залишаються дискусійними і вимагають подальшого наукового вивчення.

На підставі викладеного матеріалу тема магістерської роботи актуальна.

Метою написання магістерської роботи є вивчення і дослідження теоретичних засад і практичних аспектів організації і методології ведення аудиту фінансової звітності.

Для досягнення зазначеної мети в магістерській роботі визначено наступні **завдання**:

- вивчити теоретичні основи фінансової звітності;
- ознайомитися з видами фінансової звітності, класифікаційні ознаками та їх характеристикою;
- дослідити завдання, принципи і особливості побудови фінансової звітності в Україні;
- ознайомитися із порядком подання фінансової звітності;
- проаналізувати прийоми і способи аналізу й аудиту показників фінансової звітності;
- використовуючи фактичні дані проаналізувати фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність БМУ «Промбуд», звітні дані якого за 2016-2017 роки були основою нашого дослідження.

Предметом дослідження – методика і організація фінансової звітності та аналізу її показників.

Методи дослідження. Теоретична і методологічна основа магістерської роботи – економічна теорія, законодавчі та нормативні акти, методичний та інструктивний матеріал, статистичні дані. У процесі дослідження ми використовували: комплексний, системний підхід а також методи теоретичного узагальнення і порівняння тощо.

Поруч із головними складовими предмету дослідження, які ми вказали, існують і другорядні, вивчення яких ми проводили комплексно за допомогою таких методів дослідження як: системний аналіз – для деталізації об’єкта дослідження; синтез – для узагальнення розрізнених аспектів; абстрагування – для формування загальних висновків; розрахунки – для дослідження фактографічної звітної інформації.

Наукова новизна. Дослідивши всі поставлені питання, щодо фінансової звітності за даними БМУ «Промбуд», можна вивести наукову новизну отриманих результатів нашої магістерської роботи, яка полягає в виявленні проблемних питань і критичній оцінці стану фінансової звітності, а так вибору оптимальної моделі і оптимізації організаційного процесу формування фінансової звітності та її аудиту.

При написанні магістерської роботи нами використовувалася нормативна база що стосується фінансової звітності підприємства, наукові статті, монографії, а також посібники авторів що займалися вивченням питань фінансової звітності.

Апробація наукових досліджень. За результатами дослідження була опублікована стаття на тему: «Місце фінансової звітності в системі управління підприємством»

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЯ

В сучасних умовах виробничо-фінансової діяльності дуже легко втратити свої позиції на ринку, саме тому, з метою ефективної фінансово-господарської діяльності, керівникам необхідно шукати найефективніші способи доведення до користувачів інформації про сильні сторони своїх підприємств.

Джерелом такої інформації для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» є звітність підприємства, яка є заключним кроком у формуванні фінансових ресурсів. Фінансова звітність узагальнює й систематизує інформацію про діяльність будівельної організації, а тому є необхідною для прийняття ефективних економічних та управлінських рішень.

Важливість звітності підприємства складно переоцінити, адже нею керуються коли приймають переважну більшість управлінських, інвестиційних та кредитних рішень. Складання фінансових звітів – це завжди комплексне й складне завдання, з яким впорається тільки кваліфікований фінансовий менеджер.

На нашу думку, звітність можна визначити як систему узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, яка подається у вигляді різного типу таблиць та текстового матеріалу, за допомогою яких визначається фінансовий стан та результати діяльності будівельного підприємства.

Таким чином, звітність – це впорядкована система узагальнення показників, які характеризують діяльність будівельного підприємства за певний період. Яка складається на підставі даних господарського обліку (бухгалтерського, статистичного, оперативно-технічного), містить кількісні та якісні характеристики діяльності підприємства [100, с.359].

В сучасній економіці України існує певна науково обґрунтована

система звітності, яка формується на підставі законодавчих актів, нормативно-правових документів, практичного досвіду можна проводити класифікацію звітності (рис.1.1).

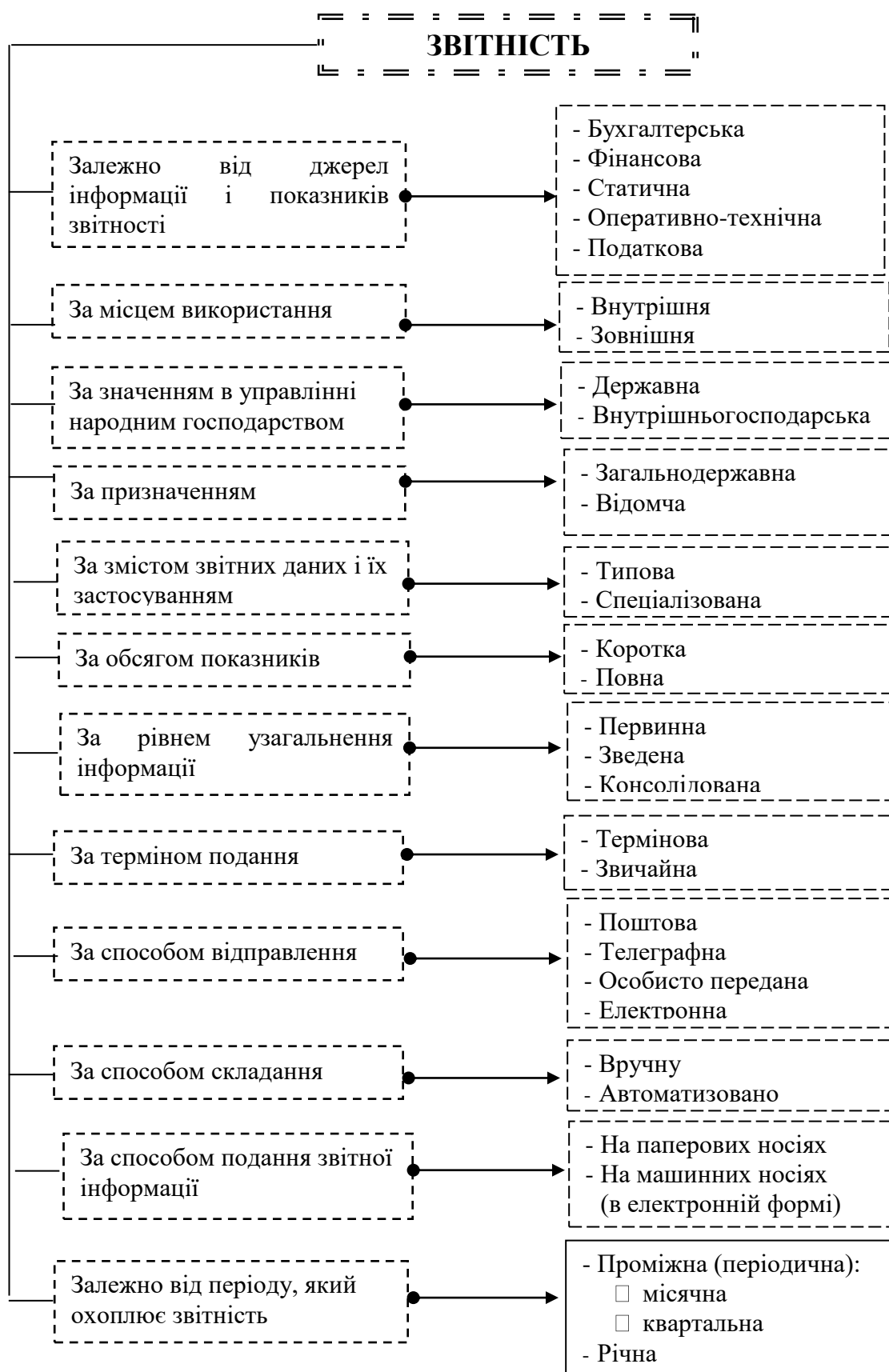

Рисунок 1.1. Класифікація звітності за різними ознаками [9, с.700]

Фінансова звітність містить показники у вартісних вимірниках виробничої й фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, а також фінансового стану підприємства за звітний період. Яка складається на підставі належно оформлених документів й відображає системно всю діяльність суб'єкта господарювання. Фінансова звітність складається, як правило, на підставі даних бухгалтерського обліку. У той же час окремі показники звітності формуються за даними оперативного-технічного й статистичного обліку.

Статистична звітність характеризує окремі сторони діяльності підприємств і країни загалом, тобто окремі економічні і соціальні явища. Інформаційні джерела для її складання також будуть дані оперативного-технічного, статистичного й бухгалтерського обліку.

Оперативно-технічна звітність складається на підставі даних оперативного-технічного обліку. В ній наводяться показники про роботу окремих підрозділів, цехів, ділянок, служб підприємства за невеликі проміжки часу – добу, п'ятиденку, тиждень, декаду. Така звітність є внутрішньогосподарською та використовується для контролю за ходом виконання завдань й оперативного регулювання процесу придбання виробничих запасів, виробництва, реалізації, фінансових розрахунків.

Слід зазначити, що за значенням в управлінні економікою звітність поділяється на державну й внутрішньогосподарську.

Державна звітність встановлюється органами державного управління і включає в себе бухгалтерську й статистичну звітність. Вона містить показники економічного і соціального розвитку підприємств, регіонів, галузей та країни.

Внутрішньогосподарська звітність це звітність внутрішньогосподарських підрозділів підприємства. Дана звітність містить короткі відомості про діяльність підрозділів підприємства за встановленими для них показниками.

Регулювання питань методології фінансової звітності здійснюється

Міністерством фінансів України, що затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [91].

На досліджуваному підприємстві звітність розглядається за наступними напрямками:

- як економічна інформація про діяльність підприємства за звітний період;
- як елемент методу бухгалтерського обліку.

Відповідно, перший напрям передбачає забезпечення зовнішніх й внутрішніх користувачів необхідними даними, а другий – узагальненням інформації щодо результатів діяльності й завершення облікового циклу.

Слід відмітити, що склад й структура звітності будівельного підприємств залежна з одного боку від видів обліку, та з іншого – від інформаційних потреб користувачів.

Також розрізняють п'ять видів звітності, які відображені в наведеній класифікації видів звітності досліджуваного підприємства за джерелами інформації на рисунку 1.2. [15, с. 26].

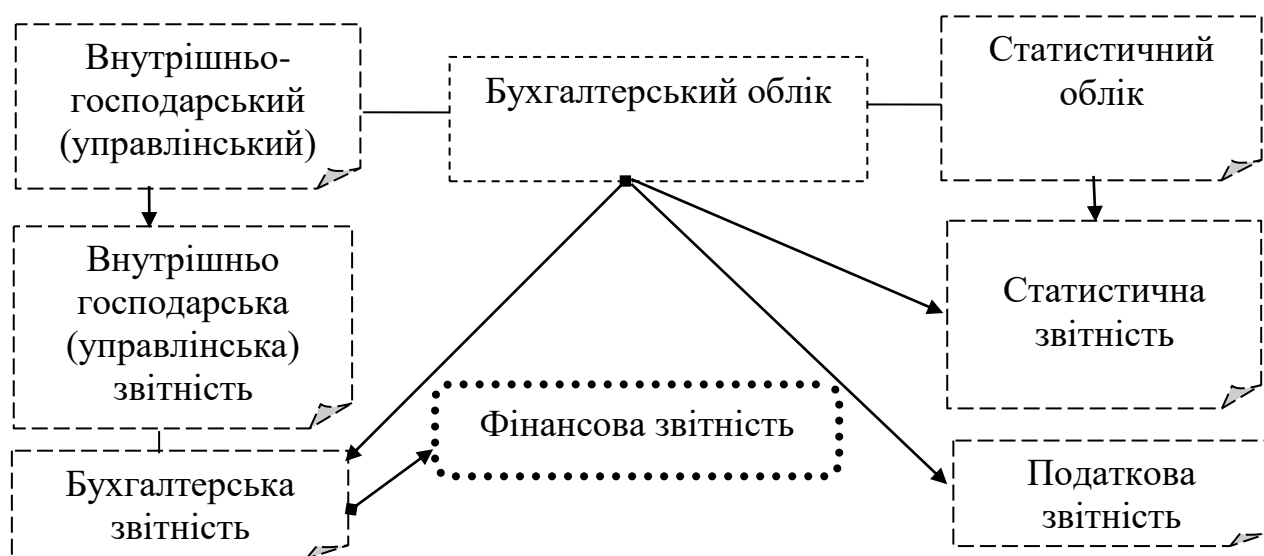

Рисунок 1.2. Класифікація видів звітності підприємств

Ю.А. Верига зазначає, що для задоволення потреб зовнішніх користувачів, підприємствам достатньо складати такі види звітності:

бухгалтерську, статистичну та податкову. [15, с.9]

Методологічні основи формування інформації, щодо вимог до фінансової звітності, зазначено в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (надалі НП(С)БО), усі вимоги до основних форм фінансових звітів прописані в НП(С)БО 1, а самі форми наводяться у його додатках.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності» бухгалтерська звітність – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів. У цьому ж стандарті дається визначення фінансової звітності, яка являє собою бухгалтерську звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [72]. Зауважимо, що на практиці ці дві категорії дуже часто ототожнюються і використовуються як єдине поняття.

Л.К. Сук та П.Л. Сук з даним твердженням не погоджуються, вони вважають, що бухгалтерська звітність включає фінансову та окремі форми спеціалізованої звітності, які встановлюються міністерствами та відомствами [100, с. 360].

На нашу думку, можна стверджувати, що економічна категорія «бухгалтерська звітність» більш ширша ніж «фінансова звітність».

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що підприємства, які мають дочірні, крім фінансових звітів про власні господарські операції, зобов'язані складати та подавати консолідовану фінансову звітність. [90].

Консолідована фінансова звітність – це звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці [90].

Дану звітність складають підприємства, організації та інші юридичні особи, які складається з материнського (холдингового) підприємства та дочірніх підприємств.

Як зазначено у П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність» дочірне підприємство – це підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства, а материнське (холдингове) підприємство – це підприємство, яке здійснює контроль дочірніх підприємств [43].

Наступний вид звітності, який складають підприємства в Україні регламентує Закон України «Про державну статистику». Відповідно до якого усі юридичні особи та особи, які займаються підприємницькою діяльністю, структурні одиниці безоплатно подають дані, необхідні для проведення державних статистичних спостережень.

Статистичні дані повинні бути достовірними й подаватися у повному обсязі, у встановлені строки та за визначеними адресами.

Джерелами статистичних даних про господарську діяльність суб'єкта господарювання є статистична звітність й спеціально організовані спостереження [85, с. 327].

Звітність – це така форма збору статистичних даних, за якої кожен суб'єкт діяльності регулярно подає відомості до державних органів статистики у вигляді документів (звітів) спеціально затвердженої форми. Звіти складаються на підставі даних бухгалтерського обліку [76, с. 1232].

Статистична звітність – це звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання і яка надає інформацію органам державної статистики, для оцінки стану і розвитку економіки держави та планування макроекономічних показників.

П.Я. Хомин зазначає, що «звітність є самостійною системою подання даних, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту і в жодному разі не може вважатись складовим елементом (прийомом) бухгалтерського обліку» [109, с. 64].

Автори: П.С. Тютюник та Ю.Д. Маляревський під фінансовою звітністю розуміють «документи, що містять інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, про рух грошових коштів підприємства за звітний період» [105, с. 126].

На відміну, Н. Ткаченко характеризує фінансову звітність як сукупність форм звітності, складених на основі даних обліку з метою одержання користувачем узагальненої інформації про підприємство [103, с. 822]. Також, окремі вітчизняні науковці при визначенні поняття «фінансова звітність» стоять на позиції формального підходу, закріпленого Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1, згідно з якими «фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період» [72]. Таке трактування дещо некоректне й звужене, оскільки не виражає сутності та змісту фінансової звітності, а лише демонструє зовнішній її прояв і походження.

Натомість І. Лісна пропонує розглядати фінансову звітність як «своєрідну інформаційну модель господарюючого суб'єкту» [61, с. 43].

Досить оригінальним й інформативним є визначення М.С. Пушкаря, який під фінансовою звітністю розуміє «сукупність реєстрів зведених, згрупованих, узагальнених показників за певний період, що характеризують статистику та динаміку об'єктів бухгалтерського обліку» [94, с.61].

Вважаємо, досить комплексно розкриває суть фінансової звітності В. Вареня як «систему узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цими користувачами відповідних рішень» [13, с. 33].

Наведені трактування фінансової звітності здебільшого вузько орієнтовані на конкретні дані про фінансовий стан та діяльність підприємства. Втім, вони не повністю охоплюють зміст інформації, яку користувачі можуть отримати із фінансової звітності. [96, с. 310]

У ході дослідження встановлено, що інформацію, яку зазвичай наводять у фінансовій звітності, передусім необхідно поділити на дві окремі, проте логічно взаємопов'язані частини, а саме:

- I – результативні показники для оцінки ефективності функціонування підприємства за відповідний період, які певним чином згруповані і узагальнені у таких звітних формах:
 - Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1),
 - Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. №2),
 - Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3),
 - Звіт про власний капітал (ф. №4),
 - Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5).

- II – базова інформація, що забезпечує розуміння показників основних форм фінансової звітності та включає опис концептуальних засад і принципів облікової політики, відомості про галузь, вид діяльності підприємства, його керівний склад, бізнес-концепцію, стратегію розвитку. Дана інформація, як правило, подається у Примітках.

За своїм призначенням фінансова звітність є інформаційним ресурсом й основним первинним носієм об'єктивної аналітичної інформації для користувачів. Як об'єкт аналітичної діяльності вона використовується ними для прогнозування алгоритму розвитку підприємства та прийняття ефективних економічних рішень.

На думку О.М. Коробко фінансова звітність є основним елементом інформаційного аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства, економічними та виробничими процесами на ньому [44, с. 250], оскільки забезпечує інформаційні потреби суб'єктів господарювання щодо придбання, продажу та володіння цінними паперами, корпоративними правами, оцінки якості управління, розподілу власності та заробленого прибутку, діагностики фінансової стійкості підприємства, визначення його здатності своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами.

Фінансова звітність як важливий компонент системи інформаційного забезпечення процесу управління та прийняття рішень користувачами гармонійно поєднується з основними класичними функціями менеджменту, що відображено на рисунку 1.3. [38, с. 266].

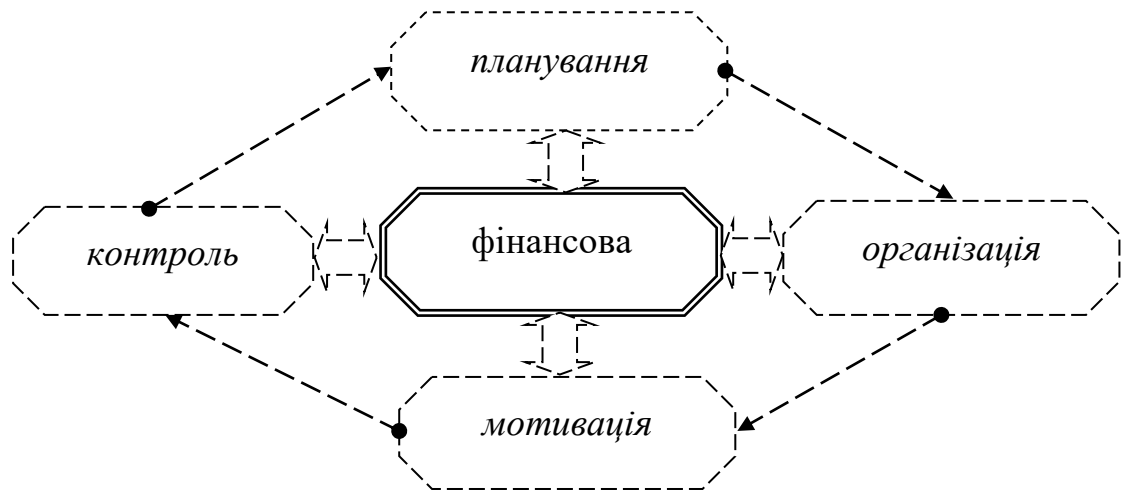

Рисунок 1.3. Фінансова звітність у системі управління підприємством

В процесі планування дані фінансової звітності використовуються для обґрунтування цілей й напрямів роботи, формування базових та моделювання планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства. На стадії організації роботи вона впливає на процес збору первинних даних про факти господарського життя, методи й процедури їх обробки у системі фінансового обліку. Відбувається деталізація завдань, процесів, окреслення інформаційних вимог на виробничому рівні і щодо функцій працівників облікової служби.

Таким чином, фінансова звітність є засобом як стимулювання так і обмеження фінансової політики менеджменту. З її використанням здійснюють моніторинг, контроль, аналіз й аудит щодо оцінки досягнутих результатів та адекватних коригувальних дій.

Вагоме значення фінансова звітність також має для зовнішніх користувачів. Використовуючи її, інвестори приймають рішення щодо вкладання коштів в активи і цінні папери підприємства, кредитори – щодо фінансування його господарської діяльності, надання позик. На загальнодержавному рівні фінансова звітність є інформаційною базою формування показників макроекономічної ефективності, статистичних спостережень, управління розвитком галузей і регіонів. Також вона використовується фіскальними органами. Користувачі використання фінансової звітності відображено на рис. 1.4. [104, с. 20]

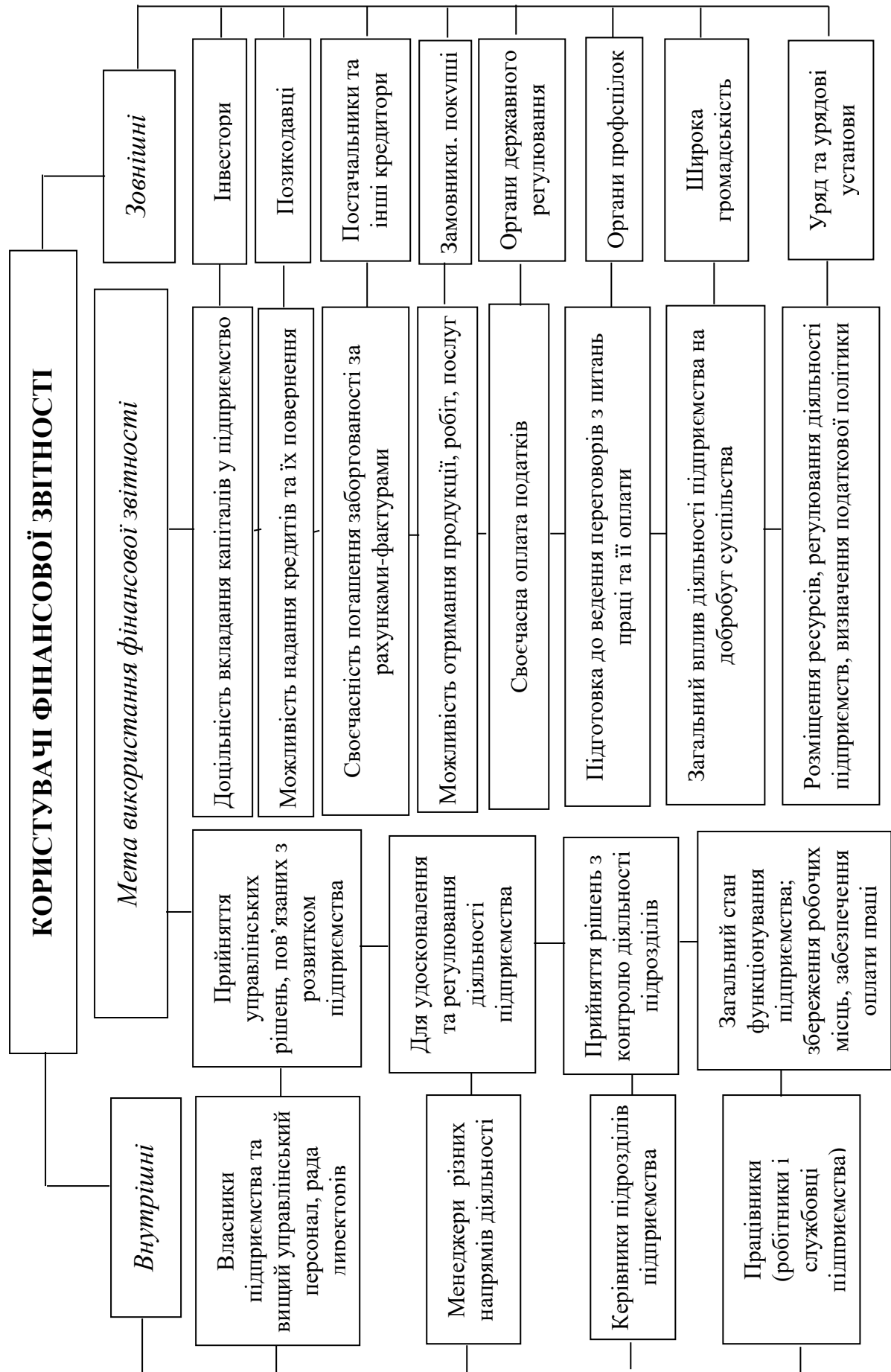

Рисунок 1.4. Користувачі і мета використання фінансової звітності

В сучасних умовах господарювання фінансова звітність слугує засобом регулювання ринку цінних паперів, переливу капіталів із менш привабливих сфер діяльності у більш привабливі, що сприяє економічному оздоровленню через розподіл фінансових ресурсів. На думку М. Пушкаря, її можна вважати одним із інститутів суспільства, який забезпечує функціонування економіки країни [94, с. 560].

Враховуючи важливість фінансової звітності в умовах сьогодення, Т. Кучеренко пропонує виділити її в окрему систему економічних знань [51, с. 24], на відміну В.М Пархоменко взагалі вважає за необхідне розробити спеціальну теорію звітності суб'єктів господарювання, яка в інтересах зовнішніх й внутрішніх користувачів забезпечувала б формування прозорого інформаційного середовища, сприятливого для прийняття ними економічних рішень [85, с. 138].

П.Я. Хомина та Г.П. Журавля, вважають, що однією з найхарактерніших особливостей статичної звітності є її оперативність, охоплення всіх виробничих процесів у динаміці на момент здійснення. Це зумовлює, з однієї сторони, потребу використання різноманітних форм звітності, частоті періодичності їх складання і подання, а з іншої – своєрідну сезонність значної кількості форм [109, с. 524].

Статистична звітність так як і фінансова звітність складається на основі даних бухгалтерського обліку. В них застосовується єдиний методичний підхід до визначення показників, а для відображення інформації зіставні категорії.

Зауважимо, що джерела інформації для складання статистичної звітності визначаються особливостями їх форм, періодичністю подання звітності. Форми статистичної звітності, термін подання яких один раз на місяць чи навіть довший, складаються на основі даних аналітичного обліку.

Форми звітності, термін подання яких менший від одного місяця (два тижні, декада, тиждень), складають на основі даних первинних документів.

Також для забезпечення достовірності статистичної звітності важливе значення має контроль за обсягом виконаних робіт, ходом виробничих процесів [15, с. 96].

Саме тому на досліджуваному будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» періодично проводять перевірки, а саме аудит правильності складання первинних документів чи повідомлень керівників структурних підрозділів господарства безпосередньо на місцях. Особливо важливо забезпечити такий контроль при складанні заключних форм статистичної звітності.

Терміни подання форм статистичної звітності встановлює Державний комітет статистики України. Він видає також методичні рекомендації та інструкції щодо їх складання, забезпечує через місцеві органи статистики підприємства бланками необхідних форм, здійснює методичне керівництво організацією в них статистичної звітності, організовує зведення, опрацювання і аналіз інформації, забезпечує нею органи управління.

Слід зауважити, що статистична звітність є важливим джерелом оперативної інформації для управління. На основі такої інформації з'являється можливість приймати своєчасні управлінські рішення щодо регулювання діяльності підприємств [110, с. 525-527].

Окрім бухгалтерської та статистичної підприємства в Україні складають та подають встановлену фіскальною службою звітність, яка носить назву податкової.

Л.П. Сук стверджує, що податкова звітність – це звітність, яку складають суб'єкти господарювання, які є платниками податків. Вона надає інформацію органам державної фіскальної служби і характеризує стан розрахунків з державою за податками й зборами [100, с. 349].

В Україні згідно системи оподаткування подання податкової звітності до державних фіскальних органів є важливою складовою взаємовідносин держави з суб'єктами підприємницької діяльності, що здійснюють свою діяльність на території України згідно діючого законодавства та визнані

платниками відповідних податків.

Форми податкової звітності визначені податковими законами та спеціальними Порядками, затвердженими наказами Державної фіскальної служби України.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [90] основою для ведення податкових розрахунків та складання податкової звітності є дані бухгалтерського обліку, ведення якого є обов'язковим для всіх суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб.

П.Я. Хомин та Г.П. Журеєвль, зазначають, що особливістю податкової звітності є, насамперед, велика кількість різноманітних форм, що спричинено надто широким колом податків та зборів, відтак різні терміни подання, а це зумовлює необхідність постійного контролю за їх дотриманням, зважаючи на суворі санкції при порушеннях [109, с. 441].

Таким чином, на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» складають індивідуальний звітний календар, який дозволяє контролювати дотримання термінів подання тієї чи іншої форми звітності.

Необхідно враховувати також те, що податкова звітність є місячною, квартальною та річною. До того ж терміни подання цих трьох видів звітності теж відрізняються [88].

Загалом звітність будь-якого підприємства можна класифікувати за різними ознаками. Ось, наприклад, І.В. Данилюк та С.І. Саченко наводять класифікацію звітності, яку відображено на рисунку 1.5.

Також, існують й інші думки щодо поділу звітності. Так, наприклад, Ю.А. Верига пропонує наступну класифікацію [15, с.45]:

За порядком регулювання та роллю в управлінні звітність поділяють на:

- державну;
- внутрішньогосподарську.

Державна звітність встановлюється органами державного управління України, Міністерством фінансів, Держкомстатом, Державною фіскальною

службою України. Вона включає в себе фінансову, податкову і статистичну звітність, що містить показники економічного і соціального розвитку підприємств, регіонів, галузей, країни тощо.

Рисунок 1.5. Загальна схема класифікації звітності [27, с. 31]

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність характеризує звітність окремих внутрішньогосподарських підрозділів підприємств. Вона

містить окремі відомості про діяльність підрозділів підприємства за встановленими для них показниками, на підставі яких приймаються ефективні управлінські рішення.

Відповідно, за місцем використання звітність поділяють на зовнішню та внутрішню.

Зовнішня фінансова звітність в основному відображає аналітичну, податкову та статистичну, що використовується як за межами підприємства, так і на підприємстві й обов'язково підписується керівником і головним бухгалтером.

Внутрішня (управлінська) звітність використовується тільки на підприємстві менеджерами різних рівнів.

За змістом звітних даних виділяють: типову та спеціалізовану звітність.

У типовій звітності відображаються однакового змісту показники, що характерні для усіх підприємств незалежно від виду діяльності та форми власності.

До спеціалізованої звітності відносять звітність, що характеризує діяльність підприємств і організацій певної галузі економіки або її підгалузей.

За обсягом показників звітність поділяється на: коротку та повну.

Коротка звітність подається із скороченим числом показників за звітний місяць або квартал.

Повна звітність подається за всіма показниками, затвердженими в установленому порядку, включаючи й ті, за якими спочатку були відправлені короткі звіти.

За періодом складання звітність: періодична та річна.

До періодичної звітності відноситься місячна, квартальна звітність, що відображає фінансовий стан і результати діяльності підприємства наростаючим підсумком з початку року за відповідний місяць, квартал.

Річна звітність містить показники діяльності підприємств за звітний рік.

За ступенем узагальнення даних звітність поділяється на: первинну та зведену.

Під первинною звітністю розуміють звітність окремих підприємств. Зведену звітність одержують шляхом зведення первинної звітності. За відомчою приналежністю така звітність складається всіма міністерствами, відомствами, у вищих органах управління, а за територіальним принципом і галузями економіки – органами статистики.

Відповідно за терміном подання розрізняють: термінову та звичайну звітність.

Термінова звітність подається протягом чотирьох днів після закінчення звітного періоду.

Звичайна звітність подається в термін встановлений органом управління, до сфери управління, якого належить підприємство.

За способом подання звітність поділяється на: звітність, яка подається власноруч; телеграфну; поштову, за допомогою інтернет-ресурсів.

На сьогодні не існує єдиної думки щодо класифікації бухгалтерської звітності, а тому, можна зустріти й інші класифікації.

Форми фінансової звітності та порядок їх заповнення для різних суб'єктів господарювання встановлюються такими державними органами [35, с. 124]:

- для підприємств (крім банків) – Міністерством фінансів України за погодженням з Державною службою статистики України;
- для банків – Національним банком України за погодженням з Державним комітетом статистики України;
- для бюджетних установ, органів Державного казначейства України з виконанням бюджетів – Державним казначейством України.

В умовах ринкових відносин, коли на економічному просторі одночасно працюють різноманітні господарські суб'єкти – юридичні та фізичні особи, звітність стає основним джерелом інформації. Кожний суб'єкт господарювання намагається знати все про своїх замовників та

постачальників, а також конкурентів.

Слід зазначити, що в Україні проходить пошук раціональних звітних форм, що зумовлює їх зміни, які необхідно враховувати при складанні звітності. Зокрема, змінюються економічні категорії, що наводяться у звітних формах [79, с.21].

Склад та структура звітності може бути розроблена в залежності від потреб підприємства. Така звітність буде індивідуальна і її будуть використовувати тільки працівники конкретного підприємства. Документи звітності можливо розробляти і затверджувати на рівні держави. Така звітність буде загальною та універсальною, всі підприємства повинні організувати її складання та представлення до державних органів.

1.2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТА ВИМОГИ ДО НЕЇ

Основними нормативно правовими документами, які регулюють склад й подання фінансової звітності в Україні є Закон України «Про Бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності в Україні, а також вимоги до визнання та розкриття елементів звітності підприємств.

При цьому перший розділ НП(С)БО 1 «Загальні положення» надає визначення основних термінів, які використовуються в стандарті: активів, балансу, бухгалтерської звітності, витрат, власного капіталу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, зобов'язань, консолідованої фінансової звітності, користувачів звітності, облікової політики, приміток до фінансової звітності, бухгалтерського обліку, розкриття статей, суттєвої інформації, фінансової звітності.

Другий розділ даного стандарту трактує мету, склад та елементи

фінансової звітності, звітний період, а також наведені якісні характеристики звітності, принципи її підготовки та вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності.

Як стверджує Ф.Ф. Бутинець незалежно від обраної облікової політики прийнятої на підприємстві форми ведення бухгалтерського обліку, при складанні звітності, необхідно суворо дотримуватися черговості закриття рахунків і субрахунків. Він виділяє одинадцять етапів підготовки фінансової звітності, які відображено на рисунку 1.6.

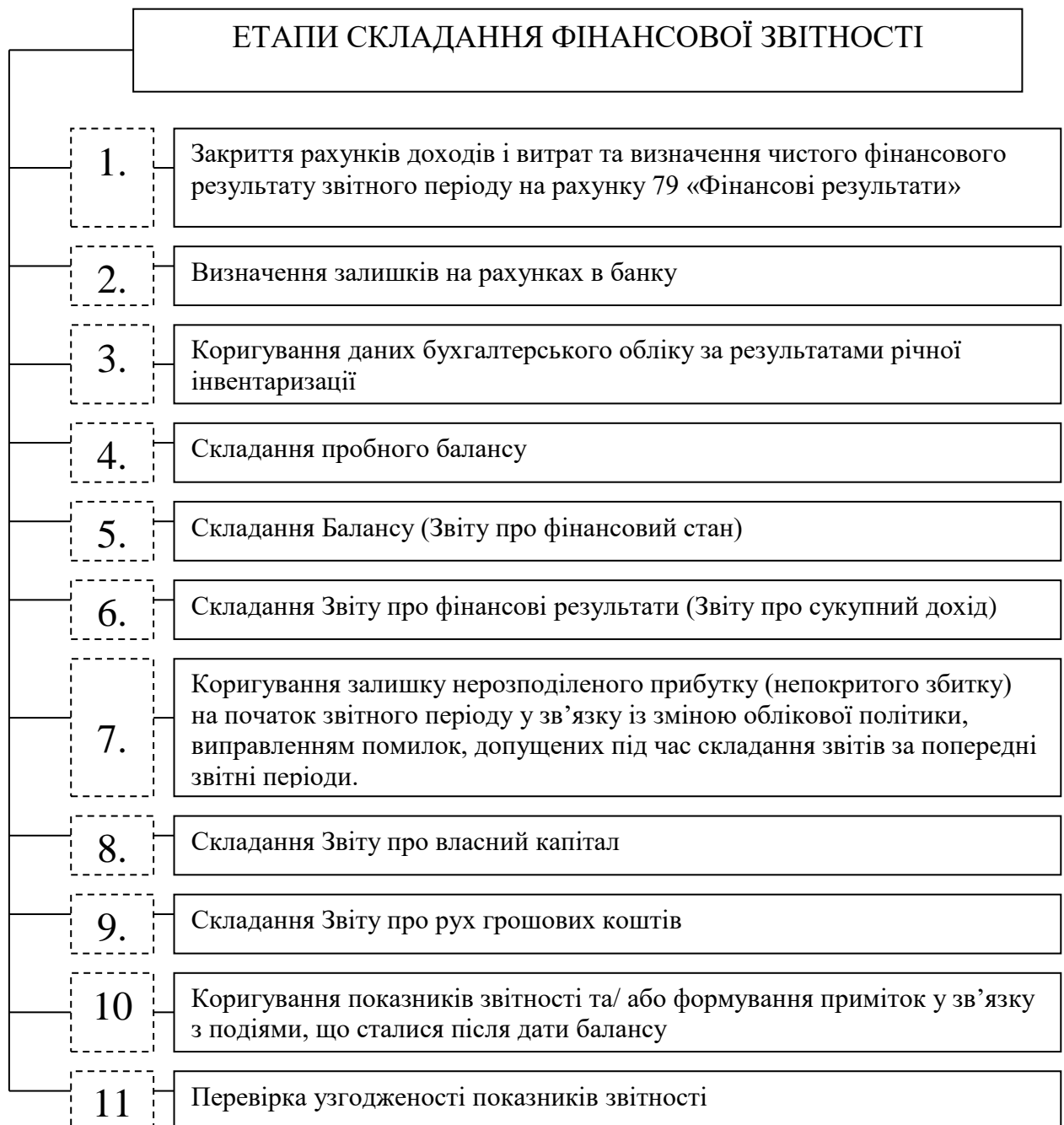

Рисунок 1.6. Процес підготовки фінансової звітності [10, с.122]

На досліджуваному будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» фінансова звітність складає впорядковану систему взаємопов'язаних економічних показників, що відображають умови і результати виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємств, їх фінансовий стан за звітний період та сукупність способів і прийомів узагальнення даних поточного обліку. Вона особлива тим, що охоплює всі об'єкти бухгалтерського обліку, тому відображенню показників у формах звітності передують досить складний підготовчий процес.

Фінансові звіти відображають фінансові результати господарських операцій та інших подій які відбулися на БМУ «Промбуд», об'єднуючи їх в групи за економічними характеристиками.

Як стверджує Ю.А. Верига, для задоволення потреб різних категорій користувачів звітна інформація повинна відповідати певним вимогам. Характеристику яких наведено в таблиці 1.1 [15, с. 133].

Таблиця 1.1

Вимоги до бухгалтерської звітності

Назва	Визначення
1	2
Достовірності	Бухгалтерська звітність повинна надавати вигідне та повне представлення про фінансовий та майновий стан фірми, а також фінансові результати його діяльності
Суттєвості	Суттєвою інформацією визнаються дані бухгалтерської звітності, без знання яких неможлива вірогідна оцінка користувачами майнового та фінансового стану та фінансових результатів діяльності фірми
Цілісності	У бухгалтерську звітність включаються дані про всі господарські операції, здійснені як організацією в цілому, так і її філіями, представництвами та іншими підрозділами, в тому числі виділеними на окремі баланси
Послідовності	У бухгалтерській звітності повинні міститись порівняння даних по конкретному показнику, наведені в ній, за попередній та звітний роки
Зіставності	Дотримання постійності в прийомах та методах обчислення показників, змісту та формах бухгалтерського балансу. Звіту про фінансові результати і примітки до них від одного звітного року до іншого

1	2
Звітнього періоду	Звітний рік – це в період з 1 січня до 31 грудня включно, він співпадає з календарним роком. Для складання бухгалтерської звітності звітною датою є останній календарний день звітного періоду
Оформлення	Складання бухгалтерської звітності українською мовою, у валюті України (гривнях), підписане керівником (головним бухгалтером).

Фінансова звітність будівельного підприємства БМУ «Промбуд» є основним джерелом інформації про його майно і фінансовий стан, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень.

Проаналізувавши дослідження науковців: Ю.А. Вериги, В.В. Сопко, П.Л. Сук та ін., можна зробити висновки, що готуючи фінансову звітність, необхідно дотримуватись таких якісних характеристик, як зрозумілість й адекватність тлумачення.

Оскільки, зрозумілість – це доступність для розуміння користувачів, які мають достатні знання в сфері ділового та економічного життя аналітичного процесу. Для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, вона повинна містити інформацію про підприємство; дату звітності; звітний період; валюту звітності та одиниці її виміру; облікову політику підприємства та її зміни; консолідацію фінансових звітів; припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності; обмеження відносно володіння активами; участь в спільних підприємствах; виявлені помилки минулих років і пов'язані з ними коригування; переоцінку статей фінансових звітів; а також містити іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Доречність – наявність інформації, яка впливає на прийняття рішень користувачами, надає можливість своєчасно оцінити минулі, теперішні і майбутні події, підтвердити і скоригувати їх оцінки, зроблені в минулому. за фінансових звітів і приміток ураховує використання інформації для активного і перспективного аналізу діяльності фірми. Наприклад, розподіл

статей балансу на оборотні (поточні) і необоротні (довгострокові) активи передбачає їх використання для розрахунку показників ліквідності і платоспроможності. Додаткова інформація, необхідна для таких розрахунків, надається у примітках до відповідних статей балансу [116, с. 92].

Відповідно, надійність – в представленій у звіті інформації не повинна містити суттєвих помилок і виправлень. Надійність забезпечує:

- ❖ правдиве подання операцій і подій;
- ❖ перевага сутності над формою (необхідність відображення операцій у відповідності до їх економічної сутності і реальності);
- ❖ нейтральність (необхідність неупередженого відображення інформації в звітності, тобто відображення інформації без цілі здійснення впливу на рішення : досягнення бажаного результату);
- ❖ обачливість (обережність в процесі формування суджень, розрахунків);
- ❖ повнота (інформація не повинна містити пропусків).

Зіставлення – це забезпечення можливості користувачам порівнювати звіти фірми за різні періоди, а також фінансові звіти різних фірм, мовою зіставлення є наведення відповідної інформації попереднього і розкриття інформації про облікову політику та її зміни в примітках до фінансової звітності [55, с. 126].

Достовірність – відсутність помилок і перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності. Мається на увазі не помилки, пов'язані з порушенням податкового законодавства, а саме ті які виникають у процесі і прийняття рішення про оцінку і відображення статей у фінансових звітах на підставі вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Уникнути таких помилок і перекручень допомагає аудитор.

Для узагальнення показників звітності окремих підприємств в межах галузей економіки за загальним класифікатором галузей народного господарства для усіх підприємств встановлюються єдині показники і єдині форми звітності, принципи складання і терміни подання, що

регламентуються на державному рівні [110, с. 621].

Якісні характеристики фінансової звітності досягаються за рахунок дотримання принципів її підготовки. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» виділяють [72]:

а) принцип автономності підприємства – означає, що кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства.

Наприклад, якщо директор приватного підприємства використовує для отримання доходу своє власне майно, що не внесено в активи фірми, то отриманий дохід не повинен відображатися в фінансовій звітності фірми.

б) безперервності діяльності – передбачає оцінку активів і зобов'язань суб'єкта господарювання на підставі припущення, що його діяльність триватиме далі.

Даний принцип на практиці означає, що активи та зобов'язання фірми на кінець звітного періоду відображаються в фінансовій звітності розгорнуто – із поділом на поточні та довгострокові з тим, щоб в наступному звітному періоді було зручно працювати з такими показниками, виходячи з історичної (фактичної) собівартості.

в) принцип періодичності – припускає поділ діяльності суб'єкта господарювання на певні періоди з метою складання фінансової звітності.

г) принцип історичної (фактичної) собівартості – передбачає пріоритет активів виходячи із витрат на їх виробництво та придбання. Іншими активи фірми оцінюються в статтях бухгалтерської звітності за фактичною собівартістю (у випадку самостійного виготовлення) або за цінами придбання (у випадку придбання активів у інших суб'єктів). У тому випадку, коли немає можливості оцінити ці активи за цінами фактичної собівартості або за цінами придбання до них можуть бути застосовані інші способи оцінки.

Наприклад, внески засновників до статутного капіталу підприємства

обліковуюються за цінами за якими засновники домовилися між собою їх оцінювати (результат такої домовленості фіксується в установленому договорі.).

д) принцип нарахування та відповідності доходів і витрат – за ним для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Важливо зауважити, що даний принцип потребує зосередження уваги бухгалтера на таких двох моментах [22, с. 197]:

I – доходи та витрати відображаються в обліку та звітності в момент їх виникнення незалежно від часу надходження та сплати коштів.

II – для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно співставити доходи звітного періоду та витрати, що були здійснені для отримання саме цих доходів.

е) принцип повного відображення полягає в повному висвітленні діяльності фірми, тобто фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та можливі результати господарських операцій та подій, які можуть вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

є) принцип послідовності означає незмінність обраної підприємством облікової політики.

Зауважимо, що облікова політика підприємства може переглядатися, якщо змінюються обставини, на яких базувалася оцінка, або отримана додаткова інформація. Наслідки змін в облікових оцінках необхідно включати в ту ж статтю Звіту про фінансові результати, що раніше застосовувалася для відображення доходів або витрат в тому ж періоді, в якому виникли зміни, а також в наступних періодах, якщо зміна впливає на дані періоди.

Облікова політика підприємства може мінятися при зміні статутних вимог, стандартів бухгалтерського обліку, або якщо зміни забезпечують

більш достовірне відображення подій або господарських операцій. Такий підхід до облікових операцій забезпечує співставлення інформації в різних періодах [49, с. 25].

ж) принцип обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат, а також завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Даний принцип передбачає відображення в фінансовій звітності вартості активів, зобов'язань, доходів та витрат на основі прогресивного судження керівництва фірми. Обережність обумовлена невизначеністю будь-яких подій (наприклад, отримання сумнівних боргів, строк експлуатації основних засобів тощо). У зв'язку з цим при оцінці наведеної в звітах інформації слід уникати завищення активів і доходів або заниження витрат і зобов'язань підприємства.

Таким чином, в бухгалтерському обліку збитки та зобов'язання необхідно відображати відразу ж після отримання даних про ймовірність їх виникнення, активи і доходи – тільки, коли вони реально отримані або здійсненні.

При цьому обережність зовсім не означає створення схованих або надмірних резервів, навмисне заниження оцінки активів і доходів або завищення зобов'язань або витрат [85, с. 177].

з) принцип превалювання змісту над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми. Тобто, бухгалтер, опрацьовуючи первинні документи, відображає в обліку господарську операцію не формально, а з урахуванням економічних наслідків. Такий підхід запобігає абсолютизації юридичного трактування подій і операцій, що відображаються в бухгалтерському обліку, оскільки зміст операцій та інших подій не завжди відповідає тому, що впливає з їх встановленої форми.

Згідно цього принципу бухгалтер повинен самостійно визначати значення того чи іншого показника звітності за його сутністю, а не за

формальними ознаками.

и) принцип єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиному грошовому вимірнику. Відповідно до ст.98 Конституції України в межах нашої держави законним засобом платежу є національна валюта України – гривня. Тому показники звітності відображають виключно в гривні. При необхідності слід здійснювати перерахунок активів або зобов'язань, виражених в іноземній валюті, в гривні за офіційним обмінним курсом НБУ за останній день звітного періоду [11, с. 52].

Важливо відмітити, що дотримання всіх цих принципів дасть змогу скласти звітність, яка буде надавати користувачам якісну, достовірну та своєчасну інформацію.

Вважаємо, що згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, вона повинна містити інформацію про [72]:

- підприємство;
- дату звітності та звітний період;
- валюту звітності та одиницю її виміру;
- відповідну інформацію щодо звітного та попереднього періоду;
- облікову політику підприємства та її зміни;
- консолідацію фінансових звітів;
- припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності;
- обмеженість щодо володіння активами;
- участь у спільних підприємствах;
- виявлені помилки минулих років та пов'язані з ними коригування;
- переоцінку статей фінансових звітів;
- іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Інформація про будівельне підприємство БМУ «Промбуд», що підлягає

розкриттю, наводиться безпосередньо у фінансових звітах та примітках до них .

Слід зазначити, що в Україні фінансова звітність складається з шести форм [27, с.22]:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1 – містить дані про фінансовий стан підприємства, активи, зобов'язання, капітал на певну дату.
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2 – дані про доходи і витрати, прибутки та збитки від діяльності підприємства протягом звітного періоду.
3. Звіт про рух грошових коштів, форма № 3 – відображає інформацію про зміни, які відбулися у грошових коштах, джерелах їх надходження та напрямках використання.
4. Звіт про власний капітал, форма № 4 – розкриває інформацію про зміни у складі власного капіталу підприємства за звітний період.
5. Примітки до річної фінансової звітності – відображає сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію та обґрунтування стратегій фінансової звітності та іншої інформації розкриття якої передбачено НП(С)БО 1.
6. Додатки до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» – розкривають інформацію про доходи, витрати, фінансові результати, активи, зобов'язання звітних сегментів; прогноз діяльності за звітними сегментами з метою прийняття рішень щодо інвестування.

Звітними сегментами є господарські або географічні сегменти, які визначаються підприємством за встановленими критеріями у порядку, передбаченому П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами».

Показники звітності за сегментами мають кореспондувати у формі № 6 «Інформація за сегментами» з відповідними показниками інших форм фінансової звітності [106].

Суб'єкти підприємницької діяльності згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» повинні надавати

різні види фінансової звітності, узагальнені нами в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Склад фінансової звітності

Підприємства	Складові					
	Баланс (Звіт про фінанси- вий стан)	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Звіт про рух грошових коштів	Звіт про власний капітал	Інфор- мація за сегмен- тами	Примітки
Усі підприємства (крім бюджетних організацій), представництв по іноземних суб'єктів господарювання та суб'єктів малого підприємництва	+	+	+	+	+	+
Суб'єкти малого підприємництва та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності	+	+	-	-	-	-

Квартальна звітність на БМУ «Промбуд» складається з Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Вона повинна подаватися не пізніше 25 числа місяця наступного за звітним кварталом [16].

Згідно з П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» суб'єкти малого підприємництва складають лише річну спрощену форму звітності в обсязі двох форм – Балансу (Звіт про фінансовий стан) і Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) [108].

Середньооблікова чисельність працюючих для цих підприємств визначається за методикою, затвердженою органами статистики, з

урахуванням усіх його працівників у тому числі і тих, що працюють за договором та за сумісництвом, а також працівників представництв, філіалів, відділень та інших відособлених підрозділів [52, с. 189].

При складанні звітності слід пам'ятати про обов'язкові реквізити, які необхідно зазначити у кожній формі звітності. До них відносяться: дата, станом на яку приведені основні показники діяльності підприємства, чи період, який охоплюється і валюта, в якій відображені елементи звітності. Всі звіти будівельного підприємства БМУ «Промбуд» обов'язково підписуються керівником і головним бухгалтером підприємства.

1.3. РОЛЬ І ЗАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В сучасних ринкових умовах господарювання підприємницьку діяльність можна здійснювати в різних галузях економіки й у різних організаційно-правових формах. Але незалежно від форми та сфери діяльності реалізація функцій бізнесу потребує залучення певного капіталу для фінансування операцій, визначення об'єктів та обсягів інвестування отриманих коштів. Успіх бізнесу безпосередньо залежить від ефективного використання в процесі господарських операцій наявних ресурсів. Відтак будь-яка підприємницька діяльність складається з трьох взаємопов'язаних елементів: інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Для узгодження різних видів діяльності існує специфічна функція – управління.

На будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» управління забезпечує планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання діяльності.

Слід відмітити, що, планування охоплює встановлення мети діяльності, визначення необхідних ресурсів та шляхів досягнення мети.

Досягнення будь-якої мети можливе тільки в разі ефективної роботи

колективу підприємства. Тому необхідно раціонально організувати діяльність персоналу, узгодити його зусилля, врахувавши інтереси працівників, а також стимулювати їх.

Контроль забезпечує порівняння досягнутих результатів із запланованими. У разі виявлення значних розбіжностей здійснюють регулювання, тобто вносять відповідні корективи в організацію роботи або плани – залежно від причин відхилень [20, с. 85].

Для нормального виконання розглянутих функцій управління необхідна інформація. Її має надавати, насамперед, система бухгалтерського обліку, яка виявляє і систематизує дані про господарську діяльність підприємства.

Підприємства, незалежно від форми власності, зобов'язані складати на основі даних синтетичного і аналітичного обліку бухгалтерську звітність, яка є кінцевим етапом облікового процесу [3, с. 69]. Бухгалтерська (фінансова) звітність БМУ «Промбуд», містить систему достовірних відомостей про реалізацію продукції, робіт та послуг, про витрати на їх виробництво, про майновий і фінансовий стан підприємства, про результати його господарської діяльності.

Бухгалтерська звітність є основним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень в області планування. За даними звітності керівник звітує перед трудовим колективом, засновником (власником), відповідними структурами управління (фінансові органи, банки) та іншими зацікавленими організаціями.

Інструментом збору, обробки та передачі інформації про діяльність господарюючого суб'єкта виступає бухгалтерський облік. Бухгалтерський облік використовувався в діловому світі для опису угод між різними підприємствами. Крім того, не тільки бухгалтери користуються термінами і поняттями бухгалтерського обліку, але й менеджери, фінансисти, аналітики та інші особи, які складають управлінський апарат будь-якого підприємства, власники, інвестори, банкіри, юристи, бухгалтери – всі, хто так чи інакше

вступає в ділове життя [27, с. 115].

Вважаємо, що бухгалтерський облік – це міжнародна мова підприємців всіх рівнів. Розуміючи оприлюднену облікову інформацію, підприємець вирішує, чи можна при ділових угодах довіряти респонденту [59, с. 134].

Слід зазначити, що управлінці та бухгалтери повинні тісно співпрацювати для досягнення спільної мети. Оскільки, поради бухгалтера, як одного із найбільш кваліфікованих інтерпретаторів даних, що надаються ним, особливо цінуються. Управлінці повинні розуміти всю термінологію, яка використовується бухгалтером.

Будь-якою структурою потрібно вміло управляти, незалежно, чи це будівельно-монтажна організація, промисловий гігант, чи невелика фірма. Коли говорять «управляти підприємством», мають на увазі дії його керівника, направлені на досягнення певної мети.

Зауважимо, що управління – це оперативно приймати рішення, а їх неможливо приймати без знань про учасників господарських процесів. Дані знання називаються інформацією, а основна інформація про господарські процеси міститься в даних бухгалтерського обліку. Вся необхідна бухгалтерська інформація відображається в документах, які називаються фінансовими звітами [56].

На нашу думку, правильно організований та грамотно побудований облік є передумовою ефективного функціонування підприємства, оскільки, дані про стан підприємства та про окремі господарські операції містяться саме в бухгалтерських документах та звітах. Тому, важливо, щоб не тільки бухгалтер, але і менеджери всіх рівнів вміли «читати» бухгалтерські документи та звіти, розуміли їх «мову», могли визначити їх достовірність.

Не менш важливим, на нашу думку, є вміння правильно формувати звітну інформацію. Виділимо наступні його етапи, які відображені на рисунку 1.7.

Оскільки, користувачами звітної інформації на будівельному

Зазначимо, що в законі України «Про аудиторську діяльність» визначено, користувачів бухгалтерської звітності:

- уповноважені на підставі законів України представники органів державної влади;
- юридичні та фізичні особи, зацікавлені в наслідках господарської діяльності суб'єктів, в тому числі: власники, засновники господарюючого суб'єкта;
- кредитори, інвестори та інші особи, які відповідно до чинного законодавства мають право на отримання інформації, що міститься в бухгалтерській звітності.

На підприємстві й поза його межами використовують фінансову облікову інформацію. В якості контрагентів підприємства для прийняття рішень виступають наступні особи:

- держава – надає підприємству ряд прав, забезпечує фізичний та правовий захист, стягує податки;
- регіональні та місцеві органи влади – в міру своєї компетенції;
- фінансові установи – зберігають кошти підприємства, дають йому позики, виконують розрахунки з іншими контрагентами підприємства;
- органи соціального страхування – акумулюють внески на потреби соціального страхування;
- фіскальна служба – контролює розрахунки та сплату податків та платежів;
- аудиторська служба – засвідчує достовірність офіційних звітів підприємства, визначає його фінансовий стан, сприяє його зміцненню.

Існують декілька класифікацій груп користувачів бухгалтерської інформації.

Так, в світовій практиці користувачів бухгалтерської інформації розподіляють на чотири основні групи [105, с. 129]:

- Державні органи і громадські організації;
- Юридичні особи, які мають стосунки з даним підприємством;

- Фізичні особи (акціонери);
- Зарубіжні партнери та інвестори.

Кожна група користувачів, переслідуючи певні інтереси, має свої вимоги. Користувачами фінансової звітності на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» є фізичні та юридичні особи, які потребують інформації про діяльність даного підприємства для прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень. Слід відзначити, що інтереси цих користувачів іноді можуть бути протилежними, як це представлено у таблиці 1.3 [85, с. 298].

Таблиця 1.3

Користувачі облікової інформації

№ п/п	Види користувачів облікової інформації	Необхідна інформація	Мета використання інформації
1	2	3	4
Внутрішні користувачі			
1	Власники підприємства та вищий управлінський персонал	Загальний фінансовий стан підприємства	Прийняття управлінських рішень щодо тактичного і стратегічного розвитку
2	Менеджери різних напрямків діяльності (фінансові, виробничі, з маркетингу)	Інформація щодо функціонування підпорядкованої системи діяльності	Прийняття управлінських рішень по удосконаленні та регулюванню діяльності
3	Керівники підрозділів (центрів відповідальності підприємства)	Інформація про функціонування підрозділів про доходи і витрати	Прийняття оперативних рішень з контролю та управління підрозділами
4	Робітники і службовці підприємства	Інформація про загальний стан підприємств	Збереження робочих місць, можливість підвищення оплати праці.
Зовнішні користувачі			
5	Дійсні та потенційні інвестори	Фінансовий стан підприємства, рентабельність, державні прибутки	Можливість отримання прибутку, прийняття рішень по операціях з акціями, про доцільність вкладення капіталу

1	2	3	4
6	Банківські та інші кредитні	Фінансовий та майновий стан, платоспроможність	Можливість надання кредитів, ймовірність повернення кредиту та отримання процентів
7	Постачальники та інші кредитори	Платоспроможність підприємства	Своєчасність оплати рахунків, заборгованості
8	Замовники, покупці, клієнти	Інформація про фінансовий стан фірми	Можливість втримання необхідних товарів
9	Державна фіскальна служба України	Своєчасність і повнота сплати податків	Контроль за надходженням коштів до бюджету, врахування штрафних санкцій за несвоєчасну сплату податків
10	Органи Фонду Державного майна	Фінансовий та майновий стан	Прийняття рішень про корпоратизацію, акціонування, приватизацію фірми
11	Органи державної статистики	Узагальнення та аналіз звітності підприємств	Підготовка необхідної інформації для вищих органів Державного управління

Іншу класифікацію користувачів звітності наводить В.В. Сопко яка відображена на рисунку 1.8.

Фінансова звітність є ланкою, яка поєднує господарську діяльність підприємства БМУ «Промбуд» та користувачів інформації. Головним її завданням є забезпечити фінансовою інформацією як діюче підприємство, так і його респондентів.

Вважаємо, що на сьогоднішній день бухгалтерський облік та фінансова звітність є необхідними інструментами управління. Нагадаємо, що управління підприємством – це вміння приймати рішення, а їх неможна приймати без знань про учасників господарських процесів.

Неможливо управляти, не володіючи знаннями про систему бухгалтерського обліку, і навряд чи існують такі періоди в житті підприємства, коли керівнику було б неважливо, скільки в нього коштів у банку чи скільки підприємству винні замовники, або воно має боргові зобов'язання перед постачальниками. Зазначимо, що завдання керівника

полягає в тому, щоб отримати, обробити, проаналізувати, оцінити інформацію та на цій основі прийняти ефективне управлінське рішення. Правильність рішення залежить, в першу чергу, від достовірності та своєчасності наданої інформації [64, с. 54].

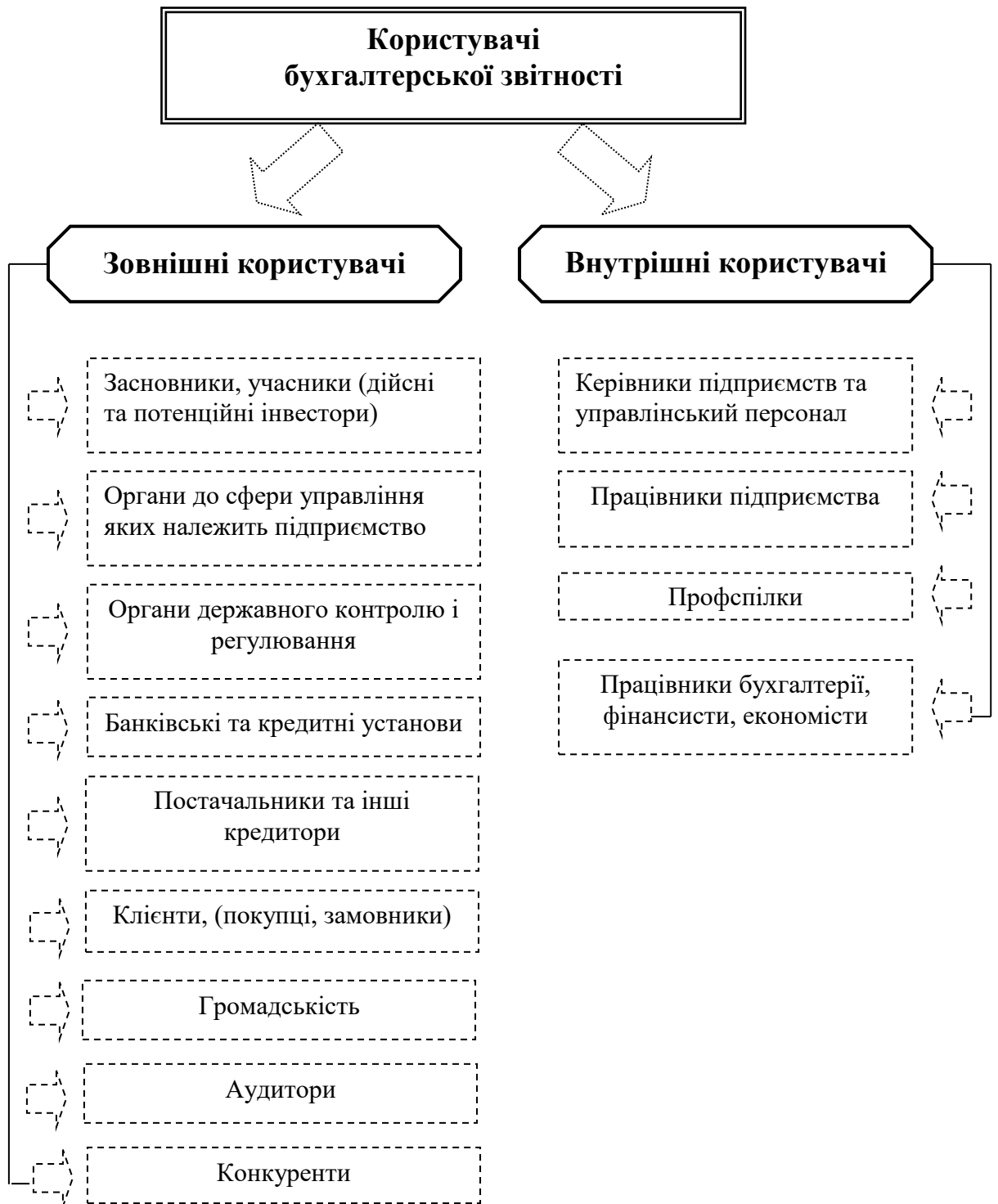

Рисунок 1.8. Користувачі фінансової звітності підприємства [85, с.342]

Для отримання бажаного результату (прибутку) на БМУ «Промбуд» потрібно знати як підприємство функціонує та вміти керувати його складними виробничими процесами.

Керівник підприємства повинен постійно мати перед собою ясну та точну економічну та фінансову характеристику всіх виробничих процесів підприємства та бачити результати застосовуваних методів управління. Тільки тоді він в змозі керувати підприємством раціонально.

Зазначимо, що першорядне значення мають кількісні та вартісні дані, що характеризують потоки витрат і доходів. Складання такої економічної характеристики є дуже важливим. Для керівника важливо отримувати дані не лише про минулі події, а й інформацію, орієнтовану в майбутнє. Керувати підприємством означає не стільки реагувати на зміни, що вже відбулися, скільки діяти, випереджуючи зміни: розробляти альтернативні варіанти можливих станів підприємства та його зовнішнього середовища [51].

Таким чином, ефективне управління підприємством припускає інформаційне забезпечення керівника та побудови з часом інформаційної системи керівника. Це означає наявність інформації, яка дозволяє вирішувати основні завдання планування, управління, контролю та координації. Мова йде про управлінську інформацію та відповідні методи її підготовки, на основі якої можна аналізувати реальний стан справ на підприємстві, оцінювати його зараз та в найближчій перспективі і приймати управлінські рішення. Дана інформація повинна бути відповідним чином представлена та задокументована. Це, перш за все, кількісна інформація (в тому числі і у вартісній формі), що детально відображає економічну та фінансову характеристику виробничого процесу та господарського обороту підприємства.

Необхідність фінансової звітності для досліджуваного підприємства БМУ «Промбуд» полягає у тому що керівники підприємства потребують інформації, щоб визначитися із стратегією і тактикою бізнесу, головними напрямками розвитку підприємства нівелювання слабких та посилення

сильних сторін в його діяльності та здійснення ефективного контролю.

У сучасних умовах господарювання особливого значення набуває ефективне використання облікової інформації для детального аналізу в прийнятті ефективних і своєчасних управлінських рішень, які дають змогу оперативно вживати дієвих заходів щодо забезпечення конкурентоспроможності ринкових структур господарювання на поточний момент і довгострокову перспективу.

Саме тому однією з найважливіших функцій системи бухгалтерського обліку, що містить фінансову та управлінську підсистеми, є інформаційна – як засіб забезпечення внутрішньогосподарської (управлінської) системи необхідною обліковою інформацією.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

В умовах становлення ринкових відносин в Україні якісно трансформується роль фінансової звітності підприємств. Сьогодні вона є елементом інфраструктури ринкової економіки, реальним засобом комунікації, з допомогою якого менеджери різних рівнів мають змогу формувати стратегію і тактику розвитку підприємства.

1. Підводячи підсумки, слід зазначити, що для досліджуваного підприємства БМУ «Промбуд», як і для всіх інших підприємств які функціонують на території України, звітність є джерелом інформації про діяльність суб'єкта господарювання. Саме тому в умовах ринкової економіки, коли виживає найсильніший, вона є необхідною для прийняття ефективних економічних рішень. Важливість звітності підприємства складно переоцінити – адже нею керуються при прийнятті більшості управлінських, інвестиційних та кредитних рішень.

Склад і структура звітності залежить з одного боку від видів обліку, а з іншого – від інформаційних потреб користувачів.

Для задоволення потреб користувачів, підприємство БМУ «Промбуд» складає бухгалтерську, статистичну та податкову види звітності.

2. Бухгалтерська звітність є широким поняттям і включає в себе фінансову звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

В Україні існує шість форм фінансових звітів:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1;
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма №2;
3. Звіт про рух грошових коштів, форма №3;
4. Звіт про власний капітал, форма №4;
5. Примітки до річної фінансової звітності, форма №5;
6. Додатки до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

3. Оскільки, система бухгалтерського обліку виявляє і систематизує дані про господарську діяльність підприємства, то саме вона повинна надавати необхідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень.

Основним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень в області планування є бухгалтерська звітність. За даними звітності керівник звітує перед трудовим колективом, засновником (власником), відповідними структурами управління (фінансові органи, органи контролю) та іншими зацікавленими організаціями.

Саме на підставі даних фінансової звітності можна оцінити майновий стан, результати діяльності та економічний потенціал суб'єкта господарювання, прогнозувати майбутні грошові потоки та визначати вектори його розвитку, приймати ефективні управлінські рішення.

Отже, правильно організований та грамотно побудований бухгалтерський облік є передумовою ефективного функціонування підприємства БМУ «Промбуд», адже дані про стан підприємства та про окремі господарські операції містять саме бухгалтерські документи та звіти.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА

2.1. БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА ЗМІСТ ТА ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ

Трансформаційні зміни й стрімкий розвиток науково-технічних і соціально-економічних взаємозв'язків супроводжується зростанням у геометричній прогресії інформаційного забезпечення згідно з новими вимогами управлінської діяльності, які визначаються ускладненням господарських процесів у виробництві. Досвід економічно розвинутих країн засвідчує, що саме завдяки належному інформаційному забезпеченню запитів управління на всіх рівнях його ієрархії досягається значний приріст економічної ефективності управлінських рішень. Звичайно, що при цьому першочергове значення приділяється не тільки обсягу інформації, але і її якості, вимоги до якої ще більше посилюються.

В жорстких умовах конкуренції, наша держава здійснює цілеспрямовану, послідовну політику щодо інтеграції у світове співтовариство. Значимим елементом такої політики є уніфікація обліку згідно з міжнародно визнаними нормами, принципами й стандартами та перехід підприємств й організацій країни на міжнародну систему бухгалтерського обліку.

В нинішніх умовах вивчення бухгалтерського обліку спрямовується на формування у людей свідомого розуміння необхідності організації чіткої системи обліку як основи управління бізнесом, захисту інтересів власника, підвищення ефективності господарювання. Опанування знаряддями бухгалтерського обліку, контролю і аналізу господарської діяльності з метою виявлення слабких місць у роботі підприємства – є головною метою керівника, менеджера чи бухгалтера підприємства. Для того, щоб можна було використати дані, які відображені на рахунках бухгалтерського обліку, в

управлінні підприємством, їх потрібно згрупувати. Одним із способів групування облікових даних є бухгалтерський баланс.

Передусім слід зазначити, що баланс це – спосіб узагальненого відображення в грошовій одиниці стану господарських засобів власного капіталу та зобов'язань на певну дату у формі звітної таблиці для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Він дозволяє визначити загальну вартість майна, вартість мобільних (оборотних) засобів, величину власних та залучених коштів підприємства. Методологічно та організаційно баланс є невід'ємним елементом всієї системи бухгалтерського обліку та виступає завершальним етапом облікового процесу, що обумовлює органічну єдність показників, які в ньому відображаються, з первинною документацією та обліковими регістрами.

Зауважимо, що, баланс є зовнішнім відображенням тієї господарської єдності, яка властива кожному суб'єкту господарювання. Оскільки, фінансово-господарська діяльність підприємства є складною, багатогранною та динамічною; підприємство не має постійних зовнішніх меж, які б встановлювали реальні границі його діяльності та визначали її дійсний зміст. Такі реалії змальовує тільки баланс, даючи порівняльну грошову оцінку всім економічним, юридичним та адміністративно-господарським відносинам підприємства на кожний даний момент.

Баланс як облікове поняття існує вже понад п'ять сторіч. Ще за тих часів широко вживалося таке визначення: «Баланс – зіставлення активних рахунків з усіма пасивними» [30, с. 81], яке вважалося точнішим у порівнянні з теперішнім, а саме, бухгалтерський баланс – це спосіб узагальненого відображення і помічного групування засобів підприємства в грошовій оцінці за їх видами і джерелами утворення на певну дату (початок місяця, кварталу, року). Саме в такому значенні баланс можна вважати елементом методу бухгалтерського обліку, однак не балансом підприємства як формою фінансової звітності.

Наведене формулювання суті балансу є близьким до трактування

балансу Лукою Пачолі: «Оскільки в балансі все урівнюється... виводиш залишки або складаєш баланс. Під балансом книги розуміється складений в довжину лист, на якому перераховані праворуч усі вірителі, а ліворуч – всі боржники, і якщо сума сторінок «Дати» рівна сумі сторінок «Мати», то цим підтверджується, що книга справна. Баланс книги повинен бути рівним» [23, с. 97].

Як правило, баланс розглядався як спосіб узагальненого відображення у грошовій оцінці на певну дату господарських засобів і джерел їх утворення. Такого трактування дотримуються, зокрема: Ф.Ф. Бутинець, Г.В. Ващинський, В.Ф. Палій, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, Л.В. Чижевська. Зокрема, ці автори у своїх визначеннях не трактують баланс як форму звітності. Саме це, на нашу думку, є причиною того, що баланс як метод бухгалтерського обліку часто плутають з формою фінансової звітності, яка також носить назву «Баланс». Це, до речі, вже чітко помітно у формулюванні, яке дає М.Я. Штейнман: «Баланс, будучи також формою бухгалтерської звітності, показує щомісячно за станом на перше число наявність господарських засобів за станом і джерелами їх утворення...»

Категорія «баланс» походить від латинських слів «bis» (двічі) і «lanx» (чаші). Звідки утворюється слово «bilanx», що буквально означає дві шальки терезів і характеризує рівновагу [108].

Слід зазначити, що баланс підприємства можна класифікувати за різними ознаками. Одну із таких класифікацій наводить Ю.А. Верига [15, с.90]:

- Вступний Баланс – відображає початок господарської діяльності підприємства на момент його державної реєстрації.
- Поточний Баланс – складається протягом усього часу існування підприємства.
- Реорганізаційний Баланс – складається при ліквідації підприємства, або його розподілі чи об'єднанні.
- Одиначний Баланс – характеризує результати діяльності тільки одного

підприємства.

- Зведений Баланс – складається шляхом об'єднання сум, що відображені на окремих статтях одиничних Балансів.

- Консолідовані Баланси – складаються на підставі Балансів підприємств, юридично самостійних, та дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

- Баланси основної діяльності – це Баланси юридичних осіб в межах статутної діяльності.

- Баланси спільної діяльності – це окремий Баланс, який складається тим учасником, якому за угодою доручено ведення спільних справ учасників договору про спільну діяльність.

- Баланс – брутто – це Баланс, в валюту якого включено сальдо як основних, так і регулюючих рахунків.

- Баланс – нетто – це Баланс в валюту якого не включено сальдо регулюючих рахунків.

- Сальдовий Баланс – це бухгалтерський Баланс, в якому відображені тільки залишки за балансовими рахунками.

- Оборотний Баланс – це оборотна відомість за синтетичними рахунками, де містяться дані сальдо на початок і кінець звітного періоду та обороти за звітний період.

- Шаховий Баланс – це Баланс, де обороти по кожному рахунку наводяться не загальними підсумками, а з зазначенням кореспондуючих рахунків.

- Баланс підприємства – це Баланс юридичної особи або відокремленого підрозділу, який характеризує його активи, капітал і зобов'язання.

- Баланс бюджетної установи – це Баланс про виконання кошторисів видатків.

- Баланс банку – це Баланс кредитної установи.

На досліджувальному будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» баланс (звіт про фінансовий стан) розглядається з двох позицій, а саме:

- як елемент методу бухгалтерського обліку, що дозволяє в грошовій оцінці на певний момент показати стан засобів підприємства і джерел їх утворення.

- як звітна форма, тобто таблиця, що складається з двох урівноважених частин: лівої – активу, в якій відображаються засоби підприємства за їх складом, і правої частини – пасиву, де відображаються джерела цих засобів. Оскільки, баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан) складається за даними зведеного бухгалтерського обліку, тобто Головної книги, зведеної оборотної відомості. Виключення складають тільки деякі показники (товари відвантажені, розрахунки з дебіторами і кредиторами за товари, роботи і послуги, строк оплати яких не настав і не сплачені в строк, а також прострочені кредити банку), для яких потрібно мати дані аналітичного обліку по відповідних рахунках. Перед складанням заключного балансу необхідно провести звірку оборотів і залишків синтетичних і аналітичних рахунків. До складання річного звіту проводиться інвентаризація основних засобів, матеріальних цінностей, незавершеного виробництва, грошей, розрахунків з метою доведення реальності показників в облікових регістрах.

Однак, на протязі тривалого періоду відбуваються зміни в змісті та структурі балансу. В цілому можна стверджувати, що на даний час форма балансу наблизилась до міжнародних стандартів.

Зміст і форма балансу (звіту про фінансовий стан), загальні вимоги до розкриття його статей визначається НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що має певну структуру, яку відображено на рис. 2.1.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» використовуються наступні терміни: активи, власний капітал, довгострокові зобов'язання, пов'язані сторони, зобов'язання, еквіваленти грошових коштів, фінансові інвестиції, поточні зобов'язання, необоротні активи, операційний цикл.[72]

Однією з особливостей Балансу (Звіту про фінансовий стан) є рівність підсумкових сум Активу та Пасиву, тобто підсумок активів Балансу повинен

дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу [96, с.127].

Рисунок 2.1. Структура «Балансу» (Звіту про фінансовий стан)

Цей зв'язок між складовими елементами Балансу зображується формулою 2.1:

$$\text{Активи (А)} = \text{Зобов'язання (З)} + \text{Капітал (К)} \quad (2.1)$$

Активи – це ресурси контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Їх сума на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» станом на 31. 12. 2016 року становить 37260,5 тис. гривень (додаток А).

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла в наслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди, станом на 31. 12. 2016 року їх сума дорівнює 7360,7 тис.

гривень (додаток А).

Отже, приклад такого зв'язку ми можемо побачити розглянувши Баланс досліджуваного будівельного підприємства, де сума активів підприємства 37260,5 тис. гривень дорівнює сумі капіталу підприємства – 29899,8 тис. грн. та всіх зобов'язань – 7360,7 тис. грн. (додаток А).

У визначеннях активів і зобов'язань є одна і та ж категорія «економічна вигода». Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» економічна вигода – це можливість отримання підприємством грошових котів від використання активів. Вона може бути отримана й непрямим шляхом, у результаті отримання активів чи погашення зобов'язань шляхом здійснення не грошових операцій. Таким чином формула Балансового зв'язку для визначення власного капіталу матиме вигляд:

$$\text{Капітал (К)} = \text{Активи (А)} - \text{Зобов'язання (З)} \quad (2.2)$$

Отже, власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування зобов'язань. Тобто величина власного капіталу буде тим більшою, чим будуть меншими зобов'язання. Визначимо величину власного капіталу БМУ «Промбуд» за формулою 2.2:

$$K = 37260,5 - 7360,7 = 29899,8 \text{ (тис. грн.)}$$

Таким чином, розмір власного капіталу на БМУ «Промбуд» становить 29899,8 тис. гривень (додаток А).

Метою складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату для прийняття ефективних економічних рішень.

Структуру балансу (звіту про фінансовий стан) можна розглядати в горизонтальному та вертикальному розрізах. В горизонтальному розрізі – це дві таблиці актив і пасив, що відображають залишки по відповідних рахунках бухгалтерського обліку на початок і кінець звітного періоду (місяця, кварталу, року). З метою отримання узагальненої інформації за видами активів і пасивів, вони в Балансі об'єднуються в розділи за їх економічним

змістом. По вертикалі баланс складається з трьох розділів в активі і чотирьох розділів в пасиві, кожен з яких містить декілька статей. Загальну схему наведемо на рисунку 2.2:

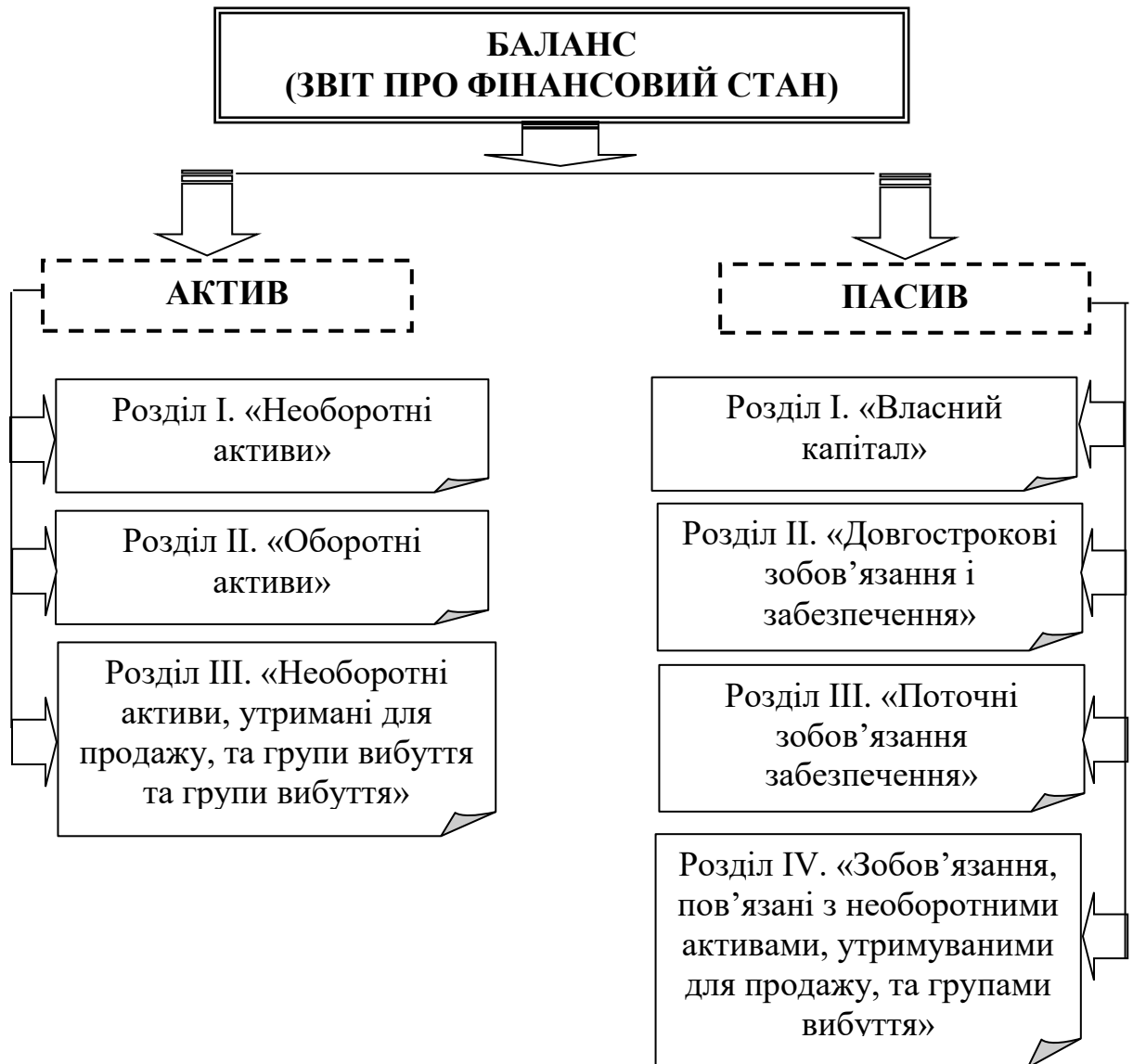

Рисунок 2.2. Загальна схема Балансу (звіту про фінансовий стан)

Перший розділ Активу Балансу відображається вартість необоротних активів: нематеріальних активів, основних засобів, капітальних інвестицій, і довгострокових фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості .

У другому розділі Активу відображається вартість оборотних активів.

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи

споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. До них належать запаси, векселі одержані, поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи та інші операції, поточні фінансові інвестиції та грошові кошти.

В третьому розділі Активу відображають необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття.

Як зазначено в П(С)БО 22 «Вплив інфляції» необоротні активи та групи вибуття визнаються утримуваними для продажу, коли одночасно виконуються всі наступні вимоги [19]:

- економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням;
- вони готові до продажу в їх теперішньому стані;
- їх продаж, як очікується, завершиться протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу;
- умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів;
- здійснення продажу має високу ймовірність.

В першому розділі Пасиву розміщується інформація про власний капітал підприємства: статутний фонд, додатковий капітал, нерозподілений прибуток.

У другому розділі Пасиву наводяться дані про довгострокові зобов'язання – зобов'язання і забезпечення, які не будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати балансу. До них належать довгострокові кредити банків, отримані позикові кошти, заборгованість за виданими довгостроковими векселями та випущеними облігаціями тощо.

У третьому розділі Пасиву відображається інформація про зобов'язання, які будуть погашені у звичайному ході операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати балансу. До поточних зобов'язань належать короткострокові кредити банків та позики,

короткострокові векселі видані, кредиторська заборгованість з постачальниками та за іншими розрахунками тощо.

У четвертому розділі Пасиву відображаються зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Основним елементом Балансу є балансова стаття, яка є неподільним показником в Балансі і характеризує окремий вид активів (активна стаття) або вид зобов'язань чи капіталу (пасивна стаття).

Стаття – це елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, встановленим НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності», тобто визначенню активів, зобов'язань і власного капіталу. [72]

Стаття наводиться у Балансі, якщо відповідає двом критеріям:

- існує ймовірність надходження або вибуття майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цією статтею;
- оцінка статті може бути достовірно визначена. Балансова стаття може бути одноелементною, наприклад: «Нематеріальні активи», «Векселі одержані», «Статутний капітал», яка заповнюється за даними одного балансового рахунку, або багатоелементною, наприклад, «Інші необоротні активи», «Інша поточна дебіторська заборгованість», «Інші довгострокові фінансові зобов'язання» – для заповнення яких використовуються дані двох або більше балансових рахунків, субрахунків.

До таких балансових статей, як «Нематеріальні активи», «Основні засоби», «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», що розташовуються в активі Балансу та «Статутний капітал», «Страхові резерви», що розташовують в пасиві балансу наводяться дані за регулюючими рахунками в дужках і при підрахунку підсумків віднімаються.

Зокрема, кожній балансовій статті привласнюється код рядка, в межах чотирьох знаків, і який є незмінним.

Інформація по кожній балансовій статті наводиться на початок і на кінець звітного періоду.

Балансові статті об'єднуються в розділи, що дає можливість

загального огляду Балансу і дуже зручно при проведенні аналізу інформації. В основі об'єднання балансових статей в розділи покладено принцип їх ліквідності та їх економічна класифікація [82].

У Балансі (звіті про фінансовий стан) статті активу розташовують починаючи з найменш ліквідних та закінчуються найбільш ліквідними. Під ліквідністю активів слід розуміти їх спроможність перетворюватися у грошові кошти за якийсь певний час.

Найменш ліквідними є такі балансові статті як «Нематеріальні активи», «Основні засоби», «Довгострокові фінансові інвестиції» та інші, які згруповані в I розділі активу Балансу (Звіті про фінансовий стан). Найбільш ліквідними є статті «Грошові кошти та їх еквіваленти», «Дебіторська заборгованість», «Інша поточна дебіторська заборгованість», «Виробничі запаси».

Статті пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) групуються і розміщуються зверху вниз за ознакою зменшення часу, необхідного для повернення боргів. Тобто спочатку розташовуються статті, що потребують найбільшого часу для їх погашення, наприклад «Статутний капітал», «Додатковий капітал», «Довгострокові кредити банків», а в III розділі пасиву Балансу «Поточні зобов'язання і забезпечення». Для того, щоб оборотні активи та поточні зобов'язання віднести відповідно до II розділу активу та III розділу пасиву необхідно врахувати операційний цикл і дату Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Необхідно врахувати те що, операційний цикл – це проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням грошових коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг. Тобто, операційний цикл – це середній проміжок часу, необхідний для перетворення грошових коштів в продукт підприємства і навпаки [105, с. 120]. Він включає:

- середній термін зберігання запасів на складах;
- середній термін зберігання готової продукції на складах;

- період продажу продукції та отримання грошових коштів від покупців.

Однією із основних категорій, які властиві Балансу є активи підприємства. Критерієм їх поділу є часове використання або споживання – календарний рік або операційний цикл та їх вартість. Вони поділяються на:

- Необоротні активи – це усі активи, що не є оборотними тобто сюди включаються грошові кошти та їх еквіваленти, що обмежені у використанні, інші активи, які призначені не для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати Балансу (I розділ).

- Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу (II розділ).

- Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття – сукупність активів, які плануються до продажу або відчуження в інший спосіб, та зобов'язання, які прямо пов'язані з цими активами (III розділ).

В активі Балансу (Звіту про фінансовий стан) відображаються і фінансові інвестиції, що є новим поняттям, яке визначено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Фінансові інвестиції – це активи, які одержує підприємство з метою збільшення прибутку, зростання вартості капіталу чи інших вигод для інвестора [82].

Фінансові інвестиції поділяють на довгострокові та поточні. Довгострокові відображаються в I розділі активу, а поточні – в II розділі активу Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Пасиви підприємства поділяються на власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

Зобов'язання – це обов'язки підприємства чи відповідальність діяти певним чином.

Відповідно, довгострокові зобов'язання – це усі зобов'язання, які не є

поточними зобов'язаннями; а поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати Балансу.

Власний капітал – це частина в активах, яка залишається після вирахування зобов'язань. Складові власного капіталу та розміщення його в Балансі (Звіті про фінансовий стан) наведені на рисунку 2.3.

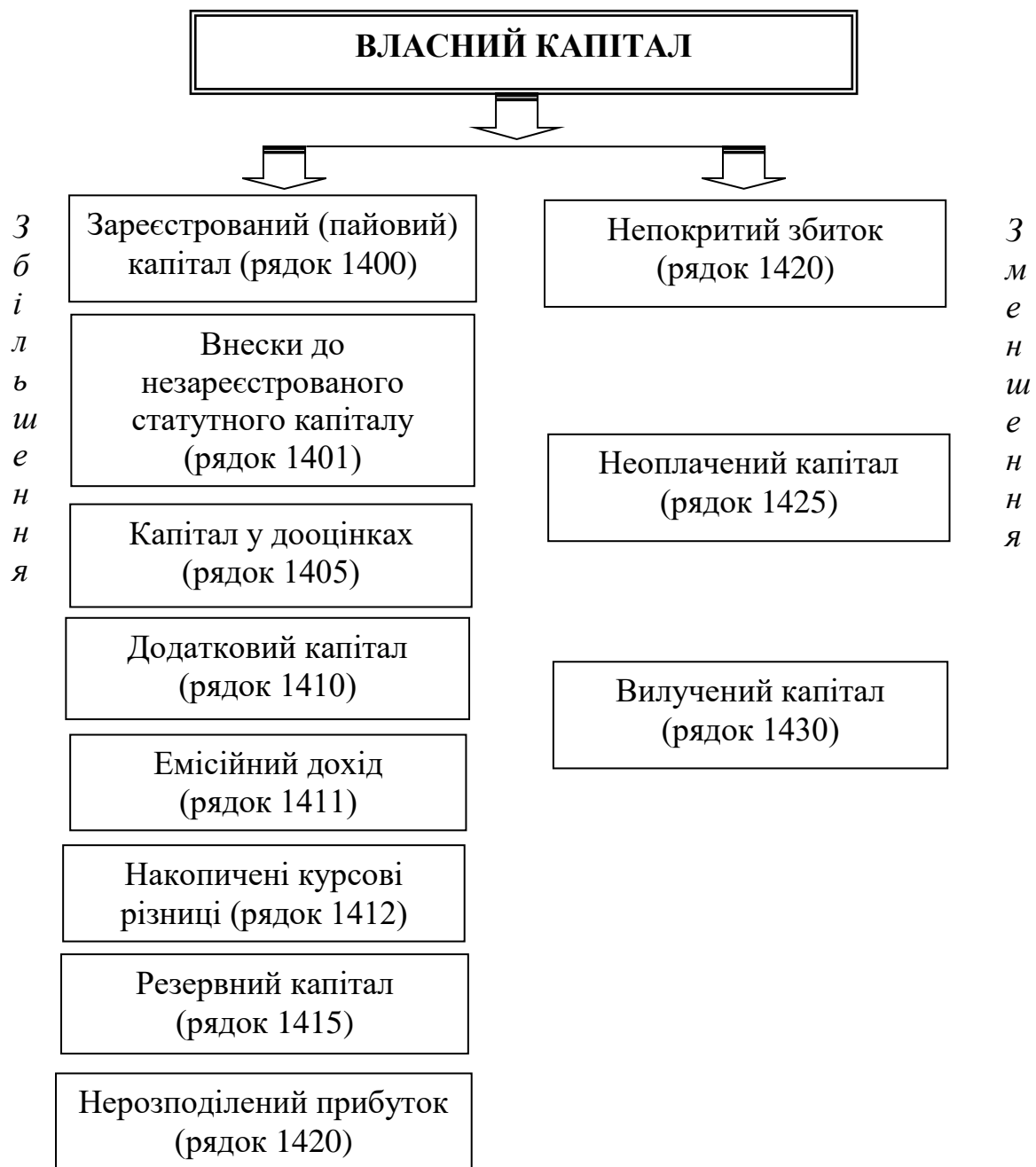

Рисунок 2.3. Структура власного капіталу підприємства [35, с.89]

Забезпечення наступних витрат і платежів – це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату Балансу, ще однією категорією Балансу (Звіту про фінансовий стан) є доходи майбутніх періодів. Вони являють собою суми доходів, нарахованих протягом поточного періоду або попередніх звітних періодів, які будуть визнані в наступних звітних періодах [23, с. 524].

Для Балансу (Звіту про фінансовий стан) властива рівність підсумків активу та пасиву, тобто підсумок активів Балансу (Звіту про фінансовий стан) повинен дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу, що ґрунтується на подвійному запису господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Підсумовуючи, слід зазначити, що саме Баланс (Звіт про фінансовий стан) є джерелом інформації яка необхідна для оцінки фінансового стану будівельного підприємства БМУ «Промбуд», його автономності, ліквідності, плато- та кредитоспроможності.

2.2. ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ТА ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКА

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2 входить до складу фінансової звітності і подається одночасно з Балансом (Звітом про фінансовий стан). Вимоги до його змісту і форми встановлені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності», затвердженим наказом Міністерства фінансів України. Відповідно до нього Звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, втрати і фінансові результати підприємства [72]. Даний звіт надається зовнішнім користувачам та використовується в системі поточної фінансової діяльності підприємства.

Метою складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний

дохід) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки підприємства за звітний період.

Структура НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності» представлена на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4. Структура «Звіту про фінансові результати» (Звіту про сукупний дохід)

Звіт про фінансові результати є квартальною формою фінансової звітності (Додаток Б), який складається з чотирьох розділів:

- I розділ «Фінансові результати»;
- II розділ «Сукупний дохід»
- III розділ «Елементи операційних витрат»;

IV розділ «Розрахунок показників прибутковості акцій».

Звітним періодом для складання фінансової звітності на підприємстві БМУ «Промбуд» є календарний рік з 1 січня по 31 грудня включно [20, с. 134].

Для складання бухгалтерської звітності звітною датою вважається останній календарний день звітного періоду. Проте, на відміну від Балансу (Звіту про фінансовий стан), який складається на кінець останнього дня звітного періоду Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) складається наростаючим підсумком з початку року.

Надалі більш детально розглянемо будову Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Як вже зазначалося Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) складається з чотирьох розділів, кожний з яких розкриває певний аспект доходів, витрат і фінансових результатів суб'єкта господарювання.

Розділ I «Фінансові результати» побудований згідно з класифікацією доходів і витрат за видами діяльності та функціями, що забезпечують послідовне зіставлення доходів і витрат для визначення чистого прибутку (збитку) звітного року. В структурі даного Розділу виділені статті, які дозволяють визначити фінансовий результат від звичайної діяльності та надзвичайних подій, а також у складі звичайної діяльності – від операційної та іншої діяльності (фінансової та інвестиційної).

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Доходи і витрати включаються до складу Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за принципом нарахування та

відповідності.

У розділі II надається інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів, фінансових інструментів, накопичених курсових різниць.

У розділі III надається інформація про витрати (на виробництво, збут, управління та інші операційні витрати) в розрізі економічних елементів операційних витрат.

Розділ IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» заповнюється тільки акціонерними товариствами, прості акції яких відкрито продаються і купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які знаходяться у процесі випуску таких акцій.

Звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, витрати і фінансові результати підприємства. Вимоги НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» стосуються підприємств, організацій, установ та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків, бюджетних установ). Малі підприємства складатимуть такий Звіт за спрощеною формою відповідно до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Особливості складання консолідованого звіту про фінансові результати визначаються П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність» [43].

Слід зазначити, що розділ I Звіту про фінансові результати призначений для визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Із цією метою у формі Звіту про фінансовий результат (Звіту про сукупний дохід) передбачається послідовне зіставлення його статей. Це досягається використанням класифікації доходів і витрат за видами діяльності і функціями. Кожна стаття базується на даних певного рахунка (субрахунку) доходів (класу 7) витрат (класу 9 або 8) [88]. Таким чином, процес розрахунку прибутку (збитку) звітного періоду і заповнення розділу I Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) можна представити послідовністю етапів [7, с. 127]:

1. Розрахунок валового прибутку (збитку).
2. Визначення фінансового результату – прибутку (збитку) – від

операційної діяльності.

3. Розрахунок фінансового результату до оподаткування.
4. Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду.

Відзначимо, що результати окремих етапів розраховуються під час складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), тоді як показники фінансових результатів за етапами формуються на субрахунках рахунка 79 «Фінансові результати».

Розглянемо детально техніку складання I розділу Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд».

Алгоритм заповнення Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) відображено в додатку В.

Етап 1. У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів або послуг (обороты за Дт субрахунками 701, 702, 703 в кореспонденції з Кт 791 за мінусом оборотів за Дт 791 в кореспонденції з Кт 704), тобто без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів та податків з продажу (податку на додану вартість, акцизного збору тощо), який відповідає критеріям визнання доходу.

У статті «Чисті зароблені страхові премії» страховики наводять суму страхових премій за договорами страхування та за договорами перестрахування з перестраховальниками протягом звітного періоду, яка включає частки страхових премій (платежів, внесків) та розраховується за формулою (у разі заповнення всіх цих рядків):

$$p_{2010} = p_{2011} - p_{2012} - p_{2013} + p_{2014} \quad (2.3)$$

У статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та /або собівартість реалізованих товарів. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) визначається згідно з П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 30 «Біологічні активи».

В даній статті організації, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, відображають балансову вартість реалізованих цінних паперів.

У рядку 2050 відображаються: обороти за Кт 90 в кореспонденції з Кт 791 (дані в рядку 2050 вказуються в дужках).

У статті «Валовий прибуток» зазначається валовий прибуток, який розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) з урахуванням сум, які наведені у додаткових статтях (п. 3.7 Методичних рекомендацій № 433):

$$p. 2090 = (2000 + 2010) - (2050 + 2070) \text{ (якщо значення додатне)} \quad (2.4)$$

$$p. 2090 = 20374,8 - 19052,4 = 1322,4 \text{ тис грн.}$$

Отже, на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» «Валовий прибуток» становить 1322,4 тис грн.

У статті «Валовий збиток» зазначається валовий збиток, який розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) з урахуванням сум, які наведені у додаткових статтях (п. 3.7 Методичних рекомендацій № 433) Дані в рядку 2095 вказуються в дужках:

$$p. 2095 = p. (2000 + 2010) - (2050 + 2070) \text{ (якщо значення від'ємне)} \quad (2.5)$$

У статті «Інші операційні доходи» відображаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

- дохід від операційної оренди активів;
- дохід від операційних курсових різниць;
- відшкодування раніше списаних активів;
- дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках;
- дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття;

- дохід від списання кредиторської заборгованості, одержані штрафи, пені, неустойки тощо (п. 3.10 Методичних рекомендацій № 433): оборот за Дт 71 в кореспонденції з Кт 791.

Етап 2. Визначення фінансового результату від операційної діяльності.

Фінансовий результат (ФРо.д.) – прибуток (збиток) – від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку) (ВП(З)), іншого операційного доходу (Ін.ОД), адміністративних витрат (АВ), витрат на збут (ВЗ) та інших операційних витрат (ІнОВ). Його сума відображається в обліку на субрахунку 791.

У статті «Адміністративні витрати» відображається сума загальногосподарських витрат, пов'язаних з управлінням та обслуговуванням підприємства, що відображені в обліку на рахунку 92 і в кінці звітного періоду (або місяця) списані в дебет рахунка 791.

В обліку інформація про фінансовий результат від операційної діяльності акумулюється на субрахунку 791 у кінці звітного періоду (або щомісяця), а потім списується на субрахунок 441 «Прибуток нерозподілений» або 442 «Непокриті збитки».

Оскільки, валовий прибуток БМУ «Промбуд» за звітний період дорівнює 1322,4 тис. грн., інші операційні доходи 2590,1 тис. грн., адміністративні витрати становлять 317,6 тис. грн., витрати на збут відсутні, та інші операційні витрати 2389,3 тис. грн..

Фінансовий результат від операційної діяльності визначається за формулою:

$$\text{ФРо.д.} = \text{ВП} + \text{Ін.ОД} - \text{АВ} - \text{ВЗ} - \text{ІнОВ} \quad (2.6)$$

Для досліджуваного будівельного підприємства БМУ «Промбуд» фінансовий результат від операційної діяльності становить 1315,7 тис. грн. – прибутку.

Етап 3. Розрахунок фінансового результату (прибутку (збитку)) від звичайної діяльності до оподаткування (рисунок 2.5.).

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування (П(З)з.д.

до опод.) визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності (П(З)о.д.), фінансових та інших доходів (прибутків) (ФД), фінансових та інших витрат (ФВ):

$$\text{П(З)з.д. до опод.} = \text{П(З)о.д.} + \text{ФД} - \text{ФВ} \quad (2.7)$$

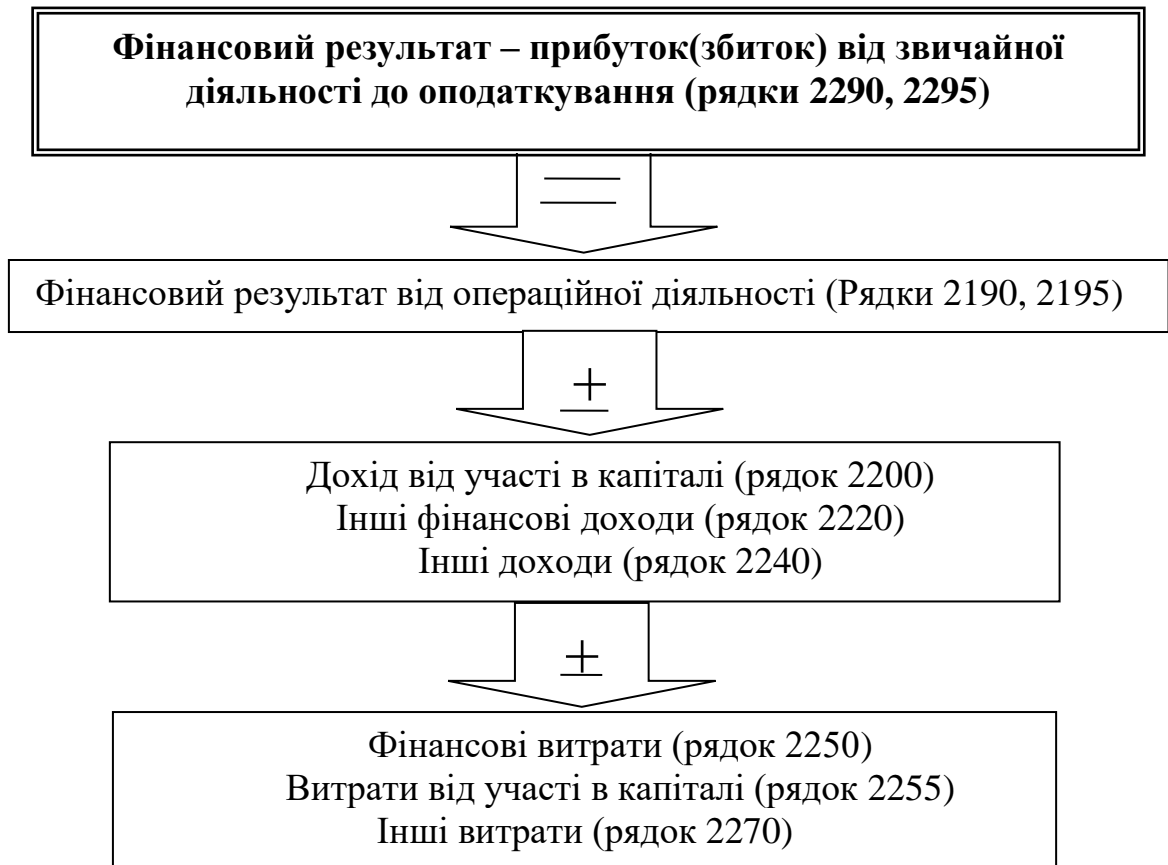

Рисунок 2.5. Розрахунок фінансового результату від звичайної діяльності

У статті «Дохід від участі в капіталі» відображається дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі на субрахунках рахунка 72. У кінці звітного періоду (або місяця) він списується з дебету рахунка 72 у кредит субрахунку 792.

Стаття «Інші фінансові доходи» включає:

- дивіденди одержані;
- відсотки одержані;
- інші доходи, отримані від фінансових операцій. Усі вони

обліковуються на рахунку 73 «Інші фінансові доходи», які в кінці звітнього періоду (або щомісяця) переносяться на субрахунок 792.

У статті «Інші доходи» показується дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів; дохід від операційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства, що ображаються на рахунку 74.

До статті «Фінансові витрати» включаються витрати на відсотки та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу. Вони накопичуються на рахунку 95 і в кінці звітнього періоду (або щомісяця) списуються на субрахунок 792.

Дана стаття «Втрати від участі в капіталі» відображає збиток, спричинений інвестиціями в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких повадиться методом участі в капіталі на рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі».

У статті «Інші витрати» відображаються інші витрати, які виникають у процесі звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства, облік яких здійснюється на рахунку 97.

Нагадаємо, що фінансові доходи і витрати, доходи і втрати від участі в капіталі переносяться з відповідних рахунків на субрахунок 792 «Результат фінансових операцій», тоді як «Інші доходи» на субрахунок 793 «Результат іншої з діяльності». Саме зіставлення кредитових та дебетових оборотів за субрахунками 791, 792 та 793 дає можливість розрахувати фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

Розрахуємо фінансовий результат (прибуток (збиток)) від звичайної діяльності до оподаткування на досліджуваному будівельному підприємстві за формулою 2.7, при умові що інші фінансові доходи показники відсутні, інші доходи показники відсутні, та інші показники

відсутні (додаток Б).

Фінансовий результат до оподаткування на досліджувальному підприємстві становить 1315,7 тис. грн. прибутку.

У статті «Витрати (дохід) з податку на прибуток» показується сума податків на прибуток від звичайної діяльності, розрахована на підставі суми прибутку до оподаткування, визначеного за податковою декларацією, за вирахуванням тимчасових різниць та діючої ставки податку на прибуток. В обліку вона відображена по дебету субрахунку 981 «Податки на прибуток від звичайної діяльності».

Отже, за статтею «Витрати (дохід) з податку на прибуток» (рядок 2300) буде вказана сума яка в обліку в кінці звітного періоду або (щомісяця) буде списана в дебет рахунка 79 «Фінансові результати».

В обліку інформація, необхідна для розрахунку фінансового результату від звичайної діяльності після оподаткування, зібрана на субрахунках 791, 792, 793 (фінансовий результат до оподаткування) та 981 (податок на прибуток від звичайної діяльності).

Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду.

Чистий прибуток (збиток) розраховується (ЧП(З)) як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності (П(З)з.д.) та надзвичайного доходу (НД), надзвичайних витрат (НВ) і податків з надзвичайного прибутку (Под з н.пр.):

$$\text{ЧП(З)} = \text{П(З)з.д.} + \text{НД} - \text{НВ} - \text{Под з н.пр.} \quad (2.8)$$

За даними додатку Б на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» немає, чистий прибуток рівний фінансовому результату від звичайної діяльності і становить 1315,7 тис. грн. прибутку.

Невідшкодовані збитки від надзвичайних подій, включаючи затрати на запобігання виникненню втрат від стихійного лиха, техногенних аварій, які визначені за вирахуванням суми страхового відшкодування та покриття втрат від надзвичайних ситуацій за рахунок інших джерел.

Прибутки або збитки від інших подій та операцій, які відповідають визначенню надзвичайних подій, наведеному у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Збитки від надзвичайних подій відображаються за вирахуванням суми, на яку зменшується податок на прибуток від звичайної діяльності внаслідок цих збитків.

У статті «Витрати (дохід) з податку на прибуток» відображається сума витрат (доходу) з податку на прибуток, визначена згідно з П(С)БО 17 «Податок на прибуток»: сума, відображена у звітному періоді за:

Кт 98 Дт 791 (витрати) або Дт 791 Кт 98 (доходи)

В обліку фінансовий результат від надзвичайних подій відображається на субрахунку 794, куди в кінці звітного періоду (або щомісяця) списуються надзвичайні доходи, витрати і податок з надзвичайного прибутку.

Запропонований порядок визначення показників Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), пов'язаних з надзвичайною діяльністю, буде змінюватися відповідно до фінансового результату, отриманого від звичайної діяльності. Наприклад, у разі наявності збитку від звичайної діяльності, відсутності податку на прибуток від звичайної діяльності розрахунок витрат від надзвичайної діяльності не буде містити пункту 2. Чистий прибуток (збиток) в обліку буде перенесений з рахунка 79 «Фінансові результати» на відповідні субрахунки рахунка 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

У розділі III Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) «Елементи операційних витрат» наводяться елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), понесених на БМУ «Промбуд» у процесі своєї діяльності протягом звітного періоду, тобто операційні витрати фірми за звітний період, які відображені в розділі I Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), а також та частина витрат, яка на кінець звітного періоду числиться на балансі у складі

незавершеного виробництва, у лишках готової продукції і запасів, ці дані наведені у додатку Б.

Витрати операційної діяльності, згідно з пунктом 21 П(С)БО 16 «Витрати», групуються за такими економічними елементами:

- матеріальні затрати (код рядка 2500). У цьому рядку відображається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва);
- витрати на оплату праці (код рядка 2505). У цьому рядку відображаються витрати, пов'язані з оплатою праці всього персоналу фірми;
- відрахування на соціальні заходи (код рядка 2510). У цьому рядку відображаються витрати, пов'язані з відрахуванням на соціальні заходи;
- амортизація (код рядка 2515);
- інші операційні витрати (код рядка 2520);
- стаття «Усього» (код рядка 2550) показує загальну суму всіх елементів операційних витрат, тобто сума показників рядків 2500-2520.

Розділ III Звіту про фінансові результати «Розрахунок показників прибутковості акцій» стосується обмеженого кола підприємств, акції яких вільно продаються або купуються на фондових біржах.

2.3. ПОНЯТТЯ ЗМІСТУ І СТАТЕЙ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЗВІТУ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із складових елементів річної фінансової звітності суб'єктів господарювання згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є Звіт про рух грошових коштів.

У Звіті про рух грошових коштів подається інформація про суму чистого надходження або чистого витрачання грошової маси у підприємства за рік в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

В НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» висвітлено зміст і форму Звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей.

Метою складання даного звіту є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни що відбулися у грошових коштах та їх еквівалентах підприємства за звітний період [36].

Інформацію про грошові потоки підприємства за звітний період містить в собі Звіт про рух грошових коштів. Даний показник використовується, з одного боку, як індикатор фінансової стійкості суб'єкта господарювання (показник оцінки потенціалу внутрішніх джерел фінансування), а з іншого – як індикатор прибутковості (показник фактичної та потенційної прибутковості фірми). Грошові потоки розглядаються тут у розрізі трьох видів діяльності:

- операційної;
- інвестиційної;
- фінансової.

Операційна – це основна діяльність, яка не є інвестиційною чи фінансовою, а основна це операції з виробництва та реалізації продукції що є предметом створення підприємства.

Інвестиційна діяльність – це сукупність операцій з придбання або продажу довгострокових активів, а також фінансових інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів.

Фінансова діяльність – це сукупність операцій які призводять до змін величини складу власного і позичкового капіталу.

Слід зазначити, що до Звіту про рух грошових коштів не включають негрошові операції. Негрошовими операціями є операції, що не потребують використання грошових коштів або їх еквівалентів.

Також у Звіті не відображаються внутрішні зміни у складі грошових коштів та їх еквівалентів. Процес складання Звіту включає п'ять основних етапів відображених на рисунку 2.6 [35, с. 264-267].

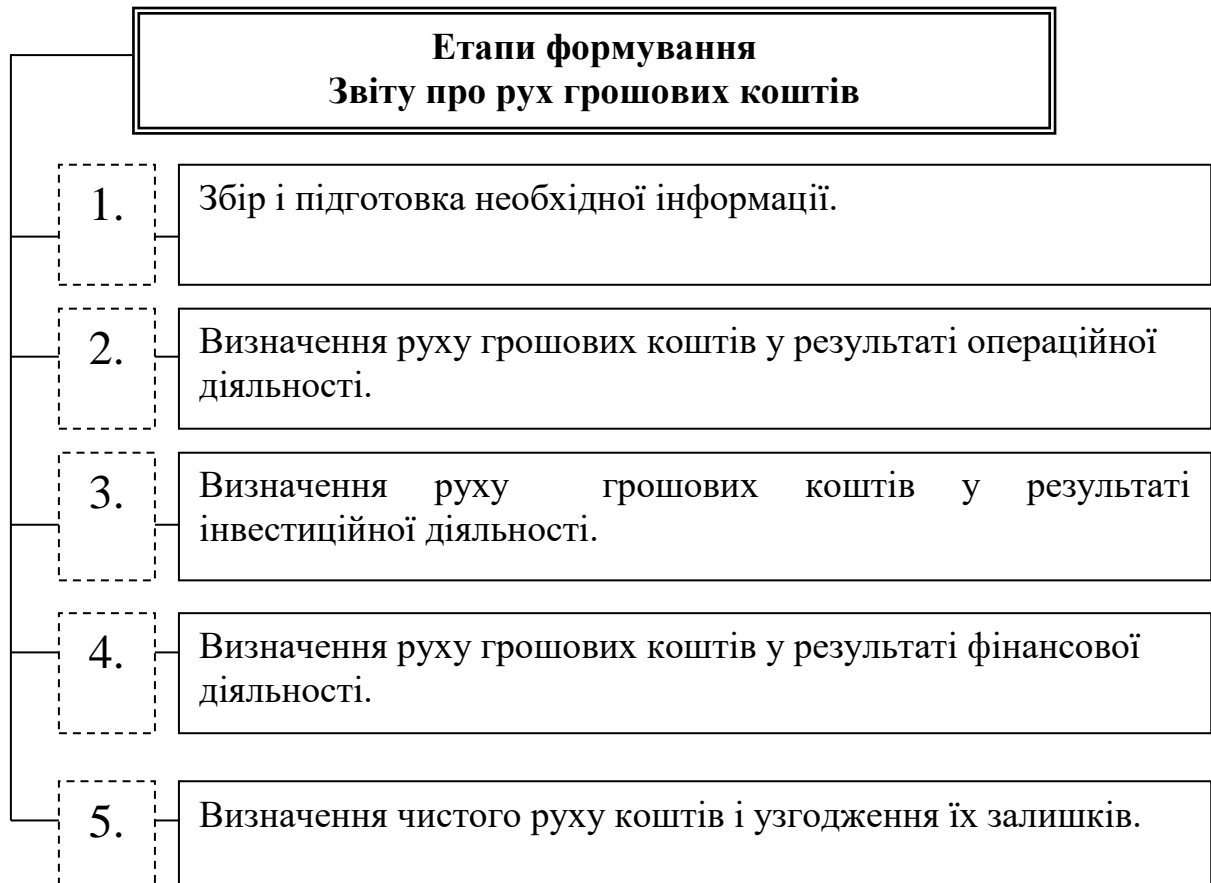

Рисунок 2.6. Етапи формування Звіту про рух грошових коштів

Як вже зазначалося у Звіті про рух грошових коштів відображається інформація по трьох видах діяльності, а тому він складається з трьох розділів [89]. Які відобразимо на рисунку 2.7.

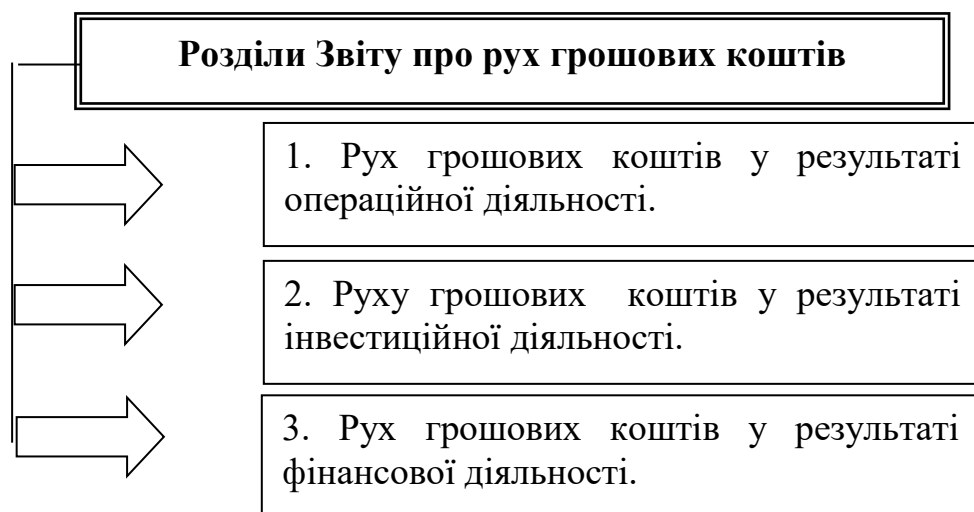

Рисунок 2.7. Структура Звіту про рух грошових коштів

В кожному з трьох розділів в окремих рядках вказується чистий рух коштів від надзвичайних подій за видами діяльності.

Досліджуване будівельне підприємство БМУ «Промбуд» за звітний період, тобто 2016 рік оприлюднило Звіт про рух грошових коштів, який складено за прямим методом, що передбачає збір даних про фактично отримані доходи і понесені витрати.

Розрахуємо рух коштів в результаті операційної діяльності на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд».

Таким чином, рух коштів в результаті операційної діяльності визначається за сумою надходжень від операційної діяльності та сумою витрачання на операційну діяльність грошових коштів, за даними запису їх руху на рахунках бухгалтерського обліку [50].

Визначення «чистий рух грошових коштів від операційної діяльності» розглянемо на рисунку 2.8.

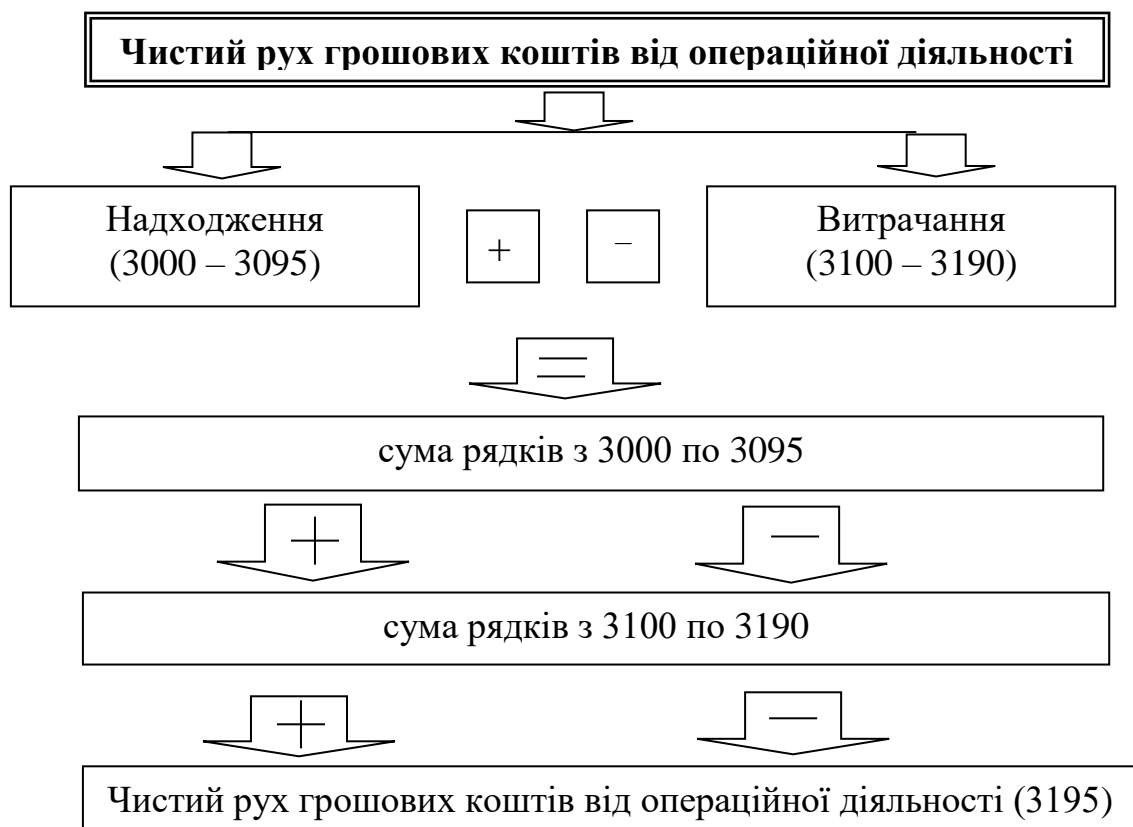

Рисунок 2.8. Методика визначення чистого руху грошових коштів від операційної діяльності

За додатком Г ми бачимо, що у будівельного підприємства БМУ «Промбуд» за звітний рік були надходження від: реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (РП) – 119283,8 тис. грн., повернення податків і зборів (ПЗ) – 265,3 тис. грн.; цільове фінансування (ЦФ) – 28778,6 тис. грн.; інші надходження (ІН) – 288,7 тис. грн.; а також відповідно і витрачання, а саме: оплата товарів (робіт, послуг) (ОТ) – (126109,6) тис. грн., витрати на оплату: праці (Пр) – (14179,8) тис. грн., витрат на відрахування на соціальні заходи (соц. зах.) – (3959,1) тис. грн., зобов'язань з податків і зборів (З под. і зб.) – (3615,9) тис. грн., та інші витрачання (ІВ) (299,6) тис. грн..

Розрахуємо чистий рух грошових коштів від операційної діяльності (ЧРГКо.д.) за такою формулою:

$$\text{ЧРГКо.д.} = \text{РП} + \text{ПЗ} + \text{ЦФ} + \text{ІН} - \text{ОТ} - \text{Пр} - \text{В соц. зах.} - \text{З под. зб.} - \text{ІВ} \quad (2.9)$$

Отже, чистий рух грошових коштів від операційної діяльності будівельного підприємства БМУ «Промбуд» за формулою 2.9 дорівнює:

$$\text{ЧРГКо.д.} = 119283,8 + 265,3 + 28778,6 + 288,7 - 126109,6 - 14179,8 - 3959,1 - 3615,9 - 299,6 = 452,4 \text{ (тис. грн.)}$$

Наступним кроком є визначення чистого руху грошових коштів в результаті інвестиційної діяльності, який відображений на рисунку 2.9.

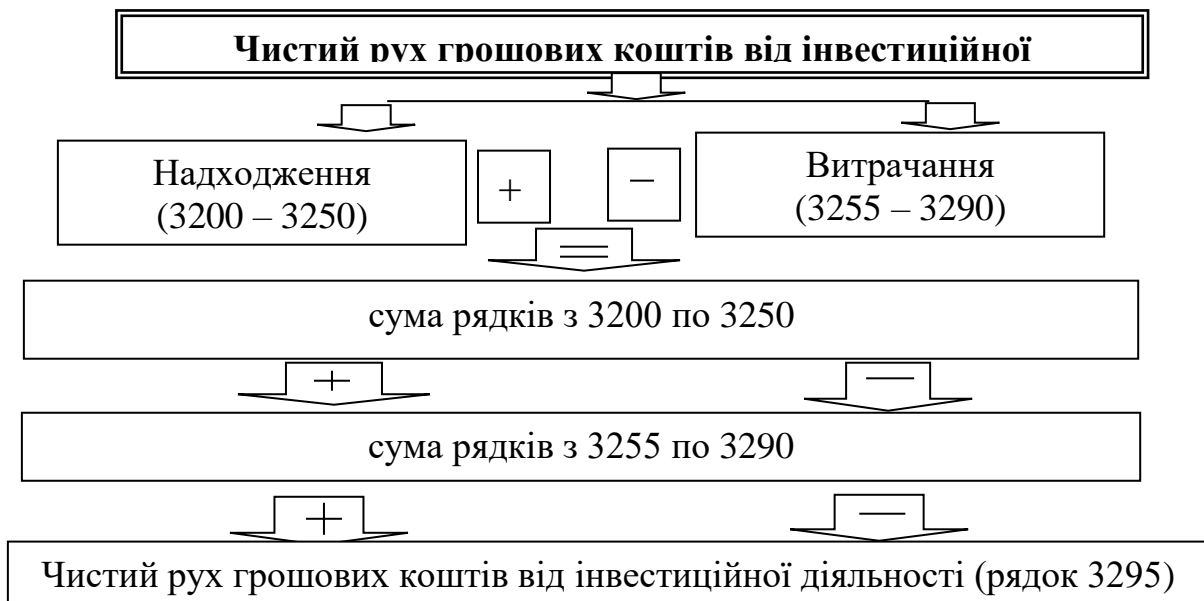

Рисунок 2.9. Методика визначення чистого руху грошових коштів від інвестиційної діяльності

Розрахунок руху грошових коштів від інвестиційної діяльності на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» здійснюється на основі даних додатку Г.

Порядок визначення руху грошових коштів від фінансової діяльності передбачає використання даних з пасиву балансу (звіту про фінансовий стан) [58, с.188].

Методика розрахунку, на основі додатку Г, показана на рис. 2.10.

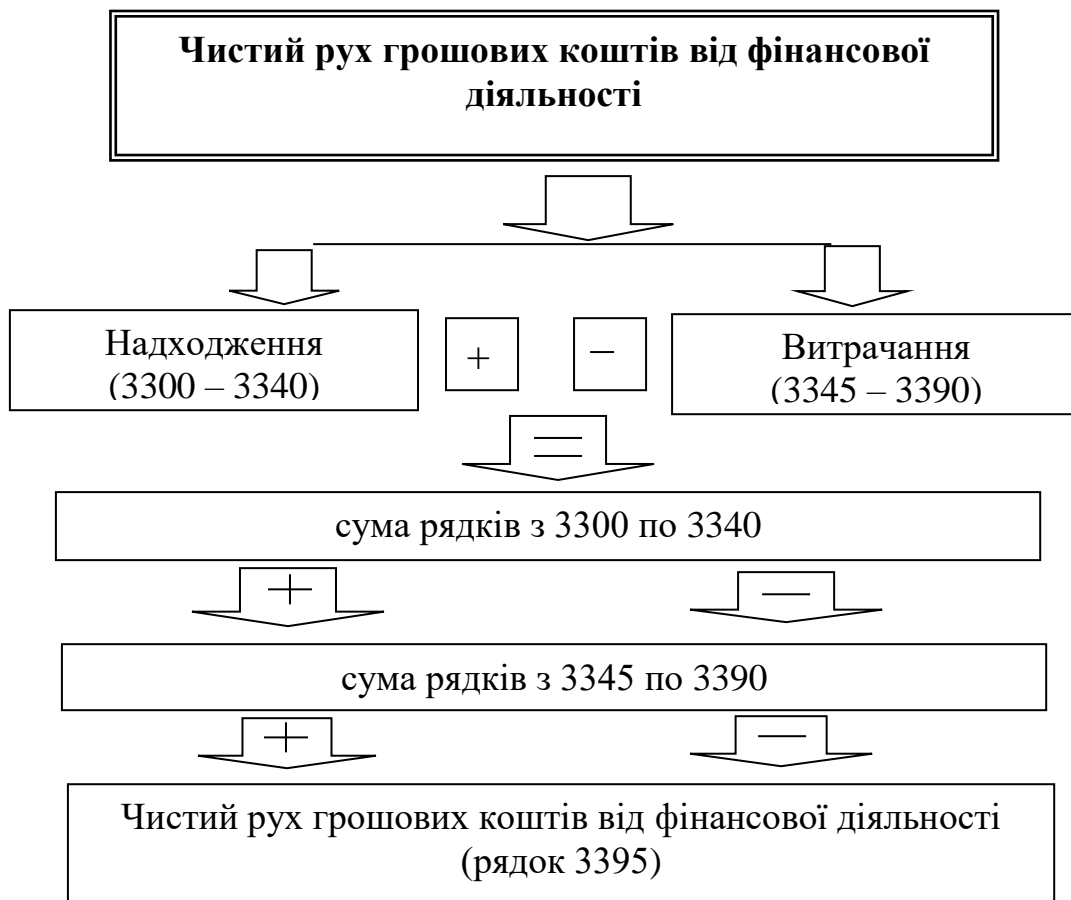

Рисунок 2.10. Методика визначення чистого руху грошових коштів від фінансової діяльності

Рух грошових коштів від фінансової діяльності на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» за звітний період відображено в додатку Г.

Після визначення чистого руху грошових коштів від трьох видів діяльності визначаємо чистий рух коштів за звітний період (рядок 3400), як різниця між сумою грошових надходжень та видатків за статтями (рядок

3195 + (-) рядок 3295 + (-) рядок 3395).

На досліджувальному будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» він рівний 523,8 тис.грн. (452,4 + 71,4).

Останнім етапом є визначення залишку грошових коштів на кінець року.

$$\begin{aligned} \text{ЗГК на кін. р.} &= \text{ЗГК на поч.р.} + (-) & (2.10) \\ &+ (-) \text{ЧРГК на поч. пер.} + (-) \text{ВЗВК., де} \end{aligned}$$

ЗГК на кін. р. – Залишок грошових коштів на кінець року;

ЗГК на поч.р. – залишок коштів на початок року;

ЧРГК на поч. пер. – чистий рух грошових коштів за звітний період;

ВЗВК – вплив зміни валютних курсів.

За умовою додатку Г, коли залишок грошових коштів на початок року 71,4 тис. грн., вплив зміни курсів не було, відповідно до додатку Г. Залишок грошових коштів на кінець року по будівельному підприємству БМУ «Промбуд» становить 523,8 тис. грн.

Заповнюючи звіт про рух грошових коштів слід пам'ятати, що застосування прямого методу базується на безпосередньому використанні даних з реєстрів обліку щодо дебетових та кредитових оборотів грошових коштів (рахунків 30 та 31) за звітний період в кореспонденції з рахунками фінансового обліку операцій активів або зобов'язань (рахунків 14, 15, 18, 34 – 37, 39, 41,45 – 48, 50 – 53, 55, 69,70, 71,73 – 76) [81]

Ще однією формою фінансової звітності на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» є Звіт про власний капітал – форма № 4. Даний Звіт містить інформацію про види власного капіталу і види змін капіталу. Зміни капіталу в ньому можуть відображатися внаслідок однієї причини за одним видом капіталу як зменшення, за іншим – як збільшення [36].

Власний капітал – це один з найважливіших і найістотніших показників для будівельного підприємства БМУ «Промбуд», оскільки втілює в собі такі характеристики:

- забезпеченість коштами для функціонування підприємства;
- платоспроможність підприємства;
- кредитоспроможність підприємства.

При створенні підприємства його початковий (стартовий) капітал (К) дорівнює активам (А), які інвестори (засновники) передали в його розпорядження як внески у вигляді майна (активи). В момент реєстрації підприємства взаємозв'язок між активами і капіталом буде мати вигляд:

$$A = K \quad (2.11)$$

Але в процесі функціонування у підприємства виникають зобов'язання (З) і формула зв'язку буде такою:

$$A = K + Z \quad (2.12)$$

У НП(с)БО 1 дано таке визначення власного капіталу.

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Таким чином, формула розрахунку капіталу матиме такий вигляд:

$$K = A - Z \quad (2.13)$$

Враховуючи визначення доходів (Д) і витрат (В) та їх вплив на власний капітал основне бухгалтерське рівняння буде такими:

$$A = K + Z + Д - В \quad (2.14)$$

У цьому вигляді бухгалтерська рівність дає наочне уявлення про економічний взаємозв'язок основних форм звітності: різниця між доходами і витратами, являє собою чистий прибуток (чистий збиток), який розраховується у Звіті про фінансові результати, який збільшує (зменшує) власний капітал підприємства.

Крім доходів і витрат, існують ще дві операції, що впливають на величину власного капіталу, це: інвестиції (І) та вилучення капіталів (Вл) власниками. Вони також можуть бути введені до основної бухгалтерської рівності:

$$A = K + Z + Д - В + І - Вл \quad (2.15)$$

У такій формі балансова рівність використовується досить рідко, але

вона найбільш наочно демонструє не тільки процес збільшення капіталу в результаті власної діяльності підприємства, а й можливості його змін, які привносяться із зовні, тобто інвесторами.

Зміст, структура, форма і методика складання Звіту про власний капітал визначені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Даний звіт є складовим елементом річної фінансової звітності підприємств. Він складається за звітний період (календарний рік) за даними з початку року до кінця звітного періоду.

Метою складання Звіту про власний капітал на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» є розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Власний капітал утворюється за рахунок двох джерел [51]:

- внесення власниками (засновниками) грошей чи інших активів;
- накопичення суми прибутку, що залишається на підприємстві;

Іншими словами власний капітал – це власні джерела фінансування діяльності підприємства, які без визначення строку повернення внесені його власниками (засновниками), або залишені ними на підприємстві із чистого прибутку.

За рівнем відповідальності власний капітал поділяється на [101, с. 47]:

- статутний (реєстрований) капітал, розмір якого визначається установчими документами і обов'язково підлягає реєстрації;
- додатковий капітал, який ще називають не реєстрований, – це додаткові внески засновників (учасників), резервний капітал та нерозподілений прибуток.

Статутний капітал – це зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

Згідно діючого законодавства внесення реєстрованого вкладу до статутного капіталу є обов'язковим для засновників.

Додатковий капітал – це частка засновника (учасника) в інших формах

власного капіталу підприємства. На будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» величина додаткового капіталу рівна 11956,3. грн.

Додаткові внески здійснюються до резервного (страхового) капіталу, і він лише виконує функцію інвестування. Тобто, додаткові внески можна спрямовувати на покриття збитків, на розвиток підприємства тощо.

Додаткові внески є добровільними, рішення про їх сплату приймаються простою більшістю голосів засновників (учасників). У разі банкрутства підприємства учасники товариства відповідають в межах своїх часток. При цьому додаткові внески вкладів учасників до інших видів власності до уваги не беруться.

За формами власний капітал поділяється на:

- інвестований капітал;
- нерозподілений прибуток.

Інвестований капітал – це сума простих чи привілейованих акцій за їх номінальною (об'явленою) вартістю, а також додатково вкладений капітал, який може бути поділений за джерелами утворення.

Нерозподілений прибуток – це частина прибутку, яка не була розподілена між акціонерами та реінвестована у підприємство.

Роль власного капіталу підприємства розкривається через його функції, які зображені на рисунку 2.11.

- інвестування діяльності підприємства, адже кошти знаходяться у розпорядженні підприємства довгостроково;
- управління підприємством, адже кількість голосів кожного учасника дорівнює його частці (вкладу) або пропорційна до нього;
- регулювання відносин власності, адже частка окремих власників у капіталі є основою розподілу прибутку та майна при ліквідації підприємства;
- компенсації понесених збитків, збитки повинні погашатися за рахунок власного капіталу;
- платоспроможності перед кредиторами та захисту їх прав, адже саме

розмір власного капіталу, зазначений в Балансі є для зовнішніх користувачів гарантом відносин відповідальності і захистом кредиторів від втрати капіталу;

- кредитоспроможності, адже при отриманні кредитів перевага надається, за інших рівних умов, підприємствам з більшим власним капіталом та меншою кредиторською заборгованістю;

- фінансування ризику, адже власний капітал може використовуватися і для ризикових інвестицій, на що можуть не погодитися кредитори.

Рисунок 2.11. Схема функцій власного капіталу

Отже, підприємство створюється з метою отримання прибутку за умови збереження свого власного капіталу. [108, с. 207]

Таблиця 2.1

Зміст складових власного капіталу

Стаття власного капіталу	№ графу у Звіті	Зміст	Дані по БМУ «Промбуд» тис. грн.
Статутний капітал (рахунок 401)	1	Зареєстрована вартість простих та привілейованих акцій для акціонерних товариств і сума оголошеного статутного капіталу для інших фірм, зафіксовані в установчих документах	-
Капітал у дооцінках (рахунок 41)	2	Сума дооцінки необоротних активів та фінансових інвестицій за виключенням уцінки раніше до оцінених об'єктів, яка списується на зменшення капіталу в дооцінках	-
Додатковий вкладений капітал (рахунок 421)	3	Сума перевищення вартості продажу акцій над номінальною вартістю (емісійний дохід)	11956,3
Інший додатковий капітал (рахунки 422-425)	4	Сума дооцінки необоротних активів, безоплатно отриманих фірмою від фізичних або юридичних осіб, інші види додаткового капіталу	-
Резервний капітал (рахунок 43)	5	Сума резервів, створених акціонерним товариством відповідно до чинного законодавства або статутних документів	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (рахунок 44)	6	Прибуток, реінвестований у підприємство, або непокритий збиток	17943,5
Неоплачений капітал (рахунок 46)	7	Заборгованість власників (учасників) по внесках до статутного капіталу	-
Вилучений капітал	8	Фактична собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством у своїх акціонерів	-

Показники за статтями «Залишок на початок звітнього року» та «Залишок на кінець звітнього року» Звіту про власний капітал у графах з другої по десятю відповідають показникам статей розділу I пасиву – балансу (звіту про фінансовий стан) «Власний капітал» на початок і кінець звітнього року, а підсумки за цими статтями загальному підсумку вищезгаданого розділу Балансу (звіту про фінансовий стан) на початок і кінець цього ж звітнього періоду.

2.4. ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЗВІТНІСТЬ ЗА СЕГМЕНТАМИ

Деталізація та роз'яснення статей фінансових звітів відображена у Примітках до річної фінансової звітності. Дана форма звітності узагальнює сукупність показників і пояснень, які конкретизують та забезпечують обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інформацію, розкриття якої передбачене відповідними положеннями (стандартами).

Необхідність складання приміток до річної фінансової звітності випливає з вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що передбачає повне висвітлення окремих статей фінансових звітів, які є істотними для прийняття рішень. [72] Їх необхідність визначається також принципами, передбаченими Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», зокрема, послідовності та повного висвітлення. Згідно з принципом послідовності підприємство застосовує певну облікову політику, у разі зміни якої слід обов'язково обґрунтувати причину її зміни та вибір нової. Застосування принципу повного висвітлення передбачає, що фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на

рішення, що приймаються на її основі. [37]

Загальні вимоги до складу Приміток обґрунтовані НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», згідно з вимогами якого примітки мають розшифровувати:

- 1) облікову політику підприємства;
- 2) інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами);
- 3) інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібну для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Типова форма Приміток до річної фінансової звітності встановлена наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 2000 р. № 302. Проте, на відміну від інших складових фінансової звітності, форми Приміток можуть змінюватись та розширюватись, а також викладатися текстом, якщо необхідна додаткова інформація для розкриття причин фінансового стану підприємства та впливу факторів на нього [102].

Інформація про підприємство, яка підлягає розкриттю, передбачає, крім загальних реквізитів підприємства, короткий опис діяльності, назву органу управління, у підпорядкуванні якого перебуває підприємство або назву материнської чи холдингової компанії, чисельність працівників протягом звітного періоду.

Зміст приміток залежить від необхідності для підприємства оприлюднювати річну фінансову звітність.

Наказом Міністерства фінансів України «Про примітки до річної фінансової звітності» визначено, що підприємства, для яких обов'язковість оприлюднення фінансової звітності не передбачена законодавством, заповнюють типову форму річної фінансової звітності № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» та наводять лише інформацію, розкриття якої передбачено Наказом Міністерства фінансів «Про порядок обліку гуманітарної допомоги» та положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2

Склад інформації Приміток до річної фінансової звітності

Склад інформації	Нормативний документ
1. Облікова політика підприємства та її зміни.	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
2. виправлення помилок, допущених у попередніх періодах (зміст і сума помилки; статті фінансової звітності, які було перераховано для повторного надання порівняльних відомостей; факт повторного оприлюднення відкоригованих фінансових звітів або недоцільність оприлюднення). Зміст і сума змін в облікових оцінках, які суттєво впливають на поточний період або, як очікується, на майбутні періоди. Інформацію про зміст та оцінку події, що відбулась після дати балансу, її вплив на фінансовий результат.	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
3. Вартість (первинна або переоцінена), за якою основні засоби відображено в балансі.	П(С)БО 7 «Основні засоби»
4. Вартість (первинна або переоцінена), за якою нематеріальні активи відображено у балансі.	П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»
5. Перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості.	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»
6. Склад та сума доходів і втрат за кожною надзвичайною подією.	П(С)БО 16 «Витрати»
7. Вид і сума гуманітарної допомоги, а також дані про її цільове використання тими, хто її одержав.	Наказ Міністерства фінансів «Про порядок обліку гуманітарної допомоги»

Будівельна організація БМУ «Промбуд» використовує типову форму Приміток до річної фінансової звітності, яка складається з 13 розділів, показники яких розкривають інформацію за окремими статтями Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Структура Приміток до річної фінансової звітності показана на рисунку 2.12.

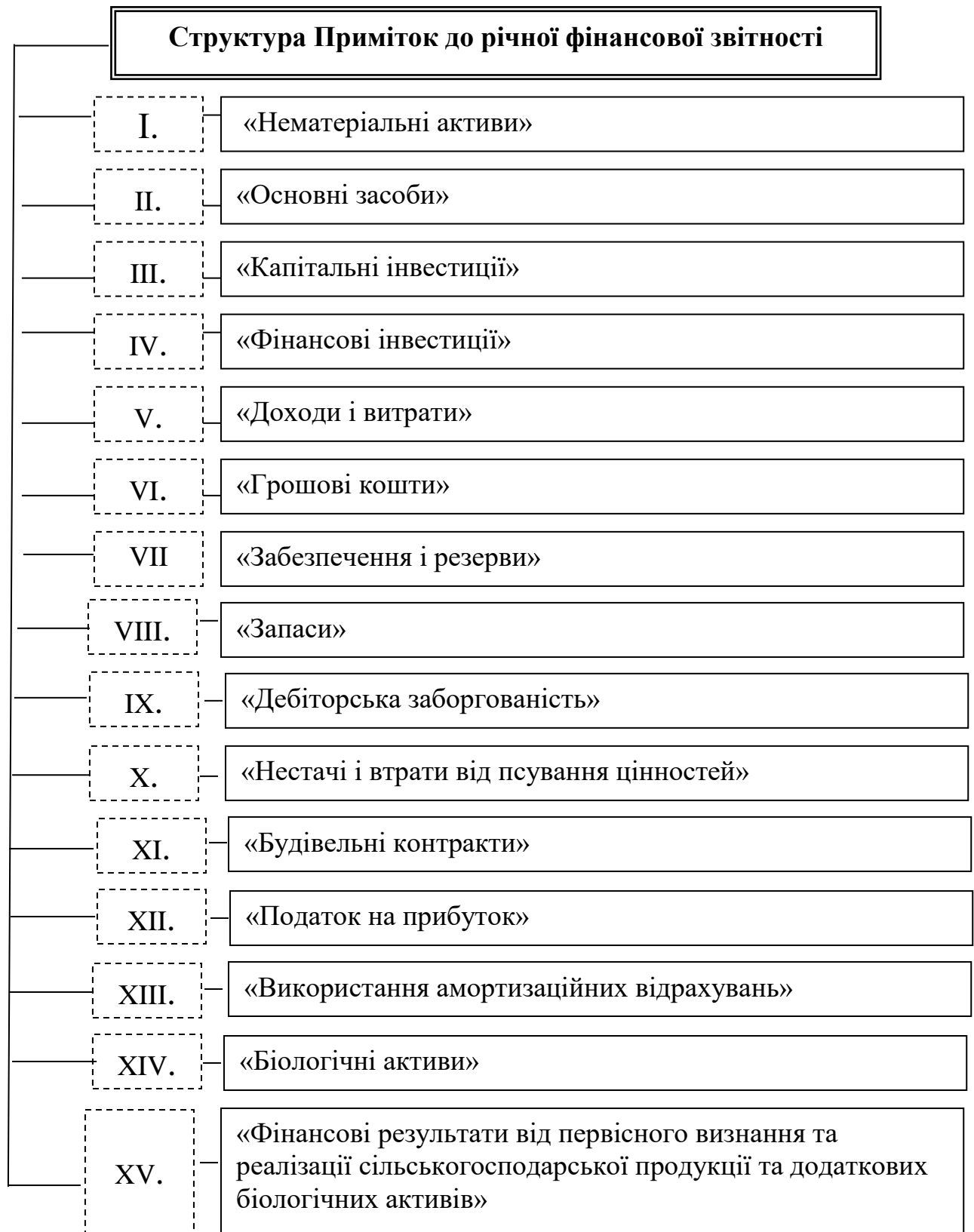

Рисунок 2.12. Структура Приміток до річної фінансової звітності

Для заповнення першого та другого розділів використовують дані аналітичного обліку за окремими субрахунками рахунків необоротних активів (10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні активи», 12

«Нематеріальні активи»)), сума нарахованої амортизації відображається на підставі даних субрахунків рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». Підставою для заповнення третього розділу Приміток до річної фінансової звітності є дані рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Джерелом інформації для наведення даних у четвертому розділі цієї форми є залишки та обороти за рахунками 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та 35 «Поточні фінансові інвестиції». Для подання інформації про доходи і витрати підприємства в розділі V «Доходи і витрати» цієї форми використовуються дані окремих рахунків 7 класу (71 «Інший операційний дохід», 72 «Дохід від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи», 74 «Інші доходи») та 9 класу (94 «Інші витрати операційної діяльності», 95 «Фінансові витрати», 96 «Втрати від участі в капіталі», 97 «Інші витрати»). Інформація про залишки грошових коштів підприємства у розділі VI «Грошові кошти» формується на підставі даних рахунків з обліку грошових коштів, їх еквівалентів на рахунках 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», 351 «Еквіваленти грошових коштів» в розрізі окремих субрахунків. Для відображення інформації в розділі VII «Запаси» цієї форми використовуються дані рахунків 20 «Виробничі запаси», 21 «Тварини на вирощуванні і відгодівлі», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», 28 «Товари». Дані про дебіторську заборгованість у розділі IX «Дебіторська заборгованість» наводяться на підставі залишків за дебетом рахунків 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Інша дебіторська заборгованість». Для розкриття у розділі X Приміток до річної фінансової звітності інформації про нестачі й втрати від псування цінностей використовуються суми оборотів рахунків 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» та 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків». Джерелом інформації Для наведення даних у розділі XII «Податок на прибуток» є залишки та обороти на рахунках 641 «Розрахунки за податками» (аналітичний рахунок «Розрахунки за

податком на прибуток»), 17 «Відстрочені податкові активи», 54 «Відстрочені податкові зобов'язання», 98 «Податки на прибуток». Для заповнення статей розділу XIII «Використання амортизаційних відрахувань» використовують дані рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції» за звітний рік. XIV «Біологічні активи» відображається інформація про біологічні активи, що обліковуються за первісною та справедливою вартістю. Розділ XV «Фінансові результати від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів» – інформація про первісне визнання, витрати, пов'язані з біологічними активами, результат від первісного визнання, уцінка, виручка від реалізації, собівартість реалізації, а також фінансовий результат [91, 743-746].

При підготовці приміток заповнюють не лише форму № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», але й у довільному вигляді подають додаткову інформацію, у тому числі й ту, яку підприємство вважатиме необхідною, щоб повністю розкрити показники фінансової звітності. Таким чином, крім Приміток до річної фінансової звітності підприємства додатково надають інформацію, яку оформляють у довільній формі.

Слід зауважити, що Примітки до річної фінансової звітності цим не обмежуються, у них є ще додаток – Інформація за сегментами.

Однак, будівельне підприємство БМУ «Промбуд» не заповнює Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» оскільки не відповідає вимогам підприємств, для яких ця форма звітності є обов'язковою:

- повинні оприлюднювати свої фінансові звіти;
- займають монопольне положення на ринку;
- їх цінова політика підлягає державному регулюванню.

А ось хто може навіть і не згадувати про Форму № 6:

- неприбуткові організації;
- бюджетні установи;

- суб'єкти малого підприємництва, які готують Фінансовий звіт СМП;
- підприємства, які складають більшу фінансову звітність, але не потрапили до «обов'язкового» списку.

Необхідно зазначити, що при складанні Форми № 6 «Інформація за сегментами» вітчизняні компанії нерідко стикаються з різними труднощами. Як це не парадоксально, але одне з найбільш неоднозначних питань стосується того, як саме визначити сегмент [106]. Нагадаємо, П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» наказує підприємствам розмежовувати господарські та географічні сегменти.

Організаційна структура суб'єкта підприємництва дозволяє обрати ознаку для розділення діяльності, а також визначити пріоритетні сегменти. Наприклад, якщо на підприємстві існують відділи, департаменти, що займаються окремими ділянками виробництва чи збуту, то з високим ступенем імовірності можна сказати, що саме ці напрямки діяльності компанії й повинні бути ідентифіковані як сегменти. Якщо, припустимо, управлінська система орієнтована на регіональні результати виробництва чи збуту, то за основу сегментування беруть географічні регіони.

Одночасно показники роботи сегментів, наведені у формі № 6 «Інформація за сегментами», можуть цікавити зовнішніх аналітиків інвесторів, кредиторів, чиї інтереси ставлять на чолі формування фінансової звітності. Тому радимо не нехтувати таким клопітким процесом, як сегментація своєї діяльності. Адже вона дає цілком відчутну користь.

Сегмент визнається, якщо він відповідає більшості з критеріїв визначення господарського і географічного сегментів.

Припустимо, географічні сегменти підприємства повинні характеризуватися економічним середовищем, що відрізняється від інших:

- 1) економічними та політичними умовами географічного регіону;
- 2) взаємозв'язком між діяльністю в них;
- 3) територіальним розміщенням виробництва продукції (робіт,

послуг) або їх покупців;

- 4) характерними для географічного регіону ризиками діяльності;
- 5) правилами валютного контролю та валютними ризиками у таких регіонах.

Слід зазначити, що багато практиків вважають недоцільним виділяти географічні сегменти всередині однієї країни.

Тим не менше це не означає, що вітчизняне підприємство, яке веде бізнес по всій Україні, не повинно розкривати у Формі № 6 «Інформація за сегментами» дані щодо географічних сегментів. Якщо, наприклад, проведений на підприємстві аналіз виявляє серйозні розбіжності між економічними умовами та ризиками, характерними для заводів, розташованих у Донбасі, Криму і на Волині, то ніщо не завадить виділити у Формі № 6 «Інформація за сегментами» три географічних сегменти: Схід, Південь і Захід.

Важлива також думка керівників компанії й у визначенні господарських сегментів. Так, господарські сегменти повинні відрізнятися [106]:

- 1) видом продукції (товарів, робіт, послуг);
- 2) способом одержання доходу (засобом поширення продукції, товарів, робіт, послуг);
- 3) характером виробничого процесу;
- 4) характерними для цієї діяльності ризиками;
- 5) категорією покупців.

Потрібно визнати, що багато підприємств, оприлюднюючи сегментовані дані, намагаються зберегти свої внутрішні бізнес-секрети, не розкриваючи найбільш важливих сегментних показників. При цьому формально сегментування проводять, але найцікавіші дані так і не розголошують.

Бажаючи зберегти в таємниці стратегічну інформацію, деякі підприємства взагалі не виділяють більше одного сегмента. Якщо

керівництво компанії не знаходить достатньої кількості розбіжностей для звітнього розділення свого бізнесу на сегменти, то весь бізнес стає єдиним сегментом. Ті компанії, що виділяють у своїй звітності лише один сегмент, фактично переносять цілком до форми № 6 «Інформація за сегментами» відповідні дані з Балансу та Звіту про фінансові результати. Звичайно, такий формат сегментного звіту є профанацією самої ідеї сегментації.

Відповідальність за визначення сегментів цілком і повністю несе менеджмент компанії, на якого покладено обов'язок формування облікової політики.

П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» рекомендує при визначенні доходів, витрат, активів і зобов'язань сегмента співвідносити їх із сегментом за ознакою прямого зв'язку чи в результаті «розподілу на обґрунтованій чи послідовній основі».

Доходи і витрати, які не можна розподілити на конкретні звітні сегменти, включають до нерозподілених. Водночас розподіляють ті показники, які притаманні фірмовій діяльності чи статтям, але належать до об'єктів, що використовуються більш ніж одним сегментом.

Іншими словами, розподіл загальних статей проводять тоді й тільки тоді, коли такий розподіл відображає реалії роботи конкретного підприємства [38, с.265].

Розподіляють також і вартість активів, що використовуються у рамках сегментів. Наприклад, щодо розподілу вартості основних засобів існує загальне правило: «Основні засоби і нематеріальні активи, які використовуються одночасно кількома звітними сегментами підприємства, включаються до того звітнього сегмента, до витрат якого включено суму амортизації за такими необоротними активами». Але якщо суму амортизації розподіляють між декількома сегментами, то чи означає це, що вартість відповідного основного засобу також необхідно розподілити між такими сегментами в тій самій пропорції? Зазвичай так і відбувається. Однак якщо, скажімо, основний засіб використовується різними сегментами в різних

режимах і з різною метою, то іноді менеджмент компанії робить висновок про те, що розумно розподілити вартість самого активу між сегментами неможливо, і тоді вартість самого активу залишається у складі нерозподілених статей.

Іншими словами, важливо зрозуміти, що для розподілу фінансових показників між сегментами не існує абсолютних імперативів. Тут усе залежить тільки від волі керівництва підприємства.

Підприємство може визначити три категорії сегментів: господарські, географічні виробничі та географічні збутові.

Для звіту суттєво, який із сегментів призначать пріоритетним. Ним може бути сегмент будь-якої категорії.

Якщо всі сегменти для роботи підприємства однаково значущі, то пріоритетними визнаються господарські сегменти, а допоміжними – географічні.

Показники у формі № 6 «Інформація за сегментами» за видами сегментів розміщуються у різних розділах [27, с. 125-127]:

I – показники пріоритетних звітних сегментів;

II – показники за допоміжними звітними сегментами;

III – показники за допоміжними звітними географічними сегментами.

У графу «Нерозподілені статті» заносять відомості щодо неподібних сегментів – які не можна включити до складу будь-якого іншого звітнього суб'єкта в розрізі видів діяльності.

Та частина звіту, яка стосується доходів і витрат звітних сегментів, дуже схожа на Звіт про фінансові результати. Але тут є і своя особливість. Відповідно до П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» доход звітного сегмента – частина загального доходу підприємства, який принесла діяльність сегмента і який можна віднести до нього. При цьому з такого доходу вираховують ПДВ, акцизний збір, інші збори, вартість знижок, наданих після дати продажу, повернених товарів тощо.

Доходи звітних сегментів від реалізації поділяють на отримані від

зовнішніх покупців і одержані від інших звітних сегментів. Зауважимо: останній може і не виникати. Зокрема, коли між підрозділами підприємства не ведуть розрахунки, а внутрішні передачі матеріальних цінностей чи послуг здійснюють за розпорядчими документами і одразу враховують у витратах іншого сегмента. Наприклад, коли підрозділи надали послуги один одному, то при розподілі витрат другого проводка буде такою:

Дт 23/Підрозділ 1 Кт 23/Підрозділ 2 [32].

Якщо доходи і витрати від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) не можна віднести до конкретного сегмента, їх відображають у рядках нерозподілених доходів і витрат. У П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» вказано, що адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати дозволено наводити у цій формі звіту одним із способів:

- зазначати в сумі, яка безпосередньо стосується звітного сегмента;
- розподіляти загальну суму витрат пропорційно до обраної бази, як от доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг зовнішнім покупцям).

Якщо вона характерна для сегментів вашого підприємства, тоді ви вправі частину фінансових доходів і фінансових витрат, відповідно, розподілити по них, заповнюючи рядки 021, 022 та 121, 122. У протилежному випадку цю частину доходів і витрат списують на діяльність підприємства в цілому і фіксують у нерозподілених доходах (ряд. 052) і витратах (ряд. 152).

Інші доходи і витрати відносять до звітного сегмента за умови, що вони стосуються конкретно цього сегмента.

Доходи і витрати від надзвичайної діяльності, як правило, не вдається зарахувати до конкретного сегмента. Тому їх місце – у нерозподілених доходах і витратах.

Як відомо, основною вимогою, що ставиться до фінансової звітності в Україні є її адекватність сучасним умовам, тобто відповідність визначеним параметрам суспільно-господарського розвитку.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Річна фінансова звітність будівельного підприємства БМУ «Промбуд» складається з Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал, Приміток до річної фінансової звітності. В Україні затверджено також подання ще одного розділу фінансової звітності – Звітність за сегментами, але досліджуване підприємство, у зв'язку із невідповідністю до вимог подання такого звіту, не складає цієї форми звітності.

1. Основною формою фінансової звітності є Баланс (Звіту про фінансовий стан) підприємства. Метою складання балансу (Звіту про фінансовий стан) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Для того щоб інформація, яка подана в Балансі (Звіті про фінансовий стан) відповідала всім вимогам повинна виконуватись рівність: $\text{Актив} = \text{Пасив}$.

У Балансі (звіті про фінансовий стан) будівельного підприємства БМУ «Промбуд» така рівність виконується, оскільки валюта балансу рівна 37260,5 тис. гривень.

2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – це звіт про доходи, витрати і результати діяльності підприємства. Метою складання цього звіту є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період. Прибуток будівельного підприємства БМУ «Промбуд» станом на 31. 12. 2016 року 1315,7 тис. грн.

3. Звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді це Звіт про рух грошових коштів. Основною метою є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний

період, отже чистий рух грошових коштів по будівельному підприємству БМУ «Промбуд» становить 452,4 тис. грн., а залишок грошових коштів на кінець року рівний 523,8 тис. грн.

Що стосується ще однієї форми фінансової звітності Звіту про власний капітал, то ця форма містить інформацію про види власного капіталу і види змін капіталу. Величина додаткового капіталу БМУ «Промбуд» становить 12599,9 тис. грн. Зміни капіталу в Звіті можуть відобразитися внаслідок однієї причини за одним видом капіталу як зменшення, за іншим – як збільшення.

4. У Примітках до фінансової звітності наводиться лише істотна інформація, що здатна вплинути на прийняття рішень. Примітки до фінансових звітів – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

3.1. ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Аудиторська діяльність довела свою ефективність, як в зарубіжних країнах, так і в Україні, але сьогодні в аудиті України виникла напружена ситуація, яку науковці й практики характеризують по різному: від звичайної, робочої до кризової. В основі цих думок лежать більш суб'єктивні фактори, ніж об'єктивний, логічний аналіз реальної ситуації, що і визначило цільову спрямованість даного дослідження – провести об'єктивний, логічний аналіз реальної ситуації й визначити шляхи подальшого розвитку аудиту в Україні.

Міжнародний досвід встановлення аудиту доводить вкотре про те, що аудиторська перевірка – це загально прийнята перевірка, без якої просто неможливо проводити цивілізований бізнес. Так головне її призначення – це проведення незалежної перевірки фінансової звітності та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою формування висновків стосовно їх фінансового стану й достовірності його відображення в бухгалтерському обліку та звітності у відповідності з чинним законодавством та встановленими нормативами [117].

Аудиторські послуги для нашої держави відносно молодий вид діяльності, але з розвитком господарської діяльності й переходом України до ринкової економіки загалом, виникає різка необхідність інтенсивного розвитку аудиту, адже саме він є значним фактором в організації та контролю фінансової звітності на будь-якому підприємстві [18, с.128].

Послуги аудитора в основному виникають на сьогоднішній день у зв'язку з такими обставинами:

- можливість надання необ'єктивної інформації з боку її адміністрації в разі конфлікту між ними та користувачами цієї інформації (власниками,

інвесторами, кредиторами);

- залежність наслідків прийнятих рішень (а вони можуть бути дуже важливими) від якості інформації;
- необхідність спеціальних знань для перевірки інформації;
- відсутність інформації у користувачів та доступу до неї для оцінки її якості.

Суб'єкти підприємництва за останні роки стали одним із важливих секторів економіки, що впливають на поліпшення соціально-економічної ситуації в Україні. В умовах сьогодення значно зросла роль й значення правильної організації бухгалтерського обліку та аудиту на підприємствах різних галузей економіки в тому числі й будівництві.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства, зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність разом із аудиторським висновком на власній веб-сторінці, тому питання аудиту будівельного підприємства з 01.01.2018 року стає все більш актуальним [93].

Слід зазначити, що основними завданнями аудиту в будівельному підприємстві є збирання та обробка достовірної інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання і формування на цій основі аудиторських висновків. Зміст цілей аудиту полягає у тому, щоб зібрати потрібну кількість актуальних свідчень, а потім вирішити, які фактичні дані необхідно збирати в конкретних обставинах, при яких проводиться аудит.

Так у науковій літературі, що присвячується проведенню аудиту фінансової звітності, головна увага приділяється висвітленню мети та завдань аудиту, та не всі автори пропонують програми для проведення аудиту, і ще менше авторів пропонують програми, які можуть бути зорієнтовані на великі будівельні підприємства.

Цілі залишаються тими ж при різних перевірках, але фактичні дані будуть різними залежно від обставин. Головні цілі аудиту стосуються

кожного балансового рахунка. Конкретні цілі аудиту по кожному балансовому рахунку формулюються таким чином, щоб ці формулювання максимально відповідали особливостям конкретної задачі. Після того, як стають відомі головні цілі аудиту, їх можна використовувати при розробці конкретних цілей.

Оскільки, перевірка на рівень загальної прийнятності повинна допомогти аудитору з'ясувати, чи залишки по рахунках містять істотні помилки. Побідні перевірки також допоможуть визначити, чи висока ймовірність досягнення інших цілей аудиту. Вони допомагатимуть планувати дії, спрямовані на одержання конкретних фактичних даних.

Аудитор визначає, чи дійсно потрібно було включати до фінансової звітності суми, що там зафіксовані. Порухенням у цьому випадку буде внесення якої-небудь суми реалізації в журнал реалізації та у головну книгу, якщо цієї реалізації насправді не було. Дана мета аудиту буде досягнута при перевірці аудитором тверджень адміністрації про наявність й виникнення.

Велика частка активів балансу (звіту про фінансовий стан) повинна не тільки існувати, але й належати суб'єкту господарювання, щоб їх можна було включити у фінансову звітність. З цією метою аудитор перевіряє твердження керівництва про права й зобов'язання. Також необхідна арифметична перевірка окремих підсумків, включених в баланс (звіт про фінансовий стан), у тому числі арифметичної правильності звітів й визначення обсягу чистої реалізації.

Аудитор перевіряє, чи на тих рахунках враховуються суми і чи правильно представлені дані рахунки у фінансовій звітності. Так як план рахунків клієнта – це найважливіший інструмент використовуваний аудитором для визначення того, чи правильно клієнт робить рознесення по рахунках, то потрібно перевірити, чи по періодам враховані господарські операції.

Також аудитор повинен перевірити чи відповідають окремі статті балансу (звіту про фінансовий стан) підсумкам в облікових регістрах та в

головній книзі. Баланс (звіт про фінансовий стан) складається зі статей, що визначені за підсумками в журналах обліку господарських операцій, підготовлених і вивірених клієнтами. При арифметичній перевірці потрібно упевнитись в тому, що всі статті балансу (звіту про фінансовий стан) відбиті точно, що підсумки вірні і вони відповідають даним головної книги. Наприклад, загальна сума дебіторської заборгованості повинна в підсумку дорівнювати її аналогічній сумі за рахунками дебіторів і залишкам за відповідними рахунками в головній книзі [12].

Аудитору потрібно переконатися в тому, що всі статті балансу (звіту про фінансовий стан) і зв'язана з ними інформація достовірно відображена у фінансовій звітності і правильно розкрита [18, с 130].

Дослідивши різні методики аудиту фінансових результатів будівельних підприємств, нами запропоновано проведення аудиту у послідовності, яка відображена на рис. 3.1.

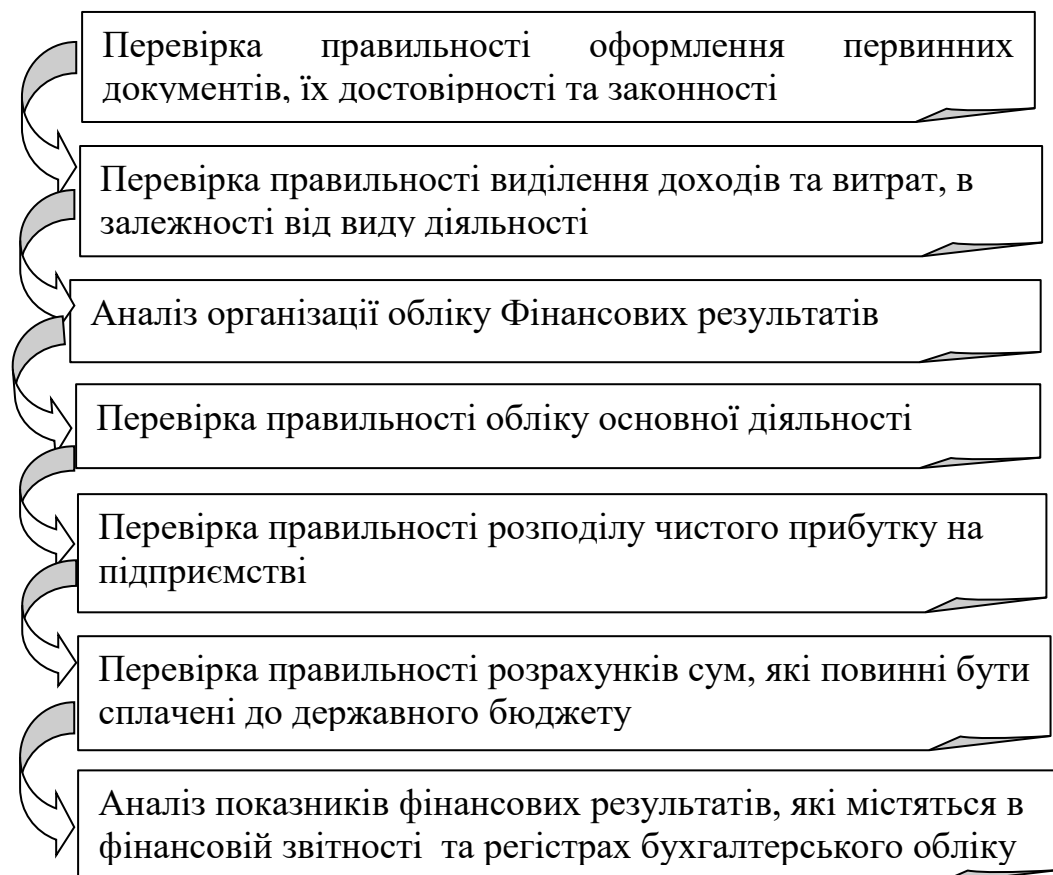

Рисунок 3.1. Алгоритм аудиту фінансових результатів підприємства [18, с.132]

Аудит спирається на визначений набір методів його організації, що допомагають зібрати достатню кількість свідчень. Слід зазначити, що в аудиті існують способи, за допомогою яких аудитор може зібрати свідчення, щоб досягти цілей, що стоять перед ними. Вибір аудитором свого підходу визначається двома найважливішими міркуваннями: необхідно зібрати достатню кількість свідчень, щоб аудитор міг взяти на себе професійну відповідальність, а крім того, вартість накопичених свідчень повинна бути мінімальною.

Тестування контрольних моментів й перевірки господарських операцій. Коли на думку аудитора ризик контролю значний він може зменшити недовіру до точності інформації фінансової звітності, що безпосередньо відноситься саме до цих контрольних моментів; в іншому випадку перевіряти її доведеться шляхом збору аудиторських свідчень. Але щоб обґрунтувати свою думку про те, що ризик контролю незначний, аудитор повинен ступінь ефективності контрольних моментів.

Процедури, що використовують при даній аудиторській перевірці, називають тестами контрольних моментів [93].

Перевірка статей балансу (звіту про фінансовий стан) й конкретні цілі, які пов'язані з заключними підсумками в балансі (звіті про фінансовий стан) і у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід), можуть бути досягнуті при зборі аудиторських свідчень різних типів.

Ряд цих та інших проблем господарюючих суб'єктів призвели до потреби в послугах експертів, які б були незалежними і мали відповідну підготовку, кваліфікацію, досвід й дозвіл на право надання такого роду послуг.

Розвиток ринкової економіки дає поштовх щодо необхідності даного виду діяльності, адже аудит, як один з елементів контролю є саме тим чинником, що дозволяє вчасно виправляти помилки й запобігати шахрайству в будь-якій організації.

Основною причиною для впровадження аудиту в Україні є те, що в

ринкових умовах фінансовий стан кожного господарюючого суб'єкта залежить від його взаємовідносин з іншими суб'єктами господарювання, і тому зростає потреба у достовірній обліковій і звітній інформації про їх діяльність. Зокрема, така інформація необхідна:

- власникам господарюючих суб'єктів для визначення стратегії їх розвитку;
- банкам для прийняття рішення про доцільність надання кредиту;
- інвесторам (місцевим та іноземним) при вкладанні своїх капіталів у інші господарюючі суб'єкти;
- постачальникам для одержання гарантій повної оплати за відвантажені товари, виконані роботи та надані послуги;
- акціонерам для контролю за роботою адміністрації товариства;
- державним органам для планування потреб макроекономіки та оцінки податкових надходжень до бюджету тощо [78].

Основою формування теоретичної і методичної основи методології аудиту фінансової звітності виступає використання системного підходу до вивчення економічних явищ і загальнонаукових методів пізнання: аналізу і синтезу, індукції і дедукції, абстрагування і конкретизації, класифікації.

Крім того, ефективним є використання діалектичного методу пізнання для визначення логіки розвитку аудиту фінансової звітності й дослідження еволюції підходів до методики і організації його проведення. Інформаційною базою, в даному випадку, являються Міжнародні стандарти аудиту, законодавчі акти і нормативно-правові документи України, внутрішньофірмові стандарти, інструкції і положення аудиторських фірм.

Безпосередньо при проведенні аудиту фінансової звітності аудитор повинен зібрати достатню кількість доказів, які б дали йому змогу висловити об'єктивну думку щодо результатів перевірки фінансових результатів. Тому під аудиторськими доказами слід розуміти інформацію, яка дає можливість оцінити правильність відображення в обліку та звітності фінансових результатів, а також скласти проміжний висновок щодо цього аспекту перевірки.

Серед усього переліку аудиторських доказів аудитор повинен обирати в першу чергу лише ті, які забезпечать найбільш високу якість аудиту щодо досліджуваного об'єкта, та є більш доказовими, доречними та достовірними.

Для кожної аудиторської перевірки необхідно уточнювати перелік джерел інформації, які будуть використані із урахуванням специфіки та галузі діяльності підприємства-клієнта. Сформований таким чином перелік необхідних даних їх носіїв (тобто назв конкретних первинних документів, облікових реєстрів, форм звітності та інших фінансових бухгалтерських та не бухгалтерських документів (як зовнішніх так і внутрішніх)) буде являти собою аудиторські номенклатури для перевірки фінансових результатів. Як правило такі переліки мають табличну форму подання. Серед основних методів та прийомів збирання аудиторських доказів для перевірки фінансових результатів у науковій літературі виділяють наступні:

1. Арифметична перевірка підрахунків точності визначення доходів та фінансових результатів.
2. Тестування надійності систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю доходів та фінансових результатів на основі спеціально розроблених тестів.
3. Перевірка дотримання основних облікових принципів та правил обліку доходів та фінансових результатів, що дозволяє встановити дійсний стан їх обліку.
4. Запити та підтвердження для отримання у письмовому вигляді інформації від покупців, постачальників, банків, юристів з питань, які стосуються визнання доходів та фінансових результатів.
5. Документальна перевірка для підтвердження облікових записів первинними документами, встановлення їх реальності та правильності оформлення.
6. Сканування передбачає виокремлення із усієї сукупності записів, документів які підтверджують облік доходів та фінансових результатів тих, які мають нетиповий характер операцій, нетипову кореспонденцію рахунків,

незвично великі (малі) суми тощо.

7. Усне опитування, анкетування керівництва підприємства, його персоналу на основі заздалегідь розроблених переліків питань з метою ознайомлення з особливостями їх роботи та виконуваних ними функцій щодо обліку доходів та фінансових результатів. Здебільшого отримана таким чином інформація потребує додаткового підтвердження із інших документальних джерел.

8. Перевірки по суті, які передбачають детальні перевірки записів по рахунках бухгалтерського обліку, на яких обліковуються доходи та фінансові результати підприємства.

9. Відсікання – ретельна перевірка облікових записів, пов'язаних з визнанням та оцінкою доходів та фінансових результатів, зроблених наприкінці звітного періоду та на початку наступного.

10. Аналітичні процедури, які являють собою аналіз та оцінку отриманої інформації щодо обліку доходів та фінансових результатів, вивчення найважливіших фінансових та економічних показників, які їх характеризують. Аналітичні процедури є досить ефективними, оскільки дозволяють значно скоротити обсяг аудиту, виявити певні невідповідності, уточнити оцінку аудиторського ризику. Приладами таких процедур можуть бути: співставлення залишків по рахунках обліку доходів та фінансових результатів за різні періоди; виявлення не обґрунтованого включення до собівартості окремих видів витрат, оцінка співвідношень між різними статтями звітності і співставність їх із даними попередніх періодів.

Серед запланованих видів робіт у плані аудиту фінансових результатів варто відзначити такі:

- перевірка правильності відображення доходу від реалізації продукції (робіт, послуг);
- перевірка формування витрат на виробництво реалізованої продукції, адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат;
- перевірка правильності формування доходів та визначення

фінансового результату від операційної діяльності;

- перевірка правильності розподілу і використання прибутку;
- перевірка податкових розрахунків щодо правильності формування валових доходів та витрат, правильність розрахунку та сплати авансових внесків по податку на прибуток;
- складання проміжного аудиторського висновку щодо фінансових результатів.

Слід зазначити, що для спрощення цих цілей аудитори можуть користуватися Програмою перевірки фінансової звітності (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Програма перевірки фінансової звітності [18, с 135]

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Примітки
1	2	3	4
1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)			
1.	Перевірка наданого балансу (звіту про фінансовий стан) на арифметичну точність		
2.	З'ясування відповідності залишків у головній книзі даним балансу (звіту про фінансовий стан)		
3.	Перевірка відповідності залишків на початок звітного року залишкам на кінець минулого року		
4.	У разі зміни залишків внаслідок виправлення помилок минулих періодів – ретельна перевірка характеру помилок, їх вплив на звітність, контроль адекватності внесених змін		
5.	Складання пробного балансу на кінець звітного періоду та порівняння його з наданим на перевірку		
6.	Визначення тимчасових та постійних різниць		
7.	Розрахунок відстрочених податкових різниць або зобов'язань		
8.	Порівняння розрахункових відстрочених податкових активів або зобов'язань з даними підприємства		
9.	Складання переліку куригуючих бухгалтерських записів		
10.	Складання переліку виправлень залишків за балансовими рахунками		
11.	Оцінка різниць виявлених аудитором		

1	2	3	4
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)			
1.	Перевірка звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) на арифметичну точність		
2.	Складання пробного звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)		
3.	Порівняння пробного звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) з наданим на перевірку та аналіз відхилень		
4.	Перевірка відповідності даних звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) даним за відповідний період минулого року		
5.	У разі зміни показників внаслідок виявлення помилок минулих періодів – ретельна перевірка характеру помилок, їх вплив на звітність, контроль адекватності внесених змін		
6.	Узгодження показників звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) з даними балансу (звіту про фінансовий стан)		

Слід зауважити, що існує тісний зв'язок між загальною оцінкою положення, у якому знаходиться клієнт, розумінням системи внутрішньогосподарського контролю клієнта й оцінкою ризику контролю, а також перевіркою окремих статей балансу (звіту про фінансовий стан), що містяться у фінансовій звітності. Якщо аудитор упевнений, що фінансова звітність представлена об'єктивно, і якщо його упевнення ґрунтується на його розумінні системи внутрішньогосподарського контролю, оцінці ризику контролю, тестах контрольних моментів, то можна істотно скоротити перевірку окремих статей балансу (звіту про фінансовий стан). Проте, на нашу думку, деякі перевірки визначених статей фінансової звітності варто проводити у всіх випадках [93].

При проведенні аудиту необхідно також перевірити чи виконуються загальні вимоги бухгалтерських стандартів при заповненні фінансової звітності, оскільки фінансова звітність як єдина система даних про фінансове положення організації, фінансові результати її діяльності і зміни в її фінансовому положенні складається на основі даних бухгалтерського обліку. У фінансову звітність повинні включатися показники, необхідні для

формування достовірного і повного уявлення про фінансове положення організації, фінансові результати її діяльності і зміни в її фінансовому положенні.

При цьому слід мати на увазі, що окремі показники, які недостатньо істотні для того, щоб вимагалось їх окреме представлення в балансі та звіті про фінансові результати, можуть бути досить істотними, щоб представлятися відособлено в поясненнях до балансу і звіту про фінансові результати. Показник вважається істотним, якщо його не розкриття може вплинути на економічні рішення зацікавлених користувачів, що приймаються на основі звітної інформації. Рішення організацією питання чи є цей показник істотним, залежить від оцінки показника, його характеру, конкретних обставин виникнення.

Організація може прийняти рішення, коли істотною визнається сума, відношення якої до загального підсумку відповідних даних за звітний рік складає не менше п'яти відсотків.

При формуванні фінансової звітності мають бути виконані вимоги нормативно-правових актів по розкриттю в цій звітності інформації про зміни облікової політики, що мають або здатних мати істотний вплив на фінансове положення, рух грошових коштів або фінансові результати діяльності організації, про операції в іноземній валюті, про матеріально-виробничі запаси, про основні засоби, про доходи і витрати організації, про наслідки подій після звітної дати, про наслідки умовних фактів господарської діяльності, а також по розкриттю у фінансовій звітності тієї або іншої інформації про активи, капітал і резерви і зобов'язання організації.

Таке розкриття може бути здійснене організацією шляхом включення відповідних показників, таблиць, розшифровок безпосередньо до форм фінансової звітності або у пояснювальну записку.

Після завершення усіх процедур необхідно об'єднати отриману інформацію, щоб прийти до загального висновку про те, чи досить об'єктивно складено фінансову звітність. Це суб'єктивний процес, що

ґрунтується на здатності аудитора виносити правильні професійні судження. Кінцеве узагальнення – це остаточний висновок про готовність виконання роботи. Після цього аудитор повинен представити аудиторський висновок, який буде додано до фінансової звітності. Висновок повинен відповідати чітко сформульованим технічним вимогам, на які впливають масштаб аудиту, і сутність того, що саме з'ясував аудитор.

Безпосередньо на підприємстві аудитор встановлює, як виконується Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», чи правильно застосовуються положення (стандарти) бухгалтерського обліку, план рахунків, чи дотримуються інструкції про його застосування, як виконуються інші нормативні положення, вказівки з обліку і звітності.

Отже, узагальнюючи всі наведені вище категорії, модель фінансової звітності як об'єкта аудиту можна представити у вигляді трьох блоків (рис. 3.2.):

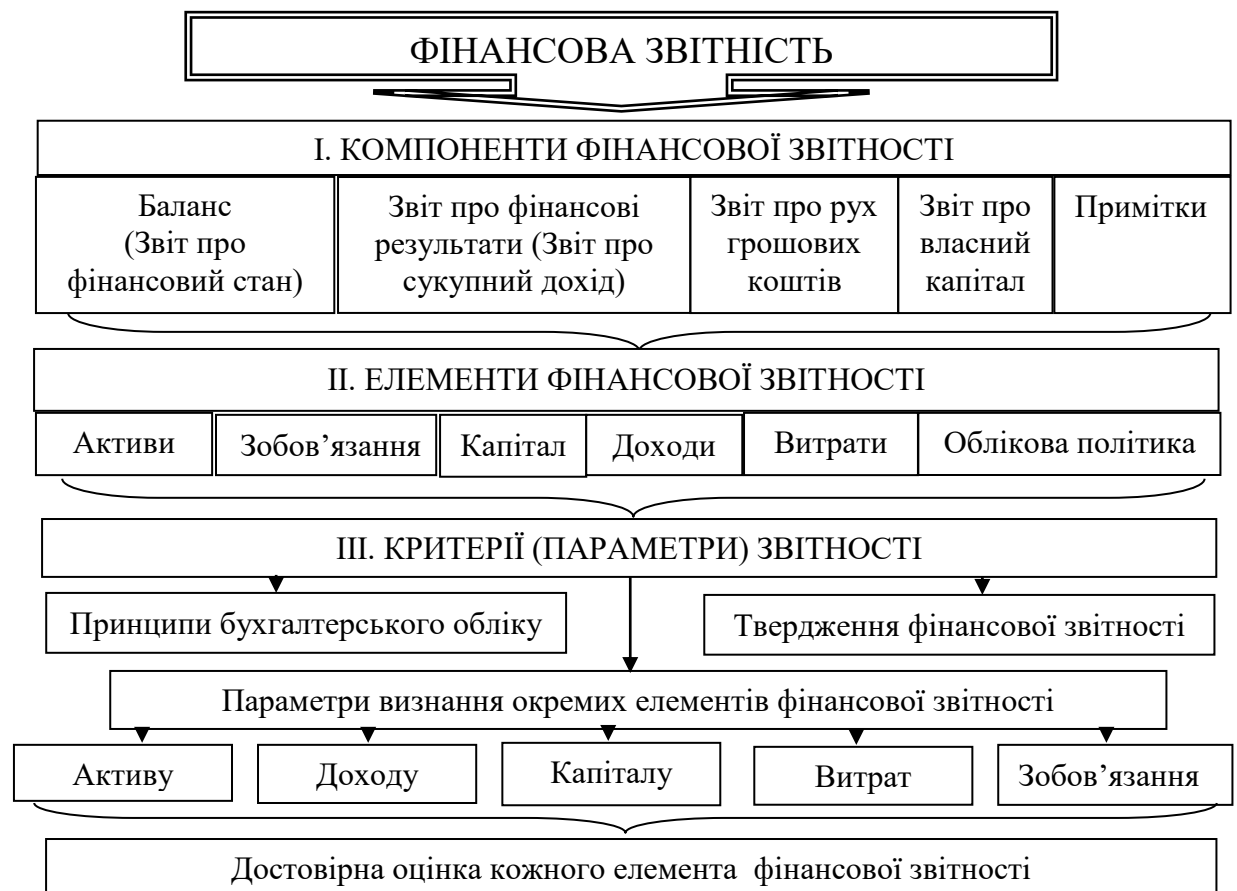

Рисунок 3.2. Модель фінансової звітності як об'єкт аудиту [73, с.61]

1. Форми фінансової звітності – перевірка на відповідність формі й зіставлення показників.

2. Елементи звітності – перевірка окремих елементів звітності на відповідність обліковій політиці.

3. Твердження (параметри) звітності – оцінка відповідності фінансової звітності визначенням та перевірка їх достовірності.

Вважаємо, що перевірка даних блоків передбачає певну послідовність проведення, та являє собою процес аудиту фінансової звітності.

Слід зауважити, що проведені результати дослідження у вигляді запропонованих рекомендацій, сформувавши комплексну, цілісну методику перевірки фінансової звітності, яка базується на оцінці ризику за три-факторною моделлю й на оцінці суттєвості та на основі комбінованого підходу: як граничного рівня помилки, як критерію вибору об'єктів перевірки й типу аудиторських процедур, як критерію вибору виду аудиторського висновку.

3.2. ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

У період становлення незалежної України кожне підприємство повинно чітко орієнтуватись у складних ринкових відносинах, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, фінансовий стан як свого підприємства, так і підприємств-партнерів.

Фінансовий стан – це здатність підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю ресурсами, які необхідні для

нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю [2, с. 55].

Основні фактори, що визначають фінансовий стан, це по – перше, виконання фінансового плану і поповнення в міру потреби власного оборотного капіталу за рахунок прибутку і, по – друге, швидкість оборотності оборотних коштів.

Сигнальним показником, в якому проявляється фінансовий стан, є платоспроможність підприємства, тобто його здатність своєчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників сировини, матеріалів, техніки згідно з господарськими угодами, повертати банківські кредити, проводити оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет.

В умовах жорсткої конкуренції суб'єкт господарювання повинен володіти достовірною інформацією про фінансову стійкість та платоспроможність як власного підприємства, так і своїх партнерів.

Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу (банкам, партнерам по договірних відносинах, контролюючим органам) визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансовій незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану [10, с. 112].

Головною метою аудиту фінансового стану будівельного підприємства БМУ «Промбуд» є прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності та наявності власних і позичених ресурсів; розробка моделей фінансового стану при різних варіантах використання ресурсів; розробка конкретних заходів, направлених на більш ефективне використання фінансових ресурсів і закріплення фінансового стану підприємства.

Важливе значення відіграє своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності і пошук резервів зміцнення фінансового стану

підприємства та його платоспроможності, у випадку, якщо це є необхідним для досліджуваного підприємства.

Основними джерелами інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність, зокрема Баланс (Звіт про фінансовий стан) Форма № 1. Яка відображає фінансовий стан підприємства на момент його складання [40, с. 43].

Метою складання балансу (звіту про фінансовий стан) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату, для прийняття правильних управлінських рішень.

Баланс є таблицею, поділеною на дві частини: ліва називається «актив», права – «пасив».

Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Пасив підприємства складається із зобов'язань та власного капіталу. Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Власний капітал – це частина в активах підприємства після вирахування його зобов'язань [52, с. 62].

Тобто, для оцінки фінансового стану підприємства необхідна інформація, яку можна отримати лише з Балансу.

Інформація про ресурси підприємства, які ним контролюються і принесуть економічну вигоду у майбутньому, є надзвичайно корисною, адже вона характеризує можливість створення грошових потоків у майбутньому.

Дані про власний капітал підприємства необхідні для визначення потреб у фінансових ресурсах в майбутньому та для передбачення розподілу прибутку.

Інформація про зобов'язання підприємства допомагає користувачам оцінити здатність його щодо виконання своїх обов'язків перед кредиторами.

За даними Балансу (Звіту про фінансовий стан) оцінюється автономність підприємства, його ліквідність, платоспроможність та кредитоспроможність тощо [70, с. 27-28].

Читання Балансу (Звіту про фінансовий стан), за звичай, починають із з'ясування зміни величини Балансу за звітний період часу. Саме для цього підсумок Балансу (Звіту про фінансовий стан) БМУ «Промбуд» на початок звітного періоду (46691,4 тис. грн.), порівнюємо з підсумком Балансу (Звіту про фінансовий стан) на кінець періоду (37260,5 тис. грн.), тобто $37260,5 \text{ тис. грн.} - 46691,4 \text{ тис. грн.} = - 9430,9 \text{ тис. грн.}$ таке порівняння дозволяє визначити загальні напрямки руху Балансу (Звіту про фінансовий стан), в даному випадку за 2017 рік відбулося зменшення підсумку Балансу (Звіту про фінансовий стан) БМУ «Промбуд» на 9430,9 тис. грн.

Щоб встановити, який вплив на створення фінансового стану досліджуваного будівельного підприємства БМУ «Промбуд» здійснили внутрішні і зовнішні умови діяльності підприємства необхідно провести аналіз активу і пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Для оцінки показників бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства застосовують такі види аналізу [54, с. 129]:

- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз.

Розглянемо ці два варіанти на прикладі будівельного підприємства БМУ «Промбуд».

Горизонтальний аналіз полягає у співставленні фінансових даних досліджуваного підприємства за 2 періоди у відносному та абсолютному вимірюваннях [71, с. 374]. Необхідні розрахунки проведемо у таблиці 3.2.

Таблиця. 3.2

Горизонтальний аналіз балансу підприємства(тис. грн.)

	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	2	3	4	5
Активи				
Необоротні активи				
Нематеріальні активи, первинна вартість	12,3	12,3	-	-
Нематеріальні активи, кінцева вартість	2,3	0,3	-2	-86,96%
Незавершені капітальні інвестиції	1,1	-	-1,1	-
Основні засоби, первинна вартість	13986	12742,2	-1243,8	-8,89%
Основні засоби, кінцева вартість	5544,5	4706,4	-838,1	-15,12%
Необоротні активи, всього	5547,9	4706,7	-841,2	-15,16%
Оборотні активи				
Виробничі запаси	21408,4	19554,4	-1854	-8,66%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1234,6	11284,9	10050,3	814,05%
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	90,2	14,8	-75,4	-83,59%
Інша поточна дебіторська заборгованість	18289	859,5	-17429,5	-95,30%
Гроші та їх еквіваленти:	70,6	523,8	453,2	641,92%
Готівка	1	0,6	-0,4	-40%
Рахунки в банках	69,6	523,2	453,6	651,72%
Витрати майбутніх періодів	50,7	14,6	-36,1	-71,2%
Оборотні активи, всього	41143,5	32553,8	-8589,7	-20,88%
Активи, всього	46691,4	37260,5	-9430,9	-20,19%
Пасиви				
Власний капітал				
Додатковий капітал	12599,9	11955,5	-644,4	-5,11%
Нерозподілений прибуток	16627,8	17943,5	1315,7	7,91%

1	2	3	4	5
Власний капітал, всього	29227,7	29899,8	672,1	2,30%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Довгострокові забезпечення з виплат персоналу	-	71,9	71,9	-
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	71,9	71,9	-
Поточні зобов'язання і забезпечення				
Поточна кредиторська заборгованість за товари (роботи, послуги)	1569,7	3339,2	1769,5	112,72%
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	325,2	382,9	57,7	17,74%
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	649	573,7	-75,3	-11,60%
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1303,6	1250,5	-53,1	-4,07%
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	147,8	145,1	-2,7	-1,83%
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	12488,1	1555	-10933,1	-87,55%
Інші поточні зобов'язання	980,3	42,4	-937,9	-95,67%
Поточні зобов'язання і забезпечення	17463,7	7288,8	-10174,9	-58,26%
Пасиви, всього	46691,4	37260,5	-9430,9	-20,19%

Наведені дані дозволяють зробити такі висновки:

Загальна сума активів на досліджувальному будівельному підприємстві зменшилася на 8589,7 тис. грн. або більш, ніж на 20,88%. Це відбулось за рахунок значного зменшення як необоротних так і оборотних активів. Абсолютна величина збільшення необоротних активів склала 4706,7 тис. грн. або більше, ніж 15,16% їх річної величини. Сума ж оборотних активів також значно зменшилася і абсолютне відхилення становить – 8589,7 тис.

грн., або більше, ніж 20,88%.

Що стосується структури оборотних коштів, то слід зазначити, що вона також не покращилася. Виробничі запаси зменшилися за рік на 1854 тис. грн. або на 8,66%; грошових коштів – на 0,4 тис. грн. або на 40%. В той же час, збільшилася сума і частка дебіторської заборгованості за товари та послуги – в абсолютному вимірюванні на 10050,3 тис. грн. (або на 84,05%). Це означає, що підприємство кредитувало своїх партнерів по бізнесу, і в майбутньому слід очікувати надходження коштів, що знову ж таки поліпшить ситуацію на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд».

При аналізі пасивів підприємства слід зазначити, що зобов'язання підприємства зменшилися на 1769,5 тис. грн. або 112,2 %, це відбулося у зв'язку з виплатою кредиторських заборгованостей. Таким чином, підприємство розрахувалося з постачальниками та підрядчиками за виконані будівельно-монтажні роботи та отримані послуги. У той же час зросли поточні зобов'язання підприємства за розрахунками 937,9 тис. грн. (95,67%), у тому числі, з оплати праці і за авансами, що одержані від інших підприємств.

В цілому слід зазначити, що динаміка показників ліквідності є негативною. Підприємство збільшило короткострокову заборгованість за товари (роботи і послуги), але негативним моментом залишається зростання зобов'язань за розрахунками. Підприємство повинно виконувати свої зобов'язання, а не навпаки нарощувати її, адже це негативно впливає на його фінансову стійкість.

Аналіз балансу (звіту про фінансовий стан), підприємства БМУ «Промбуд» свідчить, що підприємству слід покращити показники своєї фінансової діяльності, а саме:

- поліпшити взаємовідносини із постачальниками і споживачами продукції, вдатися до поліпшення ситуації із дебіторською заборгованістю підприємства;
- зменшити поточну заборгованість підприємства, намагатися перейти

від короткострокових до довгострокових кредитів банку.

Для подальшого підвищення ефективності роботи підприємства керівництву БМУ «Промбуд», слід звернути увагу на те, що довготермінові кредити на капітальні вкладення допомагають підприємству прискорювати процес розвитку своєї матеріально – технічної бази темпами, які випереджують темпи накопичення для цих цілей власних фінансових ресурсів. А використання короткострокових кредитів в оборотні кошти дає змогу підприємству вкладати власний оборотний капітал у створення лише постійних мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей і витрат на виробництво, створювати у мінімальних розмірах інші активи, а всі потреби в оборотних коштах, які носять тимчасовий характер, задовольняти за рахунок кредитів на умовах повернення.

Вертикальний аналіз балансу (звіту про фінансовий стан) дозволяє зробити висновок про структуру балансу (звіту про фінансовий стан) в поточному періоді, а також проаналізувати динаміку цієї структури. Технологія вертикального аналізу полягає у тому, що загальну суму балансу приймають за 100% і кожен статтю фінансової звітності представляють у вигляді процентної частки від прийнятого базового значення [68, с. 202].

Проведемо вертикальний аналіз на підставі даних балансу (звіту про фінансовий стан) БМУ «Промбуд», що відображено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Вертикальний аналіз балансу підприємства (тис.грн.)

	На початок року	На кінець року	Частка у % до суми балансу на початок року	Частка у % до суми балансу на кінець року
1	2	3	4	5
Активи				
Необоротні активи				
Нематеріальні активи, первинна вартість	12,3	12,3	0,03%	0,03%

1	2	3	4	5
Нематеріальні активи, кінцева вартість	2,3	0,3	0,01%	0,01%
Незавершені капітальні інвестиції	1,1	-	0,01%	-
Основні засоби, первинна вартість	13986	12742,2	29,958%	34,21%
Основні засоби, кінцева вартість	5544,5	4706,4	11,87%	12,63%
Необоротні активи, всього	5547,9	4706,7	11,88%	12,6%3
Оборотні активи				
Виробничі запаси	21408,4	19554,4	45,85%	52,48%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1234,6	11284,9	2,64%	30,30%
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	90,2	14,8	0,19%	0,04%
Інша поточна дебіторська заборгованість	18289	859,5	39,16%	2,31%
Гроші та їх еквіваленти:	70,6	523,8	0,15%	1,41%
Готівка	1	0,6	0,01%	0,01%
Рахунки в банках	69,6	523,2	0,14%	1,40%
Витрати майбутніх періодів	50,7	14,6	0,10%	0,04%
Оборотні активи, всього	41143,5	32553,8	88,12%	87,37%
Активи, всього	46691,4	37260,5	100%	100%
Пасиви				
Власний капітал				
Додатковий капітал	12599,9	11955,5	25,98%	32,09%
Нерозподілений прибуток	16627,8	17943,5	35,61%	48,16%
Власний капітал, всього	29227,7	29899,8	61,59%	80,25%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Довгострокові забезпечення з виplat персоналу	-	71,9	-	0,19%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	71,9	-	0,19%
Поточні зобов'язання і забезпечення				
Поточна кредиторська заборгованість за товари (роботи, послуги)	1569,7	3339,2	3,36%	8,97%

1	2	3	4	5
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	325,2	382,9	0,69%	1,03%
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	649	573,7	1,40%	1,54%
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1303,6	1250,5	2,80%	3,36%
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	147,8	145,1	0,32%	0,39%
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	12488,1	1555	26,75%	4,17%
Інші поточні зобов'язання	980,3	42,4	2,10%	0,11%
Поточні зобов'язання і забезпечення	17463,7	7288,8	37%	19,60%
Пасиви, всього	46691,4	37260,5	100%	100%

Аналізуючи дані вертикального балансу підприємства, можна зробити такі висновки.

Частка оборотних активів у балансі підприємства є значною: на початок року вона складала більше 80%. Проте протягом аналізованого року відбулося скорочення цієї частки, а на кінець року ця тенденція ще більше закріпилась. Зрозуміло, що скорочення частки оборотних коштів позначається негативно на показниках фінансової стійкості та ліквідності, тому що свідчить про зменшення запасів, розмірів виробництва, готівки для придбання матеріально-речових факторів виробництва.

Частка основних засобів має тенденцію до зменшення, причому, протягом року відбулося зменшення долі основних засобів у сумі балансу з 11,87% до 12,63%. З одного боку, це явище свідчить про політику підприємства щодо розширення матеріально-технічної бази підприємства та його технічного переозброєння. З іншого боку, підприємство погіршило свої показники ліквідності й фінансової стійкості внаслідок вилучення коштів на

поповнення основних засобів.

Власний капітал підприємства знаходиться на рівні 61,59% – на початок року і 80,25% – на кінець року від загальної суми пасивів, що говорить про високу платоспроможність, високі показники ліквідності і фінансової стійкості будівельного підприємства БМУ «Промбуд».

Довгострокові зобов'язання підприємство становлять дуже малу частку, а саме 0,19%. Проте позитивним явищем є значне зменшення короткострокових заборгованостей, навіть незважаючи на те що вони у структурі пасивів займають за звітний період невелику частку, близько 19,56%, і порівнюючи з минулим звітним 37,0% періодом їх частка зменшилася майже у два рази, що є позитивним явищем.

Отже, основними висновками, зробленими при вертикальному аналізі балансу підприємства можуть бути такі:

- структура статей балансу демонструє тенденцію до зростання частки основних засобів і незначного зменшення частки оборотних активів;
- частка власного капіталу у структурі пасиву підприємства зросла, що являється позитивною тенденцією, оскільки знизилась частка поточних зобов'язань.

Таким чином, аналіз балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства у горизонтальному і вертикальному розрізі показав, що підприємство в достатній мірі забезпечене оборотними активами, що позитивно впливає на рівень показників фінансової стійкості та ліквідності. Зокрема, спостерігається незначна частка дебіторської заборгованості, і це не погіршує ситуацію на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд».

В реаліях сьогодення стан розвитку економіки України характеризується платіжною кризою. Це відображається на діяльності кожного підприємства: порушується своєчасність і повнота погашення зобов'язань щодо оплати праці, розрахунків з постачальниками; погіршуються взаємовідносини з партнерами; скорочуються обсяги капітальних вкладень. За таких умов, щоб уникнути банкрутства та

фінансової кризи, виникає потреба оцінити перспективу розвитку підприємства, спрогнозувати його майбутній фінансово-господарський стан та накреслити можливі шляхи попередження негативних явищ. У ринкових умовах кожен господарський суб'єкт повинен мати достовірну інформацію про ліквідність та платоспроможність як свого підприємства, так і своїх партнерів [8, с. 373].

У даній роботі ми проведемо аналіз ліквідності та платоспроможності БМУ «Промбуд» та визначимо наскільки ефективно здійснюється фінансовий менеджмент на підприємстві.

В працях вітчизняних економістів поняття «ліквідності» та «платоспроможності» ототожнюються. Але слід звернути увагу на суттєву різницю між даними поняттями. Під ліквідністю будь-якого активу розуміють його здатність трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду часу, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність даного виду активу. Тобто ліквідність підприємства характеризує механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти, з метою своєчасного виконання зобов'язань [116, с.12]. Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків по кредиторській заборгованості, що потребує негайного погашення. Тобто основними ознаками платоспроможності є [53, с. 105-106]:

- наявність в достатньому обсязі коштів на поточних рахунках;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Слід зазначити, що поняття платоспроможності і ліквідності дуже близькі, але друге більш містке. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Разом з тим ліквідність характерна як для поточного стану розрахунків, так і на перспективу. Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки.

Ліквідність менш динамічна порівняно з платоспроможністю. Причина в тому, що по мірі стабілізації виробничої діяльності підприємства у нього постійно формується визначена структура активів та джерел коштів, різкі зміни яких порівняно рідкісні [62, с. 43].

Проводячи аудит фінансового стану в плані платоспроможності, навпаки, може бути доволі мінливим, до того ж день у день: вчора підприємство було платоспроможним, однак сьогодні ситуація кардинально змінилась – прийшов час розраховуватись з наступним кредитором, а у підприємства немає коштів на рахунку, оскільки не надійшов своєчасно платіж за поставлену раніше продукцію [113, с.321].

Для визначення стану платоспроможності будівельного підприємства БМУ «Промбуд» використаємо аналіз ліквідності господарюючого суб'єкта використовуючи дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства (додаток А)

Ліквідність підприємства – це його спроможність швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів (кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості [27].

Будь-якого користувача фінансової звітності насамперед цікавить питання про ліквідність та платоспроможність підприємства. Для цього за даними балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства визначимо комплекс оціночних показників, які розраховують на початок і кінець звітного періоду. В першу чергу з цією метою використовуються три наступні коефіцієнти [117, с. 153-155]:

1. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності;
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності;
3. Коефіцієнт абсолютної (грошової) ліквідності.

1. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності – $K_{п}$, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити, якщо воно

реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси. Цей коефіцієнт показує також, скільки гривень оборотних коштів приходиться на кожну гривню поточних зобов'язань. Він визначається відношенням загальної суми оборотних активів та витрат майбутніх періодів до загальної суми зобов'язань та доходів майбутніх періодів.

$$K_{п.} = \frac{p.1195 \text{ ф№1} + p.1200 \text{ ф№1}}{p.1595 \text{ ф№1} + p.1695 \text{ ф№1}} \quad (3.1)$$

Цей показник характеризує здатність підприємства погасити всі свої зобов'язання і повинен перевищувати 1.

Розрахуємо коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності для будівельного підприємства БМУ «Промбуд».

На початок звітнього періоду:

$$K_{п.} = \frac{41143500}{17463700} = 2,36$$

На кінець звітнього періоду:

$$K_{п.} = \frac{32553800}{71900 + 7288800} = 4,42$$

Отже, для досліджуваного будівельного підприємства БМУ «Промбуд» коефіцієнт поточної ліквідності на кінець звітнього періоду більший 1, а це свідчить про те що підприємство здатне погасити всі свої зобов'язання.

2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності – Кшл, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних активів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості. Даний показник показує платіжні можливості будівельного підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. Даний коефіцієнт визначається відношенням суми залишків грошових інвестицій, дебіторської заборгованості, товарів та готової

продукції до поточної кредиторської заборгованості.

$$K_{\text{шл}} = \frac{p.1195 \text{ ф№1} - p.1100 \text{ ф№1} - p.1110 \text{ ф№1} - p.1102 \text{ ф№1}}{p.1695 \text{ ф№1}} \quad (3.2)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності повинен дорівнювати 1, але цілком достатньо для нього значення 0,8-0,9. Розрахуємо цей коефіцієнт для будівельного підприємства БМУ «Промбуд»:

На початок звітнього періоду:

$$K_{\text{шл}} = \frac{41143500 - 21408400}{17463700} = 1,13$$

На кінець звітнього періоду:

$$K_{\text{шл}} = \frac{32553800 - 19554400}{7288800} = 1,78$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності для досліджуваного будівельного підприємства БМУ «Промбуд» на початок звітнього періоду становить 1,13, що свідчить про ліквідність, ця тенденція підтримується і на кінець звітнього періоду, і дорівнює 1,78. Як і для попереднього коефіцієнта це значення є високим, а це означає що за рахунок своїх найбільш ліквідних оборотних активів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості, будівельне підприємство БМУ «Промбуд» зможе погасити всі свої поточні зобов'язання.

3. Коефіцієнт абсолютної (грошової) ліквідності (Каб.л), що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити своїми коштами негайно. Розрахунок даного коефіцієнта визначається відношенням суми залишків грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Як свідчить західна практика цей коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується рідко. В країнах з перехідною економікою значення цього коефіцієнта

повинно бути в межах 0,2-0,35. Досягти величини показника вище 0,35 не є необхідністю, так як надлишок грошових коштів свідчить про неефективність їх використання.

$$\text{Каб.л} = \frac{\text{р.1160 ф№1} + \text{р.1165 ф№1}}{\text{р.1695 ф№1}} \quad (3.3)$$

Для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» даний коефіцієнт рівний:

На початок звітної періоду:

$$\text{Каб.л} = \frac{70600}{17763700} = 0,004$$

На кінець звітної періоду:

$$\text{Каб.л} = \frac{523800}{7288800} = 0,07$$

На відміну від двох попередніх коефіцієнтів, коефіцієнт абсолютної ліквідності як на початок, так і на кінець звітної періоду є меншим за рекомендований мінімум, а це означає що грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій у будівельному підприємства БМУ «Промбуд» не вистарчить для погашення всіх поточних зобов'язань.

Проте на кінець звітної періоду спостерігається позитивна тенденція до зростання даного коефіцієнта.

За здійсненими розрахунками можна зробити висновки, що будівельне підприємство БМУ «Промбуд» на кінець звітної періоду спроможне погасити свої поточні зобов'язання:

- за рахунок грошових коштів та коштів у розрахунках з дебіторами;
- за рахунок усіх оборотних активів.

Досліджуване будівельне підприємство БМУ «Промбуд» можна охарактеризувати як фінансово стійке.

Прийнято вважати підприємство ліквідним, якщо його поточні активи

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Скоригований залишок на початок року	4095			12599,9		16627,8			29227,7
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100								
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Розподіл прибутку:									
Виплати власника (дивіденди)	4200								
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі:	4290			(643,6)					
Разом змін в капіталі	4295			(643,6)					(643,6)
Залишок на кінець року	4300			11956,3		17943,5			29899,8

Із таблиці 3.4 можна зробити висновок, що досить істотних зміни в структурі власного капіталу протягом досліджуваного періоду не відбулося, незважаючи на те що сума власного капіталу збільшилася на 672,1 тис. гривень. Основною причиною цих змін був прибуток підприємства за звітний період.

Так, на початок року капітал підприємства складав 29227,7 тис. грн., в тому числі додатковий капітал – 12599,9 тис. грн., нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – 16627,8 тис. грн.

Протягом року будівельне підприємство БМУ «Промбуд» підприємством отримало прибутків на суму 1315,7 тис. грн., то це й вплинуло на зміну власного капіталу.

Таку тенденцію можна назвати позитивною, оскільки нерозподілений прибуток мав би бути спрямований на виробничий та соціальний розвиток підприємства.

Дуже важливим для оцінки руху власного капіталу БМУ «Промбуд» є розрахунок наступних коефіцієнтів [1, с. 95-97]:

1. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності) Кф.н., який характеризує незалежність фірми від зовнішніх позичкових джерел і визначається відношенням суми власних коштів підприємства до підсумку балансу. На практиці встановлено, що загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто джерела фінансування підприємства (загальна сума капіталу) повинні хоча б наполовину бути сформовані за рахунок власних засобів.

Таким чином, значення коефіцієнта фінансової незалежності не повинно бути менше 0,5. відповідно, чим вище значення даного коефіцієнта, тим кращий фінансовий стан і підприємство більш незалежне від зовнішніх кредиторів.

$$\text{Кф.н} = \frac{\text{р.1495 ф№1}}{\text{р.1900 ф№1}} \quad (3.4)$$

Для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» даний коефіцієнт рівний:

На початок звітного періоду:

$$\text{Каб.л} = \frac{29227700}{46691400} = 0,63$$

На кінець звітного періоду:

$$\text{Каб.л} = \frac{29899800}{37230500} = 0,80$$

Отже, досліджуване будівельне підприємство БМУ «Промбуд» не є фінансово залежним від зовнішніх кредиторів, оскільки коефіцієнт фінансової незалежності більший встановленого мінімуму і становить на

кінець звітної періоду 0,80.

2. Коефіцієнт фінансового ризику (Кф.р), показує співвідношення залучених засобів і власного капіталу.

Даний коефіцієнт дає найбільш загальну оцінку в фінансовій стійкості. Він має досить просту інтерпретацію: показує скільки одиниць залучених засобів припадає на кожен одиницю власних. Зростання показника в динаміці свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості і навпаки.

Оптимальне значення даного коефіцієнта не повинно перевищувати 0,5. Критичне значення – 1.

$$\text{Кф.р.} = \frac{\text{р.1595 ф№1} + \text{р.1695 ф№1} + \text{р.1665 ф№1}}{\text{р.1495 ф№1}} \quad (3.5)$$

Для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» даний коефіцієнт рівний:

На початок звітної періоду:

$$\text{Кф.р.} = \frac{17463700}{29227700} = 0,59$$

На кінець звітної періоду:

$$\text{Кф.р.} = \frac{71900 + 7288800}{29899800} = 0,25$$

Підсумовуючи зміни цих показників в динаміці, ми можемо сказати що спостерігається позитивна тенденція до збільшення незалежності підприємства від зовнішніх інвесторів, що свідчить про платоспроможність підприємства.

3. Коефіцієнт маневрування власного капіталу (К ман) показує, яка частина власного оборотного капіталу знаходиться в обороті. Значення цього показника має бути досить високим, щоб забезпечити гнучкість у використанні власних коштів підприємства. Коефіцієнт маневрування власного капіталу розраховується як відношення власного оборотного

капіталу підприємства до власного капіталу.

$$K_{\text{ман.}} = \frac{p.1195 \text{ ф№1} - p.1695 \text{ ф№1}}{p.1495 \text{ ф№1}} \quad (3.6)$$

слід зазначити, що значення цього показника може значно коливатися в залежності від структури капіталу і галузі. Нормальним вважається незначне збільшення в динаміці коефіцієнта маневрування, так як різке збільшення можливе або при зростанні власного оборотного капіталу, або при зменшенні власного капіталу. Тому різке збільшення даного показника автоматично спричинить зменшення інших показників. Розрахуємо цей коефіцієнт для будівельного підприємства БМУ «Промбуд»:

На початок звітної періоду:

$$K_{\text{шл}} = \frac{41143500 - 16463700}{29227700} = 0,84$$

На кінець звітної періоду:

$$K_{\text{шл}} = \frac{32553800 - 7288800}{29899800} = 0,84$$

Провівши розрахунки ми бачимо, що коефіцієнт маневрування власного капіталу за досліджувальні періоди часу залишилися без змін, що є позитивним для даного підприємства.

Отже, провівши аналіз ліквідності підприємства та руху власного капіталу, слід відмітити, що спостерігається тенденція покращення показників розрахованих коефіцієнтів, а отже фінансовий стан будівельного підприємства БМУ «Промбуд» і на далі залишається фінансово стійким.

Аналіз фінансово-господарської діяльності та стану активів та зобов'язань відіграє в ринкових умовах важливу роль.

Одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Вона пов'язана насамперед із загальною фінансовою структурою підприємства,

ступенем його залежності від кредиторів та інвесторів [66, с. 89].

Для більш детального аналізу фінансового стану БМУ «Промбуд» розрахуємо показники ділової активності підприємства. Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства застосовують різні показники оборотності.

Показники оборотності мають важливе значення для оцінки фінансового стану підприємства, тому що швидкість обороту майна безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. Крім того, збільшення швидкості оборотності, при інших рівних умовах, відображає підвищення виробничо-технічного потенціалу підприємства [3, с. 472-473].

Найчастіше використовуються такі показники ділової активності:

1. Коефіцієнт оборотності активів (Коб.а.) оцінює ефективність використання підприємством всіх наявних ресурсів незалежно від джерел залучення і визначається відношенням виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості майна підприємства [52, 216]:

$$K_{об.а.} = \frac{p.2000 \text{ ф№2}}{(p \ 1300 \text{ ф№1}_{на. \ поч. \ пер.} + p \ 1300 \text{ ф№1}_{на. \ кін. \ пер.}) / 2} \quad (3.7)$$

Цей коефіцієнт показує, скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів. Даний показник коливається залежно від галузі і відображає особливості виробничого процесу. Розрахуємо цей коефіцієнт для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» за допомогою додатків А та Б:

За попередній період:

$$K_{об.а.} = \frac{39526500}{(46691400 + 37260500) / 2} = 0,19$$

За звітній період:

$$K_{об.а.} = \frac{20374800}{(46691400 + 37260500) / 2} = 0,11$$

Для досліджуваного підприємства цей коефіцієнт є досить низьким і спостерігається негативна тенденція до зменшення частки грошових одиниць реалізованої продукції в розрахунку до кожної одиниці активу у звітному періоді порівняно з попереднім періодом.

2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Коб.д.з.) визначається відношенням доходів від продажу (без ПДВ і акцизів) до середньої величини дебіторської заборгованості, визначеної як середньоарифметична величина між сальдо на початок і на кінець звітного періоду.

$$\text{К об. д.з.} = \frac{\text{р.2000 ф№2}}{(\text{р 1125 ф№1 на. поч. пер.} + \text{р 1125 ф№1 на. кін. пер.}) / 2} \quad (3.8)$$

Даний коефіцієнт відображає, скільки разів за звітний період обертаються кошти, вкладені у розрахунки і визначає ефективність кредитного контролю, оскільки надаючи товар іншим суб'єктам з відстрочкою платежу, підприємство фактично їх кредитує [63, 457-458].

Для БМУ «Промбуд» цей коефіцієнт рівний:

За попередній період:

$$\text{К об. д.з.} = \frac{39526500}{(1234600 + 11284900) / 2} = 6,31$$

За звітній період:

$$\text{К об. д.з.} = \frac{20374800}{(1234600 + 11284900) / 2} = 3,25$$

Таке значення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості є досить високим. Та є позитивним явищем, для даного будівельного підприємства, оскільки чим більше оборотів здійснюють грошові кошти вкладені в розрахунки тим ефективніше вони використовуються.

Тривалість оборотів дебіторської заборгованості (термін кредиту покупцям – Тд.з.) можна визначити, скориставшись зворотною формулою, а

саме [7, 396]:

$$\text{Тд.з.} = \frac{\text{Сер. знач. р.1125 ф.№1}}{\text{р.2000 ф.№2}} * \frac{\text{число календарних днів у звітному періоді}}{\text{число днів}} = \text{число днів} \quad (3.9)$$

Отже, визначимо середній термін (в днях), через який надійде оплата за відвантажені товари:

$$\text{Тд.з.} = \frac{6259750}{20374800} * 365 = 112 \text{ днів}$$

Отже згідно проведених розрахунків в будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» середній термін оплати дебіторської заборгованості становить 112 днів.

3. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (К об.к.з.) Цей коефіцієнт доповнює попередній. Для його розрахунку необхідно розділити собівартість реалізованої продукції на середньорічну вартість кредиторської заборгованості:

$$\text{К об. к.з.} = \frac{\text{р.2050 ф.№2}}{(\text{р 1615 ф.№1 на поч. пер.} + \text{р 1530 ф.№1 на кін. пер.}) / 2} \quad (3.10)$$

Коефіцієнт показує, скільки оборотів необхідно підприємству для оплати поточної кредиторської заборгованості [85, 532-533]. Розрахуємо цей коефіцієнт для БМУ «Промбуд»:

За попередній період:

$$\text{К об. к.з.} = \frac{38567800}{(17463700 + 71900) / 2} = 4,39$$

За звітній період:

$$\text{К об. к.з.} = \frac{19052400}{(17463700 + 71900) / 2} = 2,17$$

Для досліджуваного підприємства цей показник є досить високим. Це

являється позитивною тенденцією, але в динаміці даний показник знову ж таки спадає.

Для аналізу кредиторської заборгованості також використовують показник тривалості обороту кредиторської заборгованості (Тк.з) [96, с. 534]:

$$\text{Тк.з.} = \frac{\text{сер.знач.р.1615 ф.№1}}{\text{Р.2050 ф.№2}} * \frac{\text{число календарних днів}}{\text{число днів у звітному періоді}}$$

Цей показник дає розрахункову кількість днів для погашення кредиту, отриманого від постачальників.

$$\text{Тк.з.} = \frac{2454450}{19052400} * 365 \text{ днів} = 47 \text{ днів}$$

4. Коефіцієнт оборотності запасів (Ко.з.) визначається відношенням виручки від реалізації без врахування непрямих податків до середньої суми негрошових оборотних активів:

$$\text{Ко.з.} = \frac{\text{р.2000 ф.№2}}{\text{Середній залишок негрошових оборотних активів}} \quad (3.12)$$

Середній залишок негрошових оборотних активів визначається як середньоарифметична величина залишків по рядках 1100, 1110, 1102, 1103, 1104, 1120 балансу (звіту про фінансовий стан) будівельного підприємства (ф.№1) на початок і на кінець звітного періоду.

Даний коефіцієнт характеризує, скільки оборотів за рік здійснили запаси, тобто скільки разів вони перенесли свою вартість на вартість готової продукції. Оборотність запасів характеризує ефективність управління підприємством. Загалом чим вищий коефіцієнт оборотності запасів, тим більш активну структуру мають оборотні засоби і тим стійкіший фінансовий стан підприємства [41, с. 265].

Для внутрішнього використання даний коефіцієнт рекомендується визначати інакше: замість величини виручки від реалізації використати

собівартість реалізованої продукції.

$$\text{Ко.з.} = \frac{\text{р.2050 ф№2}}{\text{Середній залишок негрошових оборотних активів}} \quad (3.13)$$

Таке значення непридатне для порівняння із середньогалузевим, але може надати інформацію про середню норму запасів у днях по підприємству БМУ «Промбуд». Для цього необхідно кількість місяців у календарному році (звітному періоді) розділити на коефіцієнт оборотності запасів, визначений з використанням собівартості реалізованої продукції:

За попередній період:

$$\text{К об. к.з.} = \frac{38567800}{36848650} = 1,05$$

За звітній період:

$$\text{К об. к.з.} = \frac{19052400}{36848650} = 0,52$$

Функціонування підприємства, незалежно від виду його діяльності і форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю приносити достатній прибуток.

Оскільки, прибуток – це кінцевий результат діяльності підприємства, що характеризує абсолютну ефективність його роботи.

В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим чинником стимулювання виробничої і підприємницької діяльності підприємства та створює фінансову основу для її розширення, задоволення соціальних і матеріальних потреб трудового колективу. Також прибуток можна визначити як головне джерело фонду підприємства, з одного боку, а також джерело доходів державного та місцевих бюджетів.

Показники прибутковості (рентабельності) показують, наскільки ефективно використовувались всі ресурси, які забезпечили отримання

підприємством прибутку.

Рентабельність як показник дає уявлення про достатність (недостатність) прибутку порівняно з іншими окремими величинами, які впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства [67, с. 105-106].

При визначенні показника рентабельності БМУ «Промбуд» ми порівнюємо прибуток з чинниками, які мають найбільший вплив на його отримання. До таких чинників належать інвестиції, активи, витрати [112, с. 265-268].

1. Коефіцієнт прибутковості власного капіталу (К пр.в.к.) (відношення прибутку до власного капіталу характеризує прибутковість власного капіталу (рентабельність інвестицій)):

$$K_{\text{пр.в.к.}} = \frac{p.2195 \text{ ф№2}}{(p \ 1495 \text{ ф№1 на. поч. пер.} + p \ 1495 \text{ ф№1 на. кін. пер.}) / 2} \quad (3.14)$$

Розрахуємо даний коефіцієнт для БМУ «Промбуд»:

За попередній період:

$$K_{\text{об. к.з.}} = \frac{1205600}{(29227700 + 29899800) / 2} = 0,04$$

За звітній період:

$$K_{\text{об. к.з.}} = \frac{242200}{(29227700 + 29899800) / 2} = 0,08$$

Даний коефіцієнт показує скільки прибутку припадає на одиницю власного капіталу. На будівельному підприємстві БМУ «Промбуд» ми бачимо тенденцію до зростання цієї частки у звітному періоді.

2. Коефіцієнт прибутковості активів (Кпр.а) (вимірником ефективності використання всіх активів підприємства (рентабельність виробництва) є співвідношення чистого прибутку та підсумку активу підприємства:

$$K_{\text{пр.а.}} = \frac{p.2355 \text{ ф№2}}{(p \text{ 1300 ф№1 на. поч. пер.} + p \text{ 1300 ф№1 на. кін. пер.}) / 2} \quad (3.15)$$

Для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» коефіцієнт прибутковості активів дорівнює:

За попередній період:

$$K_{\text{пр.а.}} = \frac{260400}{(46691400 + 37260500) / 2} = 0,001$$

За звітній період:

$$K_{\text{пр.а.}} = \frac{1315700}{(46691400 + 37260500) / 2} = 0,006$$

Даний показник засвідчує, скільки прибутку приносить кожна гривня, вкладена в актив.

3. Рентабельність продукції обчислюють відношенням величини прибутку від реалізації до собівартості реалізованої продукції:

$$\text{Рентабельність продукції} = \frac{p.2195 \text{ ф№2}}{p.2000 \text{ ф№2}} \quad (3.16)$$

Визначимо рентабельність продукції для будівельного підприємства БМУ «Промбуд»:

За попередній період:

$$\text{Рентабельність продукції} = \frac{242200}{39526500} = 0,006$$

За звітній період:

$$\text{Рентабельність продукції} = \frac{1205600}{20374800} = 0,059$$

Даний показник дозволяє визначити відносну величину прибутку чи збитку, одержаного на кожну гривню, що була вкладена у виробництво кінцевого продукту.

Для будівельного підприємства БМУ «Промбуд» даний показник засвідчує прибуткову фінансову діяльність та спостерігається тенденція до збільшення рентабельності у звітному періоді.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Звітність підприємства служить джерелом інформації не тільки зовнішніх, але й внутрішніх користувачів. За даними звітності БМУ «Промбуд» ми провели аудит та аналіз показників фінансової стану й платоспроможності підприємства, його майнового стану, дана оцінка ефективності використання фінансових і матеріальних ресурсів.

В ході роботи були розглянуті основні методи і прийоми аудиту та аналізу фінансової звітності і проведено аналіз результатів діяльності та загального фінансового стану будівельного підприємства.

1. Показники розраховувались в динаміці (темپ росту) і на основі обчислення абсолютних і відносних відхилень.

Вертикальний аналіз Балансу підприємства БМУ «Промбуд» показав, що основні засоби в структурі активів займають лише 12,63%, що є низьким показником для даного підприємства, що свідчить про застарілу матеріально-технічну базу.

2. Підприємство має високі показники ліквідності та платоспроможності, воно спроможне протягом малого строку частково оплатити свої зобов'язання.

Довгострокових зобов'язань підприємство не має. Проте негативним явищем є наявність короткострокових заборгованостей. Протягом останнього звітнього періоду спостерігається позитивна тенденція до зменшення частки кредиторської заборгованості.

3. Роблячи висновки, слід зауважити, що більшість показників фінансової стійкості підприємства мають фактичні значення вищі за нормативні. Це характеризує підприємство як фінансово стійке.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можна зробити найбільш загальні висновки і пропозиції, які направлені на вдосконалення обліку і аналізу фінансової звітності БМУ «Промбуд».

Сьогодні фінансова звітність в Україні є елементом інфраструктури ринкової економіки і засобом комунікації. Саме із звітності починається перше знайомство з діяльністю підприємства, а також становить основу інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства.

1. Основне призначення бухгалтерської (фінансової) звітності – надати внутрішнім і зовнішнім користувачам правдиву, достовірну інформацію про майновий та фінансовий стан підприємства, про фінансові результати та ефективність господарювання за звітний період.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ґрунтується на таких основних принципах: обачності; повного висвітлення; автономності; послідовності; безперервності; нарахування та відповідності доходів і витрат; превалювання змісту над формою; єдиного грошового вимірника; періодичності.

2. Фінансова звітність зазнала певних змін. З прийняттям НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» відмінено дію П(С)БО 1-5, що регламентували порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів та Звіту про власний капітал. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» не дає детального опису кожної статті Балансу і Звіту про фінансові результати, як це було передбачено раніше. Це пов'язано з тим, що розробники нового стандарту прагнули максимально зблизити форми фінансової звітності з нормами МСФЗ. Такий стан звітності спричинив певні ускладнення для тих підприємств, які не використовують міжнародні стандарти фінансової звітності, оскільки облік багатьох операцій за правилами П(С)БО не збігається з обліком згідно МСФЗ.

Відповідно до НП(С)БО 1 до фінансової звітності відносяться:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до звітів.

Найважливішою з основних форм звітності на досліджуваному підприємстві є бухгалтерський баланс (звіт про фінансовий стан), який містить інформацію про структуру активів, зобов'язань та власного капіталу. Дані в балансі (звіті про фінансовий стан) наводяться на початок та кінець періоду, що дає можливість виявити зміни за певний період у складі статей та проаналізувати фінансовий стан підприємства. Метою складання балансу (звіту про фінансовий стан) є надання користувачам повної, правдивої інформації про фінансовий БМУ «Промбуд» на певну дату.

3. Особливістю Балансу (Звіту про фінансовий стан) є рівність підсумкових сум Активу та Пасиву, тобто підсумок активів Балансу повинен дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу.

Крім Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємство складає ще й інші форми звітності. Форма і зміст Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) визначені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Метою складання даного звіту є надання інформації про доходи і витрати, прибутки та збитки отримані в результаті здійснення діяльності підприємства протягом звітного року.

Зміст і форма Звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей визначаються національними положенням стандартами бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», метою складання даного звіту є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах досліджуваного підприємства.

«Звіт про власний капітал» – розкриває інформацію про зміни у складі

власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. На БМУ «Промбуд» складають також Примітки до річної фінансової звітності.

Квартальна фінансова звітність подається підприємством не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

4. За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль інформації яку надає фінансова звітність. Адже її аналіз дає змогу якісно оцінити фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість. А також дозволяє здійснювати пошук шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств набуває особливого значення, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємства.

Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємств, тощо.

5. Щоб цього не сталося на будівельному підприємстві БМУ «Промбуд», у даній магістерській роботі ми запропонували керівництву підприємства форми порівняння показників звітності, що забезпечує надання актуальної і якісної інформації про фінансовий стан підприємства.

Була розроблена методика аудиту та аналізу фінансової звітності, яка раніше не проводилася. Вона передбачає вивчення показників фінансової звітності та зіставлення даних різних періодів діяльності будівельного підприємства БМУ «Промбуд».

Аудит – підприємницька діяльність з незалежної перевірки бухгалтерського обліку та фінансової (бухгалтерської) звітності юридичних

осіб з метою встановлення її достовірності, відповідності порядку ведення бухгалтерського обліку законодавству України, з одного боку, з іншого – це вид адміністративно-правового впливу на делікти (правопорушення у фінансовій сфері). Надано авторське визначення поняття «аудит» як форми фінансового контролю, яка спрямована на запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення фінансової дисципліни, сприяння ефективності використання майна, додержання правил ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової звітності.

Основними принципами планування аудиторського процесу визначено: безперервність, комплексність та оптимальність. Проведені дослідження показали, що загальне планування доцільно поділити на два великих етапи: попереднє планування та розробка стратегії та плану аудиту.

На сучасному етапі розвитку аудиту існує необхідність розробки методичних рекомендацій для проведення перевірки фінансової звітності. Це не можливо зробити без дослідження і розуміння методичних основ аудиту.

Для цього ми розглянули основні компоненти методологічної моделі: аудиторські процедури і методи перевірки фінансової звітності, дослідили основні принципи проведення аудиту, зокрема проблеми оцінки аудиторського ризику і суттєвості. На основі проведених досліджень визначили взаємозв'язки між побудовою Плану аудиту (етапами аудиторського процесу), аудиторськими процедурами і аудиторськими доказами, обґрунтували необхідність оцінки аудиторського ризику, доцільність використання вибіркового методу перевірки фінансової звітності, дослідили різні класифікації тестів. Визначили залежність побудови методики перевірки від об'єктів обліку і встановили взаємозв'язок з контрольними параметрами фінансової звітності.

Підбиваючи підсумки аналізу окремих показників діяльності досліджуваного підприємства ми можемо охарактеризувати будівельне підприємство БМУ «Промбуд» як фінансово стійке та незалежне від зовнішніх кредиторів.

6. Провівши горизонтальний аналіз Балансу (Звіту про фінансовий стан) будівельного підприємства БМУ «Промбуд», слід зазначити що у звітному періоді підприємство зменшило свій оборот. Загальна сума активів зменшилася на 9430,9 тис. гривень.

В той же час сума грошових коштів зросла 453,2 тис. гривень. Частка дебіторської заборгованості за товари та послуги – в абсолютному вимірюванні зменшилася на 17429,5 тис. гривень, це можна розцінювати, як позитивну тенденцію, що поліпшує ситуацію на даному підприємстві.

Проведений аналіз пасиву дав змогу побачити позитивну тенденцію до зменшення зобов'язань підприємства. Це відбулося за рахунок виплати короткострокової заборгованість за товари (роботи і послуги), але негативним моментом залишається зростання зобов'язань за розрахунками. Підприємство повинно виконувати свої зобов'язання, а не навпаки нарощувати її, адже це негативно впливає на його фінансову стійкість.

7. Вертикальний аналіз Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства БМУ «Промбуд» дозволяє зробити висновок про структуру балансу (звіту про фінансовий стан) в поточному стані, а також проаналізувати динаміку цієї структури.

Слід зазначити, що зменшилася частка основних засобів підприємства, це розцінюється як негативна тенденція і це вплинуло на погіршення показників ліквідності та фінансової стійкості.

8. Провівши розрахунки коефіцієнта поточної (загальної) ліквідності; коефіцієнта швидкої (критичної) ліквідності, а також коефіцієнта абсолютної (грошової) ліквідності. Побачили що дані показники є меншими за рекомендований мінімум, а це означає що грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій у підприємства БМУ «Промбуд» вистарчить для погашення лише поточних зобов'язань.

9. Одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Вона пов'язана насамперед із загальною фінансовою

структурою та залежить від фінансової стійкості підприємства, але досліджуване підприємство є фінансово нестійким і залежить від зовнішніх кредиторів.

10. Для більш детального аналізу фінансового стану БМУ «Промбуд» ми розраховали показники ділової активності підприємства. Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства ми рекомендуємо застосовувати показники оборотності.

Розраховавши такі коефіцієнти як: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності запасів, ми бачимо що вони є досить низькими.

Загалом чим вищі ці коефіцієнти, тим більш активну структуру мають оборотні засоби і тим стійкіший фінансовий стан підприємства.

11. Функціонування підприємства, незалежно від виду його діяльності і форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю приносити достатній прибуток. Саме тому керівництво підприємства повинно особливу увагу приділяти розрахунку показників прибутковості (рентабельності), які показують наскільки ефективно використовувались всі ресурси, що забезпечили отримання підприємством прибутку.

Рентабельність як показник дає уявлення про достатність (недостатність) прибутку порівняно з іншими окремими величинами, які впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства.

При визначенні даного показника БМУ «Промбуд» є рентабельним та прибутковим.

Роблячи підсумки оцінки фінансового стану підприємства, слід ще раз підкреслити, що необхідність та значення такої оцінки зумовлені потребою систематичного аудиту та вдосконалення роботи за ринкових відносин, а також пошуком резервів зміцнення фінансової стабільності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамик О.В. Бухгалтерський облік як основа інформаційного забезпечення оподаткування підприємства // Галицький економічний вісник. – 2004. – № Випуск 1. – С. 109-114.
2. Адамик О.В. Використання інструментів технологій OLTP та OLAP для обліку й аналізу виконання кошторису бюджетних установ // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – № 23. – С. 120-129
3. Адамик О.В. Інструменти „хмарних обчислень” як фактор удосконалення обліку в бюджетних установах // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2015. – 19 (№2). – С. 179-184
4. Адамс Р. Основы аудита : [пер. с англ.] / Р. Адамс, Ю. Ариенко. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 2015. – 398 с.
5. Бізілінська О.Я. Фінансовий аналіз теорія та практика: підручник [Текст]/ О.Я. Бізілінська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 328с.
6. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: навчальний посібник [Текст]/ М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592с.
7. Білоусько В.С. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст]/ В.С. Білоусько, М.І. Беленкова. – К.: Сузір'я, 2008. – 404с.
8. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручник [Текст]/ М.Т. Білуха. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 692 с.
9. Болюх М.А. Економічний аналіз: навчальний посібник [Текст]/ М.А. Болюх, М.І. Бурчевський, В.З. Горбатюк. К.: КНЕУ, 2007. – 540с.
10. Борщ Н.Р. Річна фінансова звітність: підручник [Текст]/ Н.Р. Борщ. – Харків: Фактор, 2008. – 254 с.
11. Будько О. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень / О. В. Будько // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1721

12. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит», - 3-тє вид. доп. і перероб. [Текст]/ Ф.Ф Бутинця. – Житомир : Рута, 2006. – 512 с.
13. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого: [Монографія]/ Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП "Рута", 2001. – 100 с.
14. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник [Текст]/ Ф.Ф. Бутинець, С.В. Мних, О.В. Олійник. – Житомир: Рута, 2004. – 680 с.
15. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник [8-є вид.] / за ред проф. Ф.Ф Бутинця. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.
16. Вареня В. Облікова стратегія та фінансова звітність / В. Вареня // Дебет – Кредит. – 2014. – 9 лютого (№6). – С.32-36.
17. Васильєва В.Г. Особливості організації обліку на малому підприємстві та аудит фінансової звітності їх діяльності [Текст] / В.Г. Васильєва О.О. Книшек // Економічний простір. – 2017. – №125. – С. 127-139.
18. Верига Ю.А. Звітність підприємств: навчальний посібник [Текст] / Ю.А. Верига, З.М. Левченко, І.Д. Ватуля – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 776 с.
19. Верховгляд В. Власний капітал. Звіт про власний капітал (форма № 4). / В. Верховгляд // Баланс. – 2013. – № 3. – С.22.
20. Виправлення помилок та зміни у фінансових звітах: П(С)БО 6 від 28.05.99 р. №137 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO20.aspx>.
21. Вітряк І. Особливості подання фінансової звітності [Текст]/ І. Вітряк // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – №13. – С. 14-17.
22. Вплив інфляції: П(С)БО 22 від 28 лютого 2002 р. № 147 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO22.aspx>.
23. Гарасим П.М. Управлінський облік на підприємстві (методика ведення) [Монографія]/ П.М. Гарасим, І.Є. Давидовим, П.Я. Хомин. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 270 с.

24. Германчук П.К. Бухгалтерський облік і фінансова звітність – об'єкти фінансового контролю: методичний посібник [Текст]/ П.К. Германчук. – К.: Атіка, 2008.– 304с.
25. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: навчально-практичний посібник [Текст]/ С.Ф. Голов. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс Клуб», 2005. – 768 с.
26. Голов С.Ф. Фінансовий облік: підручник [Текст]/ С.Ф. Голов, М.В. Костюченко, Г.А. Ямборко. – К.: Лібра, 2005. – 976с.
27. Гольцова С.М. Звітність підприємств: навчальний посібник [Текст]/ С.М. Гольцова, І.Й. Плікус. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 292с.
28. Давидов Г. М. Звітність підприємств : навч. посіб. [Текст]/ Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова. – К. : Знання, 2010. – 623 с.
29. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства [Текст]/ Н.М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №2. – С. 36-40.
30. Данилюк І.В. Звітність підприємств: навч методичний посібник для студентів ВНЗ [Текст]/ І.В. Данилюк, С.І. Савченко. – Т: ТНЕУ, 2010. – 173с.
31. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік: підручник [Текст]/ Й.Я. Даньків, М.Я. Остап'юк. – К.: Знання. – 2007. – 469с.
32. Деващук Л.Г. Бухгалтерський облік основи теорії та практики: навчальний посібник [Текст]/ Л.Г. Деващук, В.І. Єрмалаєва, Я.П. Квач та ін. – К.: Знання, 2003. – 327 с.
33. Добровський В.М. Звітність підприємства: навчальний посібник [Текст]/ В.М. Добровський. – К.: КНЕУ, 2008. – 195с.
34. Жук Н.Л. Проблемні питання ув'язки показників звітності за сегментами [Текст]/ Н. Л. Жук, Л. С. Стецюк // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 2. – С. 58-62.
35. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики

: підруч. / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. – 2-те вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2009. – 422 с .

36. Загородна О.М. Вимоги до внутрішньої фінансової звітності. / О.М. Загородна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: buhgalter911.com/bin/laws/main.cgi?nreg.

37. Загальні вимоги до фінансової звітності: П(С)БО 1 від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://proaudit.com.ua/buh/standart/psbo-1.html>.

38. Загородній, А.Г. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. – 3-тє. видання перероблене і доповнене [Текст]/ А.Г. Загородній. – К.: Знання, 2006. – 377с.

39. Звітність підприємств: навчальний посібник [Текст]/ Ю.А. Верига, Д.М. Фесенко, З.М. Левченко та ін.; за редакцією професора Вериги Ю.А. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 656с.

40. Зоріна В.Н. Фінансова звітність підприємств: навчальний посібник [Текст]/ В.Н. Зоріна, Т.С. Осадча, Г.Г. Зорін. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 200 с.

41. Івахів Ю. Сутність і роль фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення суб'єктів ринку / Ю. Івахів. // Економічний аналіз. 2010. –Випуск 5. – С. 264-267.

42. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник [Текст]/ К.В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.

43. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління [Монографія] / Є.В. Калюга. – К.: Ельга, 2002. – 360 с.

44. Кловська Ю. Засади складання фінансової звітності [Текст]/ Ю. Кловська, О. Кравчук // Дебет – Кредит. – 2016. – №51. – С. 6-7.

45. Консолідована фінансова звітність: П(С)БО 20 від 30 липня 1999 р. № 176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO20.aspx>.

46. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту В

Україні: моногр. [З.М-В. Задорожний, Я.Д. Крупка, І.Я. Омецінська та ін]; за наук. ред. д.е.н., проф. З.М-В. Задорожного – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 320 с.

47. Коробко О.М. Взаємозв'язок балансу з іншими формами бухгалтерської фінансової звітності / О.М. Коробко.// Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2012. – Вип.29.– С.247– 251.

48. Коробко О.М. Принципи формування фінансової звітності // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2012. – Вип.58. – С.257–260.

49. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: навчальний посібник [Текст]/ Г.О. Крамаренко.– К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 224 с.

50. Кужельный М.В. Контроль фінансової звітності та правильності її складання: підручник [Текст]/ М.В. Кужельный. – К.: Ельга, 2008. – 240с.

51. Кужельный М.В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник [Текст]/ М.В. Кужельный, В.Г. Лінник. – К.: КНЕУ,2006. – 334с.

52. Кузнецова С.А.. Концепція синергії бухгалтерської звітності в управлінні економікою України. / С.А. Кузнецова. // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 7 (25). Ч. 2. – 2016. – С 151-159.

53. Кузнецова С. Управлінська бухгалтерська звітність [Текст]/ С. Кузнецова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №11. – С. 15-24.

54. Кулаковська Л.П. Основи аналізу: навчальний посібник [Текст]/ Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2006. – 496 с.

55. Кучеренко Т.Є. Звітність підприємств: підручник [Текст]/ Т.Є. Кучеренко, В.С. Уланчук, О.Г. Шайко; за редакцією В.С. Уланчука. – К.: Знання, 2008. – 492 с.

56. Кучеренко Т.Є. Рух грошових коштів від операційної діяльності [Текст]/ Т.Є. Кучеренко, О.Г. Шайко // Економіка АПК. – 2006. – № 6. – С. 64-69.

57. Ларікова Л.Ф. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни [Текст]/ Л.Ф. Ларікова, Л.І. Белоусова,

- І.О. Гавриленко. – Луганськ: Східноукр. нац. ін-ту ім. В. Даля, 2007. – 384 с.
58. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання [Монографія]/ Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2007. – 387 с.
59. Левицька О. Відображення результатів діяльності у формах фінансової звітності підприємства / О. Левицька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./Ecan/2010_6/pdf/levytska_o.pdf.
60. Левицька С.О. Звітність підприємств: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Текст]/ С.О. Левицькі. – Рівне: НУВГП, 2009. – 213 с.
61. Лень В.С. Звітність підприємств: навчальний посібник [Текст]/ В.С. Лень, В.В. Гливенко, М.П. Бочок. – К: Знання, 2006. – 474 с.
62. Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст]/ В.С. Лень. – К: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
63. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник [Текст]/ Б.М. Литвин, М.В. Стельмах. – К.: Хай – Тех, 2008. – 336с.
64. Лісна І. Фінансова звітність [Текст]/ І. Лісна // Все про бухгалтерський облік. – 2009. – 23 січня. – С. 42-45.
65. Матвієць С. Відображення зобов'язань у фінансовій звітності і бухгалтерському обліку С. Матвієць // Баланс-Агро. – 2012. – № 6. – С. 37-78.
66. Макарчик І. Основні показники оцінки платоспроможності та ліквідності підприємств та методика їх визначення [Текст]/ І. Макарчик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №7. – С. 36-41.
67. Малюга Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст]/ Н.М. Малюга; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 476 с.
68. Мех Я.В. Облік, аналіз внутрішніх резервів промислового підприємства: навчальний посібник [Текст]/ Я.В. Мех. – К.: НМКВО, 2005. – 144 с.
69. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навчальний посібник [Текст]/ В.О. Мец. –

К.: КНЕУ, 2006. – 132 с.

70. Митрофанов Г.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник [Текст]/ Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш – К.: Вища школа, 2015. – 301с.

71. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник [Текст]/ Є.В. Мних. – К.: Київ нац. торг. – екон. Університет, 2008. – 514 с.

72. Мних Є.В. Економічний аналіз: навчальний посібник [Текст]/ Є.В. Мних, У.Д. Ференц. – Львів: ПП «Черемшина», 2001. – 149 с.

73. Моршенський С.З. Економічний аналіз: підручник для студентів економічних спеціальностей [Текст]/ С.З. Моршенський, О.В. Олійник: за редакцією д.е.н., проф., Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704с.

74. Муренко Т.О. Організація контролю фінансової звітності (на прикладі підприємств залізничного транспорту України): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Т. О. Муренко. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. – 22 с.

75. Надь Д. Надійна фінансова звітність на основі застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [Електронний ресурс] [матер. презент. Світового Банку] / Д. Надь. – Київ. – 2007р. Режим доступу: http://www.capitalmarkets.kiev.ua/download/discl_012407_p4_wb_ukr.pdf.

76. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1«Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO19.aspx>.

77. Нематеріальні активи: П(С)БО 8 від 18 жовтня 1999 р. № 242 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO8.aspx>.

78. Никонович М.О. Організація і методика аудиту: навч. посіб. / М.О. Никонович, К.О. Редько, О.А. Юр'єва; За ред. Є.В. Мниха. – К.: нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 472 с.

79. Нищенко Л.П. Основні концептуальні підходи гармонізації обліку та звітності Л.П. Нищенко // Економіка: проблеми теорії та практики. - 2006. - Т. 4., № 215. – С. 1230 – 1236

80. Нові форми фінансової звітності: Баланс, Звіт про фінансові результати та інші – подаємо вже за I квартал // [Електронний ресурс] // Режим доступу:<http://news.dtki.ua>.

81. Об'єднання підприємств: П(С)БО 19 від 7 липня 1999 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO19.aspx>.

82. Огійчук М.Ф. Організація і методика аудиту: навч. посібник. / М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2016. – 304 с.

83. Онищенко В.П. Методика та організація консолідованої фінансової звітності: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / В.П. Онищенко ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 21 с.

84. Основні засоби: П(С)БО 7 від 27 квітня 2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx>.

85. Падалка Л. Річна фінансова звітність підприємства [Текст]/ Л. Падалка // Праця і зарплата. – 2015. – №3. – С. 20-31.

86. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К. Реформування системи бухгалтерського обліку, як умова ефективного управління // Стан і перспективи розвитку обліково- інформаційної системи в Україні. – 2012. – С. 31-33

87. Папиріна О. Звіт про рух грошових коштів [Текст]/ О. Папиріна // Бухгалтерія. – 2016. – №6. – С. 56-61.

88. Партин Г.О. Бухгалтерський облік, основи теорії та практики: навчальний посібник [Текст]/ Г.О. Партин. – К: Т-во «Знання», 2012. – 245 с.

89. Пархоменко В.М. Звітність підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст]/ В.М. Пархоменко, Л.В. Чижевська, М.М. Кривоший: за редакцією проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2008. – 436с.

90. Пархоменко В.М. Удосконалення фінансового звіту про рух грошових коштів [Текст]/ В.М. Пархоменко // Вісник податкової служби України. – 2010. – №26. – С. 23-26

91. По інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків: інструкція від 11.08.94 р. №69 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0202-94>.

92. Порядок подання фінансової звітності : постанова № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=419-2000-%EF>.

93. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 14.09.2006 р № 140-V – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

94. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. : – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=996-14>.

95. Про внесення змін до Закону України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-19. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.

96. Проданчук М.А. До методики складання Звіту про рух грошових коштів [Текст]/ М.А. Проданчук // Економіка АПК. – 2016. – № 2. – С. 64-69.

97. Проект Закону про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 23. 10. 2017 р. № 6016-д – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4>.

98. Пушкар М.С. Облікова політика і звітність: навчальний посібник [Текст]/ М.С. Пушкар. – Т.: Карт –Бланк, 2004. – 141с.

99. Римар Г.А. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку витрат в будівництві /Г.А. Римар // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. пр. /відп. ред.

- д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Вип. 23. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – С. 304-312.
100. Сахарцева І.І. Основи складання бухгалтерської звітності: навчальний посібник [Текст]. – К.: Кондор, 2008. – 614с.
101. Серединська В.М. Теоретичні основи економічного аналізу: навчально-методичний посібник [Текст]/ В.М. Серединська, О.М. Загородня, Р.В. Федорович. – Т.: ТАНГ, 2006. – 64с.
102. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник [Текст]/ В.В. Сопко. – К. КНЕУ, 2014. – 526с.
103. Сук Л.К. Бухгалтерський облік: навчальний посібник [Текст]/ Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К.: Знання, 2009. – 471с.
104. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст]/ Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К.: Каравела, 2016. – 624с.
105. Теоретичні та методичні основи складання фінансової звітності в Україні. – Ірпінь : НДІ фінансового права, 2014. – 60 с.
106. Тетянич Л. Річна фінансова звітність / Л. Тетянич // Бібліотека головбуха. – 2017. – №12. – С.181-199.
107. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник [Текст] / Н.М. Ткаченко. – К.: Алерто, 2014. – 1080с.
108. Ткаченко Н.М. Оновлена фінансова звітність в Україні: навч.-практич. посіб. / Н.М. Ткаченко. К.: Алтера, 2015 . – 66 с.
109. Тютюнник П.С. Фінансова звітність: навчальний посібник [Текст]/ П.С. Тютюнник, Ю.Д. Малярєвський. – Х.: ІН ТЕК, 2006. – 220с.
110. Фінансова звітність – все про бухгалтерський облік // [Електронний ресурс] // <http://www.vobu.com.ua>.
111. Фінансова звітність за сегментами: П(С)БО 29 від 19.05.05 р. №412 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO29.aspx>.
112. Фінансовий облік: підруч. / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь та ін. – 4 – те вид. доп. і перероб. – Тернопіль: ТНЕУ. – 451 с.
113. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні: навчальний

посібник [Текст]/ Р.Л. Хом'яка. – Львів: Національний університет Львівська політехніка «Інтелект - Захід», 2004. – 912 с.

114. Хомин П.Я. Звітність підприємств: навчальний посібник [Текст]/ П.Я. Хомин, Г.П. Журавель. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 656 с.

115. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навчальний посібник [Текст]/ Ю. С. Цал-Цалко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 360 с.

116. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник [Текст]/ Ю.С. Цал-Цалко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 566с.

117. Чалая Г.О. Проблема походження звітності / Г.О. Чалая // Наука і правоохорона. – 2015. - № 7 (21). – С. 223-229.

118. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст]/ В. Г. Швець. – К.: Знання, 2006. – 444 с.

119. Шеверя Я. В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Я. В. Шеверя ; Житомир. держ. технол. ун-т. — Житомир, 2011. — 21 с.

120. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник [Текст]/ О.О. Шеремет. – К.: Алерто, 2012. – 196 с.

121. Шульман М. К. Проблеми практичної реалізації принципу незалежності у діяльності аудитора / М. К. Шульман // Аудитор України. – 2015. – №14. – С. 23-25.

122. Adamyk O. Audit of Accounting Staff in Computer-Based Environment // Economic and social development of Ukraine in XXI century: national vision and globalization challenges: Collection of scientific articles/ – Draft2Digital Publishing House, 2017. – 185 p. ISBN 978-0-692-87589-6. – P. 152-153.